

SAYI
21

Yıl: 9/2026 • 75¢
Haziran • Temmuz • Ağustos
sadesodadergi

İLK GÜNKÜ GAZLA

SADE SÖDA

SU'DAN SEBEPLER

ISSN 2667-4149

9 772667 414001 >

GELECEK KATILIM MOBİL'DE

ÜCRETSİZ
PARA TRANSFERİ

PİYASA
İŞLEMLERİ

AVANTAJLI FON
FİNANSMAN ÜRÜNLERİ

KİŞİSELLEŞEN
MENÜLER

Siz de Ziraat Katılım mobilin
avantajlı dünyasını keşfedin,
geleceğe güvenle dokununuz.

 Ziraat Katılım

ÖNDER

**İmam Hatipliler Derneği Adına
İmtiyaz Sahibi**

Abdullah Ceylan

Genel Yayın Yönetmeni

Muhammed Akaydın

Genel Koordinatör

Muhammed Ensar Sözgen

Yayın Yönetmeni

Esmâ Uslu

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Resul Çiftçi

İletişim Direktörü

Esra Zeynep Akgün

Yayın Kurulu

Beyzanur Paşahan

Esmâ Uslu

Ceyda Korkmaz

İclâl Yılmaz

Nurefşah Yiğit

Zehra Güler

Zeynep Efe

Zeynep Rana Tekin

Zeynep Sultan Doğruer

Zeynep Uzunboy

Editör

Nurefşah Yiğit

Genel Konsept, Tasarım-Uygulama

Noon.istanbul

Basım

Kültür Sanat Basımevi, Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi

ZB-7-9-11 Topkapı/Zeytinburnu/İstanbul

Davutpaşa V.D. 605 050 6155

Telefon: 0212 674 00 21-29-46 kulturbasim.com

İletişim

Akşemsettin Mah. Şair Fuzuli Sok. No: 22 Fatih/İstanbul

sadesodadergi@gmail.com 0 (212) 519 09 53

Dilek&Öneri&Şikayet

sadesodadergi@gmail.com

Sosyal Medyada Biz

f x @ sadesodadergi

Yayımlanan tüm yazı, haber ve fotoğrafların her türlü telif hakkı
ÖNDER İmam Hatipliler Derneği'ne aittir. İzin alınıp kaynak
gösterilerek alıntı yapılabilir. Yayımlanan yazıların dili, bilimsel
içerik ve hukuki sorumluluğu yazarlarına aittir.

Merhaba Sevgili Okur,

Birkaç sayı evvel sana şöyle seslenmiştik: “Üzerine bastığım, içinde ol-
duğum, yaradılışım, memleketim... Sahi, bu kadar her yerdeyken insan
nasıl ait olmaz?” Öyle ki bu sesleniş bizi o kadar sarstı ki hâlâ durul-
maya çalışıyoruz, tıpkı bir su gibi... Balçıktan yaratılırken hüznü yağdı
üzerimize 39 gün, 1 gün de mutluluktan nasip aldık, belki de ondandır
bu durulmaya çalışmamız. İnsan hiç dalgalanmadan bilebilir mi du-
rulmanın kıymetini? Peki, bilebilir mi sevgili okur, hüznü yaşamadan
mutluluğun kıymetini?

Sade Soda'nın bu sayısında ne anlattık derken suya anlatmanın esin-
tisi esti içimize, bir de baktık ki o kadar çok anlatılmış ki Nil ve Fırat
arasında buluverdik, içimize esen bu rüzgârla beraber kendimizi yan-
sımların en dalgalı yeri olan Barbaros Hayreddin Paşa Camii'nde bu-
luverdük. Medeniyetin merkezi olan suyla kurduğumuz bu derin bağda
kimi zaman yağmurdan kaçtık, kimi zaman da “Allah'ın rahmetinden
kaçılır mı?” diyerek koyverdük ahdi yeni olanın yemininden nasiplen-
meye.

Sade Soda'nın 21. sayısında Ayşe Kaya Göktepe Hanımefendi'yle hid-
roterapi yolculuğuna dair derin bir sohbette bulunduk. CMAS Dalış
Eğitmeni Yunus Yazgı Beyefendi'yle su altı dalışlarında insanın; beden,
zihin ve duygu değişimlerini ve etkilerini konuştuk.

Peygamberlere rahmet, kavimlere azap, ümmetin en derin yarası...
Denizin ortasında da çölün ortasında da susuzluk aynı mıdır sevgili
okur? Bizden geçmedi bu soru, senden geçerse haberini bekliyoruz.

Esmâ Uslu

SADE SODA İÇİNDEKİLER

Su Üzerinde

Abdullah Ilgaz

SAYFA 06

5 Adımda

Nurefşah Yiğit

SAYFA 08

Suyun Söndüremediği Yangınlar

Zeynep Rana Tekin

SAYFA 10

Sade'ce Telmih

Esmâ Uslu

SAYFA 12

İçini Döken
Kitaplar

28

Barada
Ç/ağladığında

Beyza Baykan

30

38 Kitabın
Orta Yeri

○

40 Bir Noktaya
Doğru

○

Ayşenur Yiğit

42 Taşı Delen Suyun
Gücü Müdür?

○

Ebrar Paşahan

44 Pop Jazz
Alaturka Saz

○

Zeynep Rana Tekin

56 İyot Kokulu
Kucak

○

Hanife Akdağ

58 Derin
Mevzular

○

A. Firdevs Develi

60 Manevî
Cevher

○

Ebru Kulluk

62 Karman ve
Çorman

○

Fatmanur Şen

72 Sade Portre: Seyyid Kutup
Esmâ Uslu

74 Sayfaların Ötesinde Sade Soda

Röportaj

SAYFA 14

Ayşe Kaya

Serbest Kürsü

SAYFA 22

Şerife Güner-Ebrar Paşahan

Çocukluk Kıyılarında

SAYFA 24

Nisanur Işık

İçinden Çıkıl(a)maz Döngüler

SAYFA 26

Elif Pişkin Göğüş

İnsan Neden Suya Yakın Hisseder?

34

Aleyna Nacak

Âb-ı Hayât

36

Rabia Yiğit

46

Röportaj

Yunus Yazgı

50

Su Medeniyettir

Nihal Akden

52

Su Hayattır

Zeynep Nurevşan Kır

54

Aynadaki Sûret

Zeynep Öney

64

Gazze: Akdeniz'in İncisi

Elif Atabaş

66

Nil ve Fırat

Esra Zeynep Akgün

68

Kardeşlik ve Dostluk

Beyza Nuran Sarıçam

70

Camia: Barbaros Hayreddin Paşa Camii
Zehra Güler

Abdullah Ilgaz

SU ÜZERİNDE

ARŞ SUYUN ÜSTÜNDE DURDU, YERİNDEN OYNAMADI. ZEMİN SAĞLAMDI ÇÜNKÜ DEĞİŞMİYORDU. BENİM ZEMİNİMDE NE VAR?

Telefon ekranı karardığında yüzünü görüyorsun. Kendi yüzünü. Hiç istemediğin bir anda, bildirim beklerken, sadece orada duruyor. Bak, diyor. Baktım, geçtim. Çünkü o an baktığım şey ben değildim; ekranın kararmasını bekliyordum.

Su da böyle. Durduğunda yansıtır. Çalkalandığında yansıtılmaz, aktığında yansıtılmaz, sadece durduğunda. Ben hiç durmuyorum. Sabah sekizde toplantı, öğleden sonra iki tane kod inceleme, akşam e-posta kutusu dolu, gece yatarken de telefon elimde. Bir yerde duruyorum ama zihin başka yerde. Çalkalanıyorum. Su gibi değilim, çamur gibiyim.

Hûd Sûresi'nde geçiyor: **وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ**. "Arş su üzerindeydi." Yer yok, gök yok, sen yok, ben yok, hiçbir şey yok. Sadece su. Ve arş, suyun üzerinde. Eşsiz Yaratıcı her şeyi yaratmadan önce sahneyi suyla döşedi. Bunu duyduğumda zihnim aldı, geçirdi, kalbim hiç dahil olmadı. Neden su diye sordam bile. Neden toprak değil, neden ateş değil, neden hava değil de su? Sormadım çünkü durmadım.

Şimdi duruyorum biraz.

Yaratılış bir telaşla başlamadı. Sükûnetle başladı. Durgunlukla başladı. Yansımayla başladı. Ben ise hayatımda kaç kere durdum ki? Kaç kere sustum, kaç kere içime baktım? Gürültü engelleyicili kulaklık takıyorum dışarıyı kesmek için, ama asıl kesmek istediğim şey içerideki ses herhâlde. O ses rahatsız edici. Hesap soruyor.

Ayna rahat bir şey değil.

Ömer b. Hattab kız kardeşinin evine kıyametle gitti. Şiir okuyorlar sandı, müslüman olmuşlar. Kapıyı kırdı, kardeşine vurdu, sayfayı aldı. Tâhâ Sûresi. Okudu, bir daha okudu. Bunlar insan sözleri olamayacak kadar güzeldi. İçinde bir şeyler oldu. İçeriye giren ile çıkan aynı adam değildi. Aynaya bakmıştı, kaçmamıştı.

Ben Taha'yı okudum, "Güzel sûre." dedim.

Mü'min müminin aynasıdır, diyor Efendimiz (sav). Kardeşim benim aynamdır. Ben ne zaman aynaya baktım ki?

Asansöre binince değil, o an başka bir şeye bakıyorum. Ekranı bakıyorum, habere bakıyorum, takvime bakıyorum. Kendime bakmıyorum. Su durgunlaşıyor, yüzüm çıkacak, kapatıyorum.

Taif'te Efendimiz'e (sav) taş attılar. Topukları kanadı, Zeyd (as) korudu onu, Zeyd'in elleri kanadı. Cebrâil (as) geldi, iki dağın meleği yanında. Emret, dedi, kapatsın üstlerine. Efendimiz (sav) "Hayır!" dedi. Baktı ama öfkeyle değil, başka türlü. Bu insanların torunları belki, dedi. Umut gördü; ben orada intikam görürdüm.

Nasıl baktığın içinde ne olduğunu gösterir. Efendimiz (sav) kendi kanına değil karşısındakinin geleceğine baktı. Benimki bulanık. Birisi hata yapıyor, içimden "Yine mi?" geçiyor. Birisi bir şey söylüyor, içimden "Bu kadar mı?" geçiyor. Bunları kimseye söylemiyorum ama su söylüyor, su her şeyi söylüyor durulunca.

Neyin üstünde duruyorum ben?

Arş suyun üstünde durdu, yerinden oynamadı. Zemin sağlamdı çünkü değişmiyordu. Benim zeminimde ne var? Takvim var, hedef var, taksit var, beş yıllık plan var. Bunların hepsi çalkalanıyor, ben de onlarla çalkalanıyorum. Sabah kalktığımda hangisi tutuyor beni, hangisi sabit?

Zemin belli aslında. Her zaman belliydi. Allah'ın kitabı, Resûl'ün yolu. Sükûnet oradan geliyor, durgunluk oradan geliyor, ayna ancak orada netleşiyor.

Ben sadece oraya dönmüyorum.

Dönebilir miyim, bilmiyorum. Ama şunu biliyorum, su durduğunda yansıtır. Ben de bir gün duracağım. Durduğumda ne görürüm, orası muamma. Ama görmem lazım. En azından bir kere, ekran kararınca geçip gitmeden, yüzüme bakmam lazım.

Belki oradan başlar her şey.

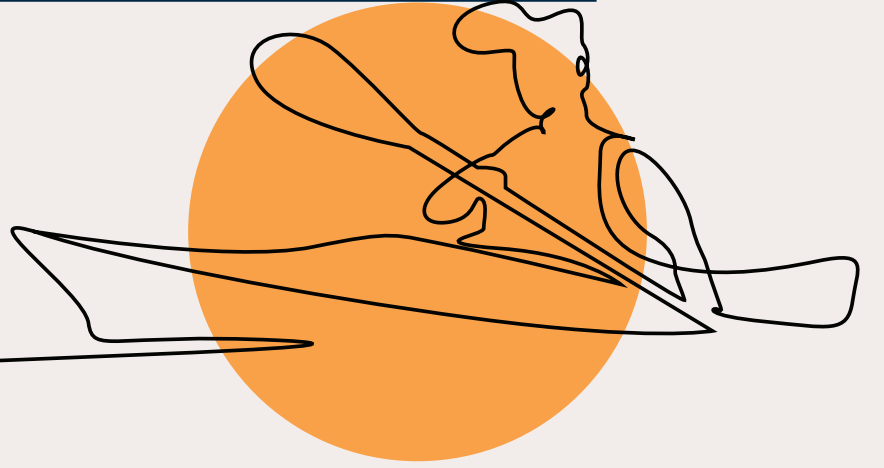
Arş su üzerindeydi. Düşmedi. Zemin değişmedi. Ben hâlâ çalkalanıyorum ama en azından artık biliyorum; zemin belli. Adres belli. Dönmek bende.

Nurefşah
Yiğit*

ADIMDA

DALGALARA KARŞI DURMA KILAVUZU

**Suları hiddetli, insanı şiddetli
seven bir coğrafyanın geçici
sakinleriyiz. Bir oraya, bir bura-
ya gideriz. Su akar, biz yola di-
ziliriz. Arkamızdan su dökülür,
biz yola gideriz. Arza su iner,
biz yoldan çekiniriz. Toprağı su
basar, biz yoldan çekiliriz.**

* Boğaziçi Üniversitesi'nde kimya öğrencisi. Kelimelerle arasını yapıp bozar, satırlarda yazıp durur.

Sevgili Okur,

Bu bir nasıl boğulmazsınız kılavuzu değildir. Tersine, belki de yüze çıkabilmek için önce dibi boylamak gereklidir.

Üç tarafı denizlerle çevrili, takvimler mayısı gösterdi mi güneyinde deniz sıcaklıkları kuzeyinde kar yağışları konuşulan güzide ülkemizin dalgaları da insanları da pek sabit değil. Ya gündem dalgası ya gündelik hayat; bizse ortasında ayakta durmaya çalışan, arada bir akıntıya karşı kürek çeken, arada bir akıntıyla süzülüp giden bir avuç genç. Aylar yazı ve yıllar yirmili yaşları göstermeye başladığında zihnimizde, ruhumuzda başka dalgalanmalar da baş gösterir hâlde geliyor.

O hâlde buyurun beş adımda dalgalara karşı durma(ma) kılavuzumuza.

1. Ruh Hâli Dalgalandıranlar

Geçmeyen bir sıkıntı hâli. İnşirâh.

Havalar bir açılıp kapanıyor. Bizim ruh hâllerimiz ondan fena. Bir sevinesi geliyor insanın, bir üzülesi. Ya gezegenler hareketleniyor ya deniz dalgalanıyor. Dalgalar göğüs kafesimizde ritim tutuyor. Onlar deniz içinde bir sağa bir sola. Bizim dudaklarımız bir yukarı bir aşağı. Sevgili okur, ne yapacağız şu içimizin sıkılmalarını?

Eskiler, büyükler sıkı can iyidir, çabuk çıkmaz demişler. Sıkıla sıkıla bizi boğanlara ne demeli? İnsana anı duraklatan, ömrü durduran anlara. Derin bir nefes alıp etrafa bakmalı sanki. Usul bir besmele. Sakin bir şükür. Göğe bak, yeri gör, denize dal, etrafını hisset. Kalbi ferahlatmanın yolu gönlü tatmin etmekten, gönlü tatmin etmek de zikretmekten geçiyor sevgili okur.

2. Akıntıya Karşı Kürek Çekenler

Gereksiz bir savaş hâli. Subhanallah.

Deniz sakın de olsa, fırtına göğü de sarsa, kaşları çatılı bir kaptan var. Bir gemisinin ve mürettebatının olmasına dahi gerek yok. O denize bakıyor, dalgaların yönüne bakıyor, tam aksi yöne kürek çekmeye karar veriyor. Hayatla kavgası hiç bitmeyenlerin, gemilerinde hiç beyaz bayrak süzülmemeyenlerin denizlerinden bahsediyorum. Belki çok aşinasınızdır. Belki çok yabancısınsınız. Belki artık çok yorulduğunuz, savaşma gücünüzün kalmadığını düşündüğünüz bir anda rastlaşmışsınız. Sakince kürekleri bırakma vakti sevgili okur.

Deniz sizin hikâyeniz, dalgalar sizin kaderiniz. Akıntıya karşı da olsa, akıntıyla beraber de olsa, varacağınız limanlar sizin, yakalandığınız fırtınalar sizin. Belki de ona karşı mücadele vermemiz gereken bir yer değildir denizlerimiz, hayatlarımız. Belki mesele kürekleri usulca tutmakta, savaş naraları değil de sükûnet dilekleri mırıldanmaktadır.

3. Dalgınlıklar

Çaresiz bir kaçış hâli. Bismillah.

Karşıdan karşıya geçerken zihninde çanlar, gözünün önünde kornalar çalanlar. Dalgınlıktan adını unutanlar, adımını karıştıranlar. Dünya üzerinde üç okyanus ama gönüllerinde atlaslar barındıranlar. Gözünün önündekini kaçıranlar, gönlünün içindekini arayanlar.

Göğsü göğünden daha karanlık, adımları arzdan daha sarsıntılı olanlar. Düşler düşüncelerle kırk tilki kovalamasına girmiş, kendi vesveselerinin uçlarını sobeleyeyen oyuncular. Şöyle arkasını dönüp gitme, elindekileri bırakıp kaybolma hayali kuranlar. Arabaların ortasında duraksayıp, dalgın gözlerle etrafa bakıp, bakışlarını adımlarına indirip tekrar aynı denizde boğulanlar, tekrar yolun ortasında kalanlar.

Yol hızlı, dalgalar şiddetli. Boğulmamak için tutunmalı, düşmemek için basmalı. Ayaklarınızı kuma basın sevgili okur.

4. Dalgıçlar

Derin bir düşünme hâli. İnşallah.

Meseleye en derininden dalanlar. Bir işin önünü arkasını, peşini bırakmayanlar. Tutunmazsa kaybolacağından, dalmazsa yok olacağından korkanlar. Bazen yalnızca kendi dalgalarına değil başkalarının denizlerine dahi dalanlar. Rekora koşan uzun metreler, yorgunlukla tükenen uzun seneler.

Dalgalardan değil de onlarla savaşmamaktan korkanlar. Tüm detayları bilmezse yutulacağından ürkenler. Sevgili okur, denizin tamamını bilmek mümkün mü? İnsana haddi kadar yüklenmiş, insan neden fazlasını yük etme derdinde?

İnsanın ne balığın ne denizin, ne fillerin ne develerin sahibi olmadığını hatırlamakta fayda var sevgili okur.

5. Hangi Denizde Dalgalandı?

Dalgalar göklerde bayrağın dizeleri bize kelimeleri söktüğümüz yaşlardan itibaren fısıldandığı için biz önce kırmızı bir bayrak çekeriz ruhumuzun savaş alanında. Beyaz bayrak ya yorgunluk göstergesidir ya durgunluk. İlk elçiye güven duyulmaz, sonuncusu o gürültülü muharebede duyulmaz. Biz savaşçı bir milletin yorgun eserleriyiz sevgili okur.

Suları hiddetli, insanı şiddetli seven bir coğrafyanın geçici sakinleriyiz. Bir oraya, bir buraya gideriz. Su akar, biz yola diziliriz. Arkamızdan su dökülür, biz yola gideriz. Arza su iner, biz yoldan çekiniriz. Toprağı su basar, biz yoldan çekiliriz.

Kendimizi tam nerede bilmeli, tam nerede bırakmalı? Dalgalara karşı akışta nerede kapılmalı, yüzmeyi tam nerede unutmalı?

Sevgili okur, insan boyunu aşan dalgaları tam hangi anda yutmalı?

*

Bu kılavuz da tam çare olamadı sanırım sevgili okur. Belki böyle sıkı sıkı kasılmak, düğüm düğüm boğulmak gereklidir. Dibe batmalı, sonra ayağımızı yere sağlamca vurup çıkmalıdır belki. Layıyla boğulmak, yerince batmak lazımdır belki. Sonra usul usul çıkmak, ışığa doğru yüzmek, dalgalara karşı kulaç atmak değil de onlar boyu süzülme. Belki suyun yüzeyinde böyle kalınıyordur. Belki hayatla böyle başa çıkılıyordur. Denizler bizimdir ve dalgalar imtihan, dehlizler zihinlerdir ve çıkış dualardadır.

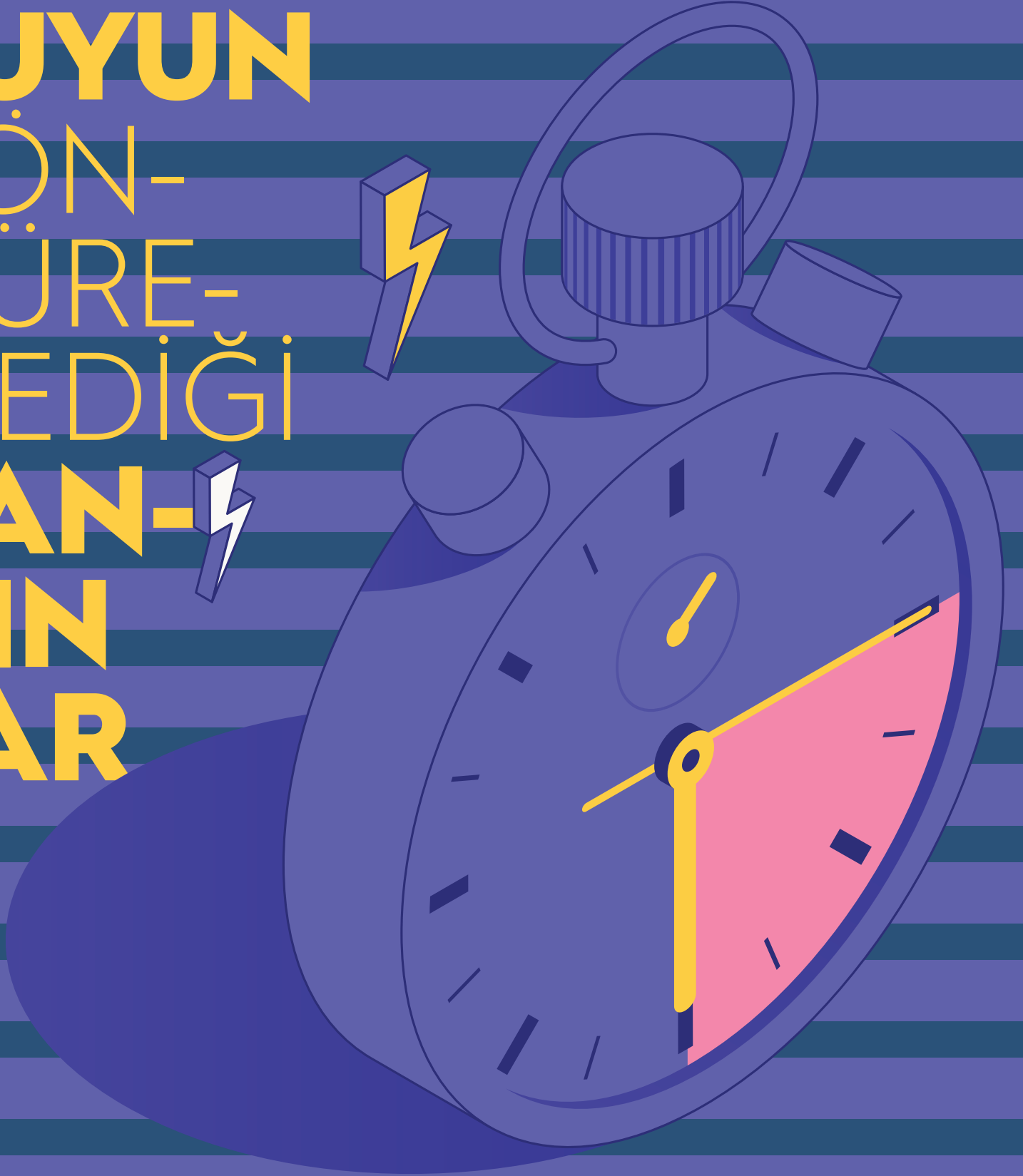
Sevgili okur, belki dalgalı denizlerde, imtihan dünyasında, güzel ülkemizde, bu topraklarda ve gençliğimizin de baharında böyle hayatta kalıyoruzdur.

Dalgalarınız esenlik, dalgınlıklarınız tebessüm getirsin sevgili okur. Allah'a emanetsiniz.

Zeynep Rana
Tekin*

SUYUN SÖN- DÜRE- MEDİĞİ YAN- GIN LAR

*Üsküdar Üniversitesi'nden mezun bir psikolog. Uzun yürüyüşler yapmanın, öykü okumanın ve şiir dinlemenin ona hayatı daha bereketli kıldığına inanır. Kendini ve başkalarını anlamayı hep ister. Eğer işler istediği gibi gitmiyorsa da mutfağa girip olmayanı bir de yemek kabilinden oldurmayı denemek en büyük hobileri arasındadır.

AL İŞTE YİNE GELİYORLAR. BUGÜN ZOR BELA GELEBİLDİM OYSA YANINA. YARIN BİR DELİ RÜZGÂR SENİ ALIP UZAKLARA SAVURMAZSA YİNE GELECEĞİM DİYORUM, BURADA BEKLE BENİ. NASIL OLDUĞUNU SORMA, BİR ŞEKİLDE İKNA EDECEĞİM İŞTE.

Kendiliğe adım attığım saatler. Kendiliğin bir tül gibi üzerimden akıp gittiği, beni kuşatmayıp sadece bana dokunduğu ve bana beni hatırlattığı bir an. Yumulup kalmak istiyorum bir köşede. Ya da sadece sarılıp kalmak öylece...

"insan, sevdiğine son kez bakamaz." diye başlıyor. "Canan Önce Canan" şiirine merhum şair Bülent Parlak.

Ve ilerledikçe şu dizeler karşılıyor beni:

"Bana kalırsa boynuma,

ütülü elbiseler giyen adamlar gibi sarılmaktan vazgeç.

çünkü ben her sabah

suyun söndüremediği yerlere çelenk,

aynalara kırışık taşıdım."

Karşıma geçmiş, bilmişlik taslıyor. Üstelik ilk defa da değil ve ne yazık ki sonu gelecek gibi de gözüküyor: "Peki, bu yazdıklarının bana anlattıklarınla ne ilgisi var?"

—Her zaman biraz aceleci bulmuşumdur onu. İnsan olmasının vehmine veriyorum bütün bunları. Yoksa biraz beklese olanın olmuş olduğunu, olacak olanın da ta önceden olmuş olduğunu anlayacak zaten—

Sana hangi benliğimle cevap vereyim? Ya da şöyle sormak daha doğru olur sanki: Sana hangi ben lazım?

Susuyor yine. Su içmek babında değil, yanlışlık olmasın. İçine içine susuyor. İçine içine kanıyor bazen. Kana kana su içmek. Kanaya kanaya susmak. İçimde benliklerim karşıyor diyorum. Kavga ediyorlar. Her birinin sesi ayrı geliyor. Aksatıyorsun, diyor karşıma geçip. Biliyormuş gibi beni. "Sen

benim kim olduğumu biliyor musun?" demek geliyor içimden. Hangi içimden? Hangi ben? Sorulacak ne kadar çok soru var. İyi ki Narkissos değilim diyorum. Yoksa hangi benliğimin elinden tutup suya götüreyim? Suyu götüreyim susuz getireyim. Yok ben götüremem zaten, hem gelmezler de benimle zaten. Kaç kere çağırdım, gelin dedim, biraz da beraber bakalım. İşim var deyip geçiştiriyor beni. Söyleyecek çok kelimesi, görececek çok gözü varmış. Sanki benim yok diyemedim. Denedim de diyemedim. Birkaç kez denedim oysa. Hep aksatıyorsun ondan oluyor bunlar, dedi. Vehim dedi, geçer dedi. Ya senin varlığın bir vehim idiyse?

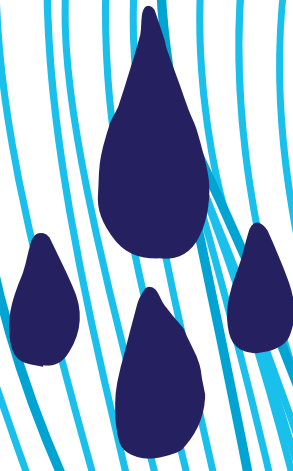
Demedim, diyemedim. Söyletmediler. Elimi kolumu bağladılar. Bakma böyle dediğime. Özünde sevecen insanlar. Ancak bazen çok konuşuyorlar. Biraz diyorum, az biraz mola. Müsaade, izin, Allah aşkına. Olmaz diyorlar, dünyayı durduramazlar mı. Yahu ben de incek var demiyorum ki zaten. Birazcık diyorum sessizlik... Sonra bakıyorum bakıyorum göremiyorum. Senin o narin yansımanı suyla beraber alıyorlar.

Al işte yine geliyorlar. Bugün zor bela gelebildim oysa yanına. Yarın bir deli rüzgâr seni alıp uzaklara savurmazsa yine geleceğim diyorum, burada bekle beni. Nasıl olduğunu sorma, bir şekilde ikna edeceğim işte.

O siyah saçlı, uzak bakışlı adamın konuşmasına kulak misafiri oluyorum uzaktan.

Seni kaybettiğim günden bahsediyorlar, duyuyorum.

Bana akli gitmiş bunun diyorlar, oysa benim akli mi seninle birlikte o suda kaybettiğimi bilmiyorlar.

Esma Uslu*

SADE'CE TELMİH

* Edebiyatla münasebeti yalnızca kalemi ve kitabı eline
alınca devreye girer. Hayatının arka planın Fairuz ve Farid
Farjad aldığı için çoğu kez yaptıkları mazur görölür.

Hz. Nûh (as)

Sadece o emri duyarak durduğumu hatırlıyorum, “Ey yer suyunu yut, ey gök suyunu tut!”¹ Milyonlarca su damlasının arasından kendimi o emrin içinde dururken bulmuştum. Evet, biz onlardık: abad olmayan bir kavmin abad olmayacağını, uyarılara rağmen yok olacağına emir verilen kavmin üzerine azap olarak gönderilmiş, yerden ve gökten cümle âleme yayılan su damlalarıydık. Geminin içinde olmayıp temiz olan tek bizlerdik. Bozuk olanı temizlemek için gönderilen, dünyanın yeniden dirilişine aracı kılınan sularlık.

Hz. Yûsûf (as)

Bağrımın tam ortasına bir erkek çocuğu düşmüştü. Her ne kadar yüreğimle onu sarıp sarmalamak istesem de soğukluğum onu bir kayanın üzerine çıkarmıştı. Nasiplendirilmişim, içimde ayın, güneşin ve yıldızların secde ettiği bir peygamberi muhafaza etmek bana nasip olmuştu. Şahit olmuştum ilk imtihanına, susadığında kana kana içtiği su olmuştu. Cümle âlemin yalnızlığını ufacık bedeninde yaşarken Rûhulkudûs’un onu müjdelediği anında biz vardık. Evet, kervancılardan sesinden evvel bizim sesimiz yükselmişti semaya: Müjdeler olsun, bu bir erkek çocuğu.² Kardeşlerini, sarayı, zindanı ve kavmini uyarılarla “Bir” olana yönlendireceği bu yolculukta ilk durağı biz olmuştuk bu peygamberin.

Hz. Yûnûs (as)

Bırakır mıydı? Bir denizin ortasında; kısa çöpün kendisine çıktığı, her kurada isminin seçildiği... O denizin ortasında, yalnızlığında ve hicranında biz vardık... Bizim gibi bir de o koca balık vardı. Hiçliğin ortasında, fırtınanın, şimşeklerin ve gök gürültüsünün âdeta göğü yardığında, ilk bizim kollarımıza düşen sahibinden kaçan bir köleydi. ³Peki, bırakır mıydı onu yalnız başına? Yalnızlık, belki en derin imtihanlardan biriydi, ancak bu çetin imtihanda yarımsız bırakır mıydı? Kendine zulmedenlerden olduğunu,³ affa muhtaç olduğunu ve kurtuluşu dilemesinin kabulünün ardından kerem ve hikmet sahibinin kudretiyle onu balığın karnından sahile vurduğumuz anlarda bırakır mıydı yalnız başına?

Doğu Türkistan

Bana bakıyordu, 0,5 mililitrelik bana. Evet, ben şişedeki o suydum, senin yanında olsam benim-

le farz kadarını alıp namazını kılabilen kadar... Şimdi bakıyordum ben de ona, başında omzundaki Çinli armasıyla bekleyen ve yalnızca beni içme izni olan mücahide bakıyordum. İzin vermiyorlardı ki bir müminin mahşerde parıldamasına sebep olacak şekilde kullansın beni. Uzun uzun baktı bana; kelimelerinin bittiğini, yalnızca bakışındaki abdest hasretinin olduğunu anlayabiliyordum. Ne ona müsaade ettiler abdest müminin nurudur diye, ne de bana izin verdiler bir müminin nuruna vesile olmama. Gün geçtikçe beton zeminde soğudum. Yeltenemedim bile. Evet, ben şişedeki o suydum, ancak vuslat ve şikayetin mahşere kaldığı azalarla beraber bizim de dile geleceğimiz güne değin bekliyorduk. Yosun tuttuk icabında çünkü o mümin “Beni O’na yaklaştırmayan suyu ne diye içeyim?” demişti. Bu niyet ve telkinlerle susuz bir şekilde şehit ettiler onu. Son nidasında “Ya Osman, Ya Hüseyin” kelimeleri döküldü dilinden. Arş titredi de, kafirin de bu zulme sessiz kalanların da kılı kıpırdamadı.

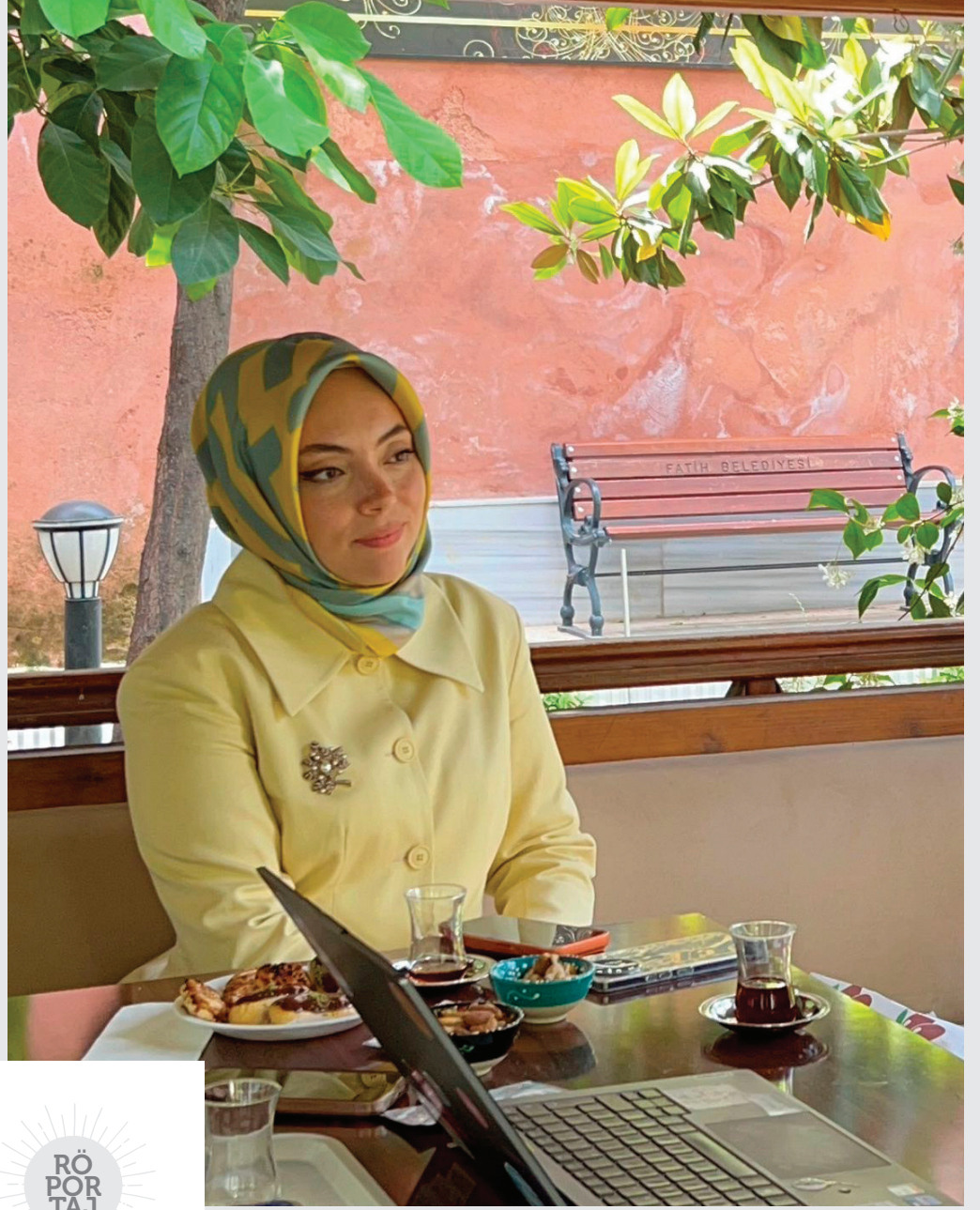
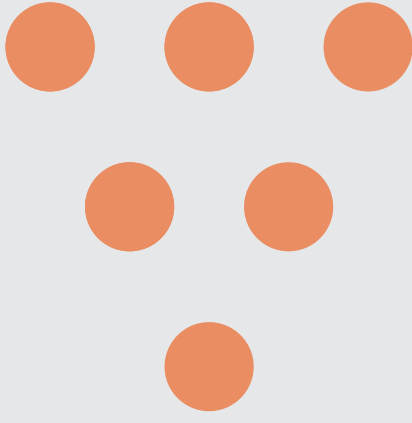
Filistin’de İdama Giden Mücahidin Eşinin Gözyaşı

Tenin soğukluğunu hatırlıyorum, bir de moloz yığınlarına düşüşümü. Sıcaktım, oldukça sıcak. Evet ben, idama gidecek o mahkumun eşinin gözyaşıyım. Neden sıcaksın, diyorlar bana. Çünkü bu adaletsizliği bu zulmü yakmak istiyorum, ancak tabiatım dahi buna müsaade etmezken sadece sıcak bir su olarak Fâtıma’nın gözlerinden döküldüm. Düzeni bozacak nehrin sepeti saraya getirmesi gibi bir su da olabilirdim, ama olmadı. Şimdilerde sadece Fâtıma’nın çaresizce akan gözyaşıyım. O kudret bana verilmedi, sadece insanoğlunun eline verildi. Düzeni yıkıp asıl düzeni ortaya koymak, Fâtıma’nın evlatları yetim olmasınlar diyedir bu feryadım, bir sıcak gözyaşı olarak anlatabiliyorum derdimi. Evet, ben o soğuk tenden akarken sıcak sıcak bir feryadım aslında.

1. Hüd Sûresi 44. âyet. “Allah tarafından denildi ki: “Ey yeryüzü, suyunu yut! Ey gökyüzü, sen de suyunu kes! Ve sular çekildi. Emir yerine gelmiş oldu. Gemi de Cudi Dağı üzerine oturdu. O zalim kayme böylece dünyadan uzak olun denildi.”

2. Yûsuf Sûresi 19. âyet. “Daha sonra bir kafil gelmiş, sucularını da göndermişlerdi. Vardı, kovanı kuyuya saldı, “Müjde hey, müjde! İşte bir çocuk!” dedi. Ve onu satılık bir mal olarak gizleyip korudular. Allah ise onların ne yapacaklarını biliyordu.”

3. Sâffât Sûresi 140-142. âyet. “Hani o kaçıp yüklü gemiye binmişti de gemidekilerle kura çekmişti ve kaybedenlerden olmuştu. (O, sahibinden izinsiz kaçan benim diyerek) kınanmış bir hâlde (kendisini denize atmış) iken balık onu hemen yutmuştu.”

Ayşe Kaya ile Röportaj

Röportaj:
Beyzanur Paşahan

Bu topraklardaki insan Cuma namazında vaaz dinlerken Gazzâlî'nin düşünce dünyası üzerine temellenen bir bilgi birikimini dinliyor. Klinikte kartezyen paradigmanın sunduğu bilgiye göre geliştirilmiş psikoterapiyle devam etmeye çalıştığımızda bir çelişki doğuyor ve bir noktada bu yaklaşım biçimi danışana "anlam"ı inşa ederken yeterli gelmeyebiliyor.

Sizi tanımayan ve bu alandan da olmayan okuyucularımız için kendinizi ve çalıştığınız alanı nasıl tanımlarsınız?

Uluslararası Saraybosna Üniversitesi psikoloji bölümünde eğitim gördüm. Neden Saraybosna? Çünkü o zamanlar Türkiye’de başörtüsü yasağı vardı. Ben Bosna’ya gittim. Üsküdar Üniversitesi’nde klinik psikoloji alanında yüksek lisans yaptım. Aslında benim o bölüme girmemin sebebi psikolog olsam da Ergoterapi müzik terapisi kullanıldığı için o bölüme araştırma görevlisi olarak girdim. Çalışma alanlarına gelecek olursak... 15 yıl kadar olarak çalıştım. araştırmalarım daha çok psikoloji, din ve müzik üçgeninde şekilleniyor. Şifahaneler ve müzik terapisi üzerine çalışmalarım var.

Mercan Dede’nin ney kimliğiyle Kudsi Erguner’in sunduğu geleneksel ney kimliği aynı kimlik değildir. Birisi postmodern ney kimliği iken diğeri klasik gelenekten beslenen bir kimlik sunumudur. Konunun detaylarını yazdığım tez çalışmamdan okuyabilirsiniz.

Psikoloji çok geniş ve kendi içinde birçok dallara ayrılan bir alan, sizi daruşşifalarla psikiyatrik hastalıkların tedavisinde daha geleneksel yöntemleri (musiki gibi) çalışmaya yönlendiren temel motivasyon neydi?

Modern psikolojinin tarihçesine baktığımızda Ebbinghaus’un sözü vardır. Modern psikolojiyle ilgili psikolojinin uzun bir geçmişi var. Ama baktığımızda kısa bir tarihi var. Tarihlendirmeye baktığımızda Wundt’un laboratuvarıyla yani 19. yüzyıla tarihlendiğini görüyoruz. Aslında psikolojinin çok daha büyük bir geçmişi var. İnsanın varoluşuyla birlikte insanın psikolojisi de söz konusuydu.

Tarihsel olarak antik dönemden günümüze kadar baktığımızda insan ruhu, bedeni, zihni bir bütün olarak ele alınıyor. Ruh, zihin ve kalp hepsi bir bütün olarak ele alındığında genellikle ruh ve inanç birlikte gittiği için dini liderlerin o dönemde şifacı olarak hizmet verdiğini görüyoruz. Daha sonra 19. yüzyıla doğru geldiğimizde 18. yüzyıla birlikte bir kırılma yaşanıyor. Rönesans sonrası diyebiliriz. Kıta Avrupa’sında, Batı Avrupa’sında dinden bir kopuş var. Dinden kopuşla birlikte tabii ki bilim dünyasında da bu kırılma gerçekleşiyor. Düşünüyorum o hâlde varım düşüncesi ve felsefesi üzerine psikoloji de temelleniyor. Psikoloji de diğer sosyal bilimler gibi bir felsefe arka planı olan bir bilim dalı. Bugün bizim psikolojide insan tanımını verdiğimiz o çerçeveyi aslında felsefeden alıyor. Felsefeye her ne kadar bilimsel değil denilse de, bilim hâline getirmek için sayılara, rakamlara dayandırmaya çalışılsa da felsefi olarak Batı felsefesinden insan tanımı alındığı için sahada çalışmaya girdiğimizde de farklılıklar oluşuyor. Kıta Avrupa’sında yetişmiş bir insanın felsefi bakış açısı, ontolojisi, onun bilgi ve epistemoloji çerçevesiyle tanımladığımız insan ile

Türkiye’de yaşayan veya Müslüman topraklarda yetişmiş bir insanın insan tanımı aynı değil, insana yaklaşımı aynı değil. Bu kez Çiğdem Kağıtçıbaşı’nın dediği şu durum ortaya çıkıyor: Batı psikolojisini alıp buradaki insana yama yapmaya çalışıyorsunuz. Bu da buradaki insanların ihtiyaçlarını karşılamıyor.

Belli noktalarda örtüşüyor, kabul ediyorum ama belli noktalarda ayrışyorsunuz. Örneğin bir kalp damar cerrahisi Avrupa’da da yetişse aynı işi yapacak, Türkiye’de de yetişse. Ancak mesele psikoloji ve sosyal bilimlere geldiğinde bunların felsefesi olduğu için siz insanı öncelikle bir ontolojiye ve epistemolojiye oturtarak tanımlarsınız, ihtiyaçlarını ona göre çizer, bu doğrultuda bir yardım sunarsınız. Dolayısıyla buranın felsefesinden buranın ontoloji ve epistemoloji, buranın inanç arka planından da beslenen bir insan tanımlamıyorsanız ihtiyaçlarını karşılamada eksik kalıyorsunuz.

20. yüzyıla birlikte sistematik terapilerde yükseliş görülüyor. Şunu söylüyorlar, biz bireyi tedavi etmeyelim çünkü sadece bireyi tedavi ettiğimizde bu kez ailenin içinde bir sistem var ve sistem bozuluyor. Bunu ben sahada da gördüm. Birey geliyor, iyileşme katettiğini söylüyor fakat aileyle ilişkileri bozuluyor. Biz salt bireyin mutluluğunu neye göre tanımlıyoruz? Hazcı bir mutluluk, epikürist felsefe ona dayanır. O zaman sadece biri hazzıyla mutlu ötekisi mutsuzken biz neye göre sağlıklı olmaktan bahsediyoruz? Burada uygulayıcılar olarak ister istemez bir çelişki içine düşmüş oluyoruz.

Hep şöyle ifade edilir; bir test alınır ve onun standardizasyonu, geçerlilik ve güvenilirliği yapılır. Buradaki kültürel kodlara cevap verebiliyor mu? Oysa bunların hepsi bir yama. Buraya uyacak mı, buraya uymayacak mı? Uyacak mı, Uymayacak mı? Soruları yerine tam tersine buranın kültüründen beslenen bir model geliştirme ihtiyacı doğdu. Böylelikle ben yerel ve kültürel kodlarımızdan beslenen, daha çok Müslüman topluluğa hitap ettiğimiz için İslami kodlardan beslenen bir modele ihtiyaç olduğunu sahadaki çalışmalarım da görmüş oldum ve bu alana yöneldim. İslâm psikolojisine yönelince İslâm felsefesi okumaları yapıyorsunuz. Bu okumalar sırasında davranış şifaları işin psikiyatri tarihçesinin oraya tarihlendiğini gördüm. Kendimin de müziğe ve sanata ilgilim olduğu için oradaki modelde de görmek süretiyle daha çok müzik terapisi alanında odaklanmış oldum diyebilirim.

Örneğin Freud’u okuduk. Her psikoloji öğrencisinin yolculuğudur o zaten. Psikopatoloji dersinde öğrendiğiniz her psikopatolojiyi her hafta kendinize ve yakınlarınıza teşhis koyarsınız. Öbür hafta yeni bir psikopatoloji öğrenir, onların teşhisini koyarsınız. Öğrendiğiniz testleri hemen yakınlarınıza yaparsınız. Ben de hepsini yaptım. O zamanlar Freud’a bir hayranlıkla bakıyorsunuz. Malik Bedri’nin tanımladığı ‘Kertenkele Dilindeki Müslümanlar’ isimli bir bildirisi

var. İslâmi psikoloji zaten bu şekilde başlıyor. Kertenkele Dilindeki Müslümanlar üç evreden geçtiğini söylüyor. Hayranlık. Birinci evre, Freud harika şeyler söylemiş. İkinci evre uzlaşma. Lisanstan sonra sahaya çıktığımda. Evet, bunlar harika şeyler söylüyor ama baktığımızda kadını tedavi ediyoruz, kadın terapi alıyor ama kocasından boşanıyor çünkü bu sefer denge bozuluyor. Veya anlaşmazlıklar ortaya çıkıyor. Acaba burada neyi eksik yapıyoruz? Veya "Aslında psikolojide geçen şu bilgi İslâm'da da var" gibi bir uzlaştırma içine girmeye çalışıyor insan. Sonrasında işin felsefi arka planını öğrenince kartezyen paradigmadaki çizilen insanla Gazzâlî'nin bahsettiği insan aynı değil mi? Bu topraklardaki insan namaz kılmak için cumaya gittiğinde Gazzâlî'nin felsefesini dinliyor. Ben Gazzâlî felsefesi diyorum. Filozofların ne kadar kızdığını biliyoruz ama buradaki insan onun ontolojisinden veya psikolojisinden beslenen bir bilgi çerçevesine sahip. Ben kartezyen paradigmanın sunduğu bilgiye göre geliştirilmiş psikoterapiyle devam etmeye çalışıyorum, ama yeterli gelmiyor.

Kendimiz bir model geliştirmeliyiz diyerek artık o özgürleşme evresi dediğim Malik Bedri'nin son evresine gelmiş oldum. Tabi bunları yaşarken bunların hiçbirisini bilmiyordum. Asıl kırılmam şöyle başladı: 2018 yılında öğretim görevlisi iken yeni doktora vermişim. Din psikolojisinde ders veriyordum. Freud'un din görüşü, Jung'un din görüşü vesaire bunların hepsini anlatıyorum çok güzel. Sadece bir ders tasavvuf psikolojisi ve İslâm felsefesiyle ilgili dersimiz var. Kalan derslerin hepsi Batı psikolojisi. Sonra şunu sordum kendime. Ben ilahiyat fakültesinde ders veriyordum. Din psikolojisi dersi veriyordum. Müslüman topluluğa ders veriyordum. Bunlar Müslüman topluluğa imam olacaklar, vaize olacaklar. Bir ders tasavvuf psikolojisi anlatıyorum. Neden? Çünkü ben de bilmiyorum o zamanlar. Bu sorgulamaları yaparken önüme Müslüman Psikologların Çıkmazı kitabı düştü. Onu okudum ve dedim ki benim bu hocayla tanışmam lazım. 2019 yılında Türkiye'de bir eğitim açmıştı Malik Bedri'ye. Sabahattin Zaim Üniversitesi'nde o eğitime katıldım. Hocayla orada tanıştıktan sonra Uluslararası İslâm Psikoloji Birliği ile bağlantım oluşmuş oldu.

Oradan sonra KEM3 Müslim Kalıcı'ya kaydoldum. Arada birçok şey var ama onları geçiyorum. Kaydolduktan sonra 9 aylık bir program, sonrasında uygulama programı, daha sonra şifa 1, şifa 2 süpervizyona kadar gidecek olan uygulama boyutunu da almış oldum. Hem teorik hem de uygulama boyutu. Uluslararası İslâm Psikoloji Birliği'nde şu an hem üyeyim hem de içerisinde akredite terapistlerden birisiyim. Çok kısıtlı sayıda kişi var. Hooman hocaların yaptığı TIIP var, ben IIP'den ilerledim. Rotman'ın yapmış olduğu ekiple ilerlemiş oldum. Böylelikle bana yeni bir kapı açtı. Gerek TIIP gerek IIP fark etmez, isimleri ne olursa olsun hepsi İslâmi psikolojiye hizmet ediyor. Temel savları şu; var olan ontoloji ve epistemoloji bize cevap vermiyor. Biz

Kur'ân ve sünnetten beslenene göre insanı tanımlamalıyız. Bu BDT'deki teknikleri kullanmıyorum anlamına gelmiyor, kullanıyorum. Belki de BDT'nin tekniklerinden bahsediyordu kitabında. Sadece tıpkı Beytülhikme'ye yapıldığı gibi bunları Kur'ân ve sünnete göre şerh etmek. Bir anlamda BDT'yi İslâmileştiriyoruz. Oradaki insan yaklaşımımız bizim yaklaşımımız ama BDT'deki tekniği de kullanıyoruz.

Osmanlı dârüşşifâlarında (özellikle Edirne Bimarhanesi gibi yapılarda) su sesinin akustik bir tedavi yöntemi olarak kullanıldığını biliyoruz. Suyun çıkardığı bu ritmik seslerin insan beyni ve nörolojisi üzerindeki sakinleştirici etkisini psikolojik olarak nasıl açıklayabiliriz?

Tekrarlayıcı, özellikle rutin olan şeylerin insanın kaygısını azalttığını biliyoruz. Beynin en sevmediği şey yarın ne olacağını bilememek. Modern insanın en sevmediği şey. O yüzden devamlı takvîyeler alıyor, devamlı sporlar, sağlıklı yaşama, saatli uyuma gibi yollara başvuruyor. Ama ne yaparsanız yapın, ölüme çare yok. Tabii ki saatli yaşamayalım mı? Yaşayalım. Ama bu modern insanın kontrol manyağı olmasından kaynaklı bir durum. Kontrol etmeye çalıştığı şey de bir taraftan o ölümün belirsizliği.

Belirsizlik karşısında belirli olmak, yani beyin neden rutinleri seviyor? Bir şey öngörebilir olduğunda, yani yarın sabah kalkacağım, kahvaltı edeceğim, yürüyeceğim, bugün dedik biz röportaj yapacağız gibi. Bir şeye niyet ettik, planladık ve kalktık, geldik, buluştuk. Allah nasip etti, oldu. Müslüman'ın diğerinden farkı nasip demesi. Niyet ediyor ama olmayabilir de. Oysa modern insanda şu var: Niyet ediyor, yapacak, kesin olacak ve benim kontrolümde her şeye ben karar veriyordum. Kontrol ettiği yanılgısı aslında onu daha çok kaygılı yapıyor.

Öngörebildiğimizde bu sefer sempatik sinir sisteminin yerine parasempatik sinir sistemi aktif olmuş oluyor. Özellikle kriz anlarında bunu söyleriz. Psikolojik yardım yapmadan önce kişi stabilize olsun deriz. Yemeğini yesin, tuvaletini yapabilsin, üşüyorsa battaniyesi verilsin, ilacı verilsin. Yani kişi önce bir öngörebilsin. Ha ayaklarımız yere bastı, yemek yiyoruz, su içebiliyoruz, tuvalete gidebiliyoruz. Çünkü beyin tehlike anındayken sempatik sinir sistemi aktif olduğu için bağırsaklar kasılıyor, kendini kapatıyor. İdrar kesesi yukarıya çekiliyor, kan uzuvlara geliyor. Orada kaçma, kovalama üzerine; canınızı kurtarmanız lazım. Tehlike daha da büyükse donakalılıyorsunuz. Kan bu sefer uzuvlardan çekiliyor ve siz donakalılıyorsunuz. Tıpkı yılanın saldırıya uğradığı gibi. Bir şeyi öngörebildiğinizde tehlike geçmiş demek. Çünkü siz tehlike anında oturup yemek yiyemezsiniz. Mesela cenazelerde de hemen helva yapılır, dağıtılır. Aslında o helva yemeğiyle birlikte rutine dönüyorsunuz. Yiyorum, gerçekteyim, buradayım, sabitim. Bu yüzden basit bir şey değil o yemek yeme hâli. Çünkü insan tehlike anında yemek yiyemez. Yemek yediği

an tehlike geçmiştir. Parasempatik sinir sistemi aktif olur. Endorfinler işinin içine girer, idrar kesesi salınır, uzuvlardaki kan normale döner ve siz dersiniz ki her şey yolunda, iyiyim. Bunu şu şekilde de görebiliyoruz: Uzun nefes verdiğimizde de parasempatik sinir sistemi aktif oluyor. Aslında nefes egzersizi gibi.

Özetle şunu demek istiyorum. Tekrarlı bir şey yaptığımızda ve öngörebilir olduğumuzda parasempatik sinir sistemini aktif etmiş oluyoruz. Bu da bizim sakinleşmemizi, stabilize olmamızı, topraklanmamızı, ana gelmemizi, bedenimizle bir bütün olmamızı sağlıyor. Müziğin de şöyle bir yönü var. Özellikle su sesiyle birlikte kullanıldığında ortama bir serinlik katıyor. Mesela şu an biz bu çardağın altındayız. Genelde birçok İslâm eserinde bulunur, burada da belki şadırvan vardı. Belki kaldırıldı. Şu arkada var. Bizim Önder Gençlik panelinin arkasında şadırvan var. Onu abdest almak için yapmışlar ama ortada genelde bir fıskiye olur. Hem o su sesi kullanılır, hem o su havayı temizler.

Başka bir örnek olarak Süleymaniye Camii'ne girdiğinizde bir şadırvan var, çeşme gibi hiçbir şey yok. Niye bunu yapmış Mimar Sinan diye düşünüyorsunuz. Aslında amacı şu: Eminönü'nden gelen rüzgarlı hava içeriye sudan geçerek giriyor. Tozlar temizlenerek girmiş oluyor. Dolayısıyla içeriye temiz hava girmiş oluyor. Birincisi bu. İkincisi de manevi olarak şöyle yorumlanıyor: Her şey abdest alarak, temizlenerek giriyor. Biz de camiye abdest alarak suyla temizlenerek giriyoruz. Suyun temizleyici, arındırıcı yönü var. Enerji boyutunda da bununla ilgili çalışmalar var. Tozu kiri temizlediği gibi havayı da temizliyor. Serinlik katıyor, insanın da sakinleşmesine sebep oluyor. Özellikle şu şakaklara su verdiğimizde mesela. Çok sinirlendiğinizde git bir abdest al gel deriz. Kesinlikle aynı değildir. Tüm bunlar yine parasempatik sinir sistemini aktif ediyor. Bugünkü bilim diliyle hepsi içsel endorfinlerimizi aktive etmeye yarar sağlıyor diyeyim.

Osmanlı döneminde özellikle darüşşifalarda akıl hastaları için yapılandırılmış özel bir yapı düzeni görüyoruz. O dönemde sahip olunan yaklaşımın günümüzden oldukça farklı olmasını nasıl yorumlayabiliriz?

Burada darüşşifaların nasıl inşa edildiği de çok önemli... Dârüşşifâların külliyelerin bir parçası olarak yapıldığını görüyoruz ve hepsinin bir vakfiyesi var. Her vakfiyenin içinde külliye de bulunan tüm birimlere dair detaylı bilgiler mevcuttur. Dârüşşifâya kaç tane hekim alınacağı, görev tanımları, kullanılacak araç gereçler, vakfa tahsis edilen araziler ve külliyenin inşasında kullanılacak malzemelerin teminine kadar her bir detayın ince ince yazıldığını görebilirsiniz.

Öte yandan Dârüşşifâlar öncelikle şehirden çok uzak olmayan bir lokasyona inşa edilir çünkü bizim geleneğimizde hasta ziyareti sünnettir ve bunun kolaylaştırılması gerekir.

Aynı zamanda darüşşifaların inşası için hava ve su kalitesinin en iyi olduğu yerler seçilir. Hatta bu konuda şöyle bir anekdot anlatılır: Razi'nin bir darüşşifanın yapılacağı yeri belirlemek için şehrin dört farklı yerine et bıraktığı ve et en geç nerede çürüdüyse darüşşifanın oraya yaptığı anlatılır. Hava kalitesi en yüksek orada olduğu için...

Zaten Edirne'deki Sultan II. Bayezid Dârüşşifâsı veya Süleymaniye Dârüşşifâsının lokasyonuna baktığınızda tepe bölgelerde olduğunu hava kalitesinin diğer bölgelere göre daha iyi olduğunu görebilirsiniz. Süleymaniye Dârüşşifâsına baktığımızda hem tepede olup hem de kapalı çarşının merkezinde yer alıyor aynı zamanda Topkapı Sarayı'na da yakın... Şifahaneleri sayfiye yerlerine de kurabilirlerdi, ama şehrin merkezinde kuruyorlar. Çünkü İslâm felsefesinde insan toplumdan ayrılmış değil... Tevhid, birlik içinde bütünlük, bütünlük içinde birlik, bunun üzerine kurulu... Sağlık sistemi de bunun üzerine kuruldu. İnsanı toplumdan koparmaya değil, tam tersine topluma geri kazandırmaya yönelik bir hizmet sunuluyor.

Dârüşşifâlar o zaman için aslında lüks bir hizmet... Herkes ulaşamıyor. Osmanlı Sağlık sisteminde Nil Sarı'nın makalesinde de bahsettiği gibi yapılandırılmış bir sistem mevcut... Sağlık sisteminde önce köylerde ebeler var hem Anadolu bilgeliğinden gelen bir eğitim var, -otların ne işe yaradığını biliyorlar- hem de bazı hastalıkları tedavi ediyorlar. Göbek düşünce şöyle yapılır, kırık çıkık olunca böyle yapılır gibi... Ebe anneler birçok şeyi bilir, tüm köyün doğumlarında da onlar vardır zaten... Onların çözemediği durumlarda insanlar İstanbul'a veya büyük şehirlere geliyorlar.

Esnaf locaları gibi yapılanmalar düşünün... Mesela kapalı çarşıda dükkânı var kişinin, sadece gözde çıkan cıbanları tedavi ediyor ama onun üzerinde eğitimi var ve bu dükkânı açabilmesi için de kadıdan onay alması gerekiyor. Eğer kişi şifasını burada da bulamazsa en sonunda darüşşifaya geliyor.

Aslında sistem kendi içerisinde düzenli, sağlık hizmetleri bu şekilde... Zaten insanların beslenme stillerine dahi baktığımızda sünnete uygun besleniyorlar, tıknırcasına aşırı bir yemek yeme hâli mevcut değil... Sürekli bir başkasıyla paylaşma ve yardımlaşma var. Bu koruyucu sağlık üzerine temellenen yaşam biçimiyle şekillenen sağlık sisteminde darüşşifalar da bu işin en son noktası olmuş oluyor, şehrin merkezinde... Aynı zamanda külliyenin bir parçası. Hamamı, camisi, medresesi var. Her ne kadar hastalar darüşşifada olsa da her şeye ulaşabilir mesafede şehrin kalbinde yaşıyor. Böylece darüşşifada çalışanlar da hastalar da şehirden kopmamış oluyor.

Yine kaynaklarda şöyle bir bilgi geçer: Dârüşşifâda bir süre kalıyorsunuz. Tedaviniz bittikten sonra sizin cebinizde bir süre geçinebileceğiniz kadar altın kesesi konuluyor ve siz

o şekilde taburcu ediliyorsunuz. Yani sizin iş bulabilme sürenizin uzayabileceğini de düşünülmüş. Bugün sosyal hizmetlerin sunduğu hizmet biçimi o dönem bu şekilde gerçekleştiriliyor. Ki dârüşşifada tedavi sürecindeyken siz sadece tıbbi bitkiler ile tedavi almıyorsunuz, müzik terapisi de alıyorsunuz, hamama da gidiyorsunuz. Bir de murafiqe-en (refakatçi) size özel, tam olarak hasta bakıcı değil ama eşlik eden uzmanlar var. Birebir mentörünüz gibi... Sizinle bireysel olarak ilgileniyorlar, manevi ve/veya maddi ihtiyaçlarınıza yönelik destek sunuyor. Aynı zamanda bu refakatçiler tıp stajyerleri de olabiliyor ve hepsi ekip ruhuyla bir bütünlük içinde çalışıyor.

Aslında bugün modern tıpta da psikopatolojilerin sağlatılmasına yönelik kanıta dayalı pek çok yöntem mevcut... Psikoterapiler özelinde grup terapilerine baktığımızda yine insanı merkeze almaya çalışıyor. Öte yandan “şifahane” adı bile tamamen başka bir ontolojiye işaret ediyor. Biz kültürel olarak hastalandığımızda “şifayı kaptım” deriz, bu bile çok önemli... Çünkü inancımıza göre niyetler bizim davranışlarımızı belirliyor, böyle ifade ettiğimizde harika bir şekilde şifalanmaya niyet diyoruz. Bugün modern psikolojide de bağımlılıkla ilgili tedavi merkezlerine baktığımızda danışanların tedavinin ilk basamağında temiz kalmaya niyet ettiklerini görürüz. “Bir daha kullanmayacağım” şeklinde olumsuz niyet etmiyor, “Temiz kalmaya” niyet ediyor. Temiz kalma süremi uzatacağım diyor. Yani niyet pozitif olmalı...

Şifahane en baştan şifayı niyet ederek inşa edilen bir kurum... Şifahanelerin içinde hastaların tek tek odaları var. Aynı zaman diliminde Kıta Avrupa’sında ruh sağlığı alanında tedavi olan insanlar tecrit ediliyor, zincire vuruluyor ama Osmanlı’da bireysel tedavi odaları mevcut... Günün belli zamanlarında serbest biçimde avluya gezmek için çıkıyorlar. Belli saatlerde mutrib heyeti geliyor ve onlara müzik terapisi yapıyor, buhurdân çeşitli kokular ile aromaterapi yapıyor. Hastalar şifalı suların olduğu -çoğunlukla şifahanenin içinde bulunan- hamama gidiyorlar. Berberler, tellaklar, çamaşırcı, eczacı hepsi hastaların hizmetinde çalışıyor ve biz bu bilgilere vakfiyeden ulaşabiliyoruz. Dârüşşifânın kendine özel berberi var ve şifahaneye günlük hizmet alımı biçiminde gelmiyor, 7/24 orada çalışıp hastaların periyodik bakımlarını yapıyor. Stajyer doktorlar ve hocaları şifahaneye gelip her gün düzenli ziyaret yapıyorlar aynı bugünkü sistemimiz gibi...

Bugünkü uygulamalarımızın şifahanelere benzeyen yönlerine bakacak olursak, hasta ziyaretlerimiz benziyor. Öte yandan şifahanelerde hastalara mizaç odaklı ilaç reçete edilirken, bugün mizaçtan ziyade psikopatoloji bazlı ilaç yazılıyor. Mesela şizofreni hastalarına yazılan ilaçlar semptomları baskılıyor ancak yan tesiri olarak Parkinson belirtileri çıkmaya başlıyor. Oysa mizaç odaklı ilerlediğinizde

herkese aynı ilacı yazamazsınız. Herkesle aynı tedavi biçimini de ilerletemezsiniz, daha birey odaklı çalışmamız gerekir.

Hekimlerin rutin tedavi görevlerine ek bazı özel görevleri de vardır. Süleymaniye Vakfiyesinde Dârüşşifâya dair şöyle bir bilgi geçmektedir: Süleymaniye Dârüşşifâsının başhekiminin görev tanımı kapsamında -orada ihtiyaç sahibi bireylere fudla isimli bir ekmek dağıtıyor- her gün ihtiyaç sahibi olan kişilere yemek dağıtılıyor ve her gün ihtiyaç sahipleri ne dağıtıyor- aldı, ne kadar yiyecek dağıtıldı ve bunlar gerçek ihtiyaç sahiplerine ulaştı mı? bunları da kontrol etmesi gerekiyor. Başhekim tıp medresesinin de baş hocasıdır. Oysa bugün hangi başhekimin bırakın ihtiyaç sahibine dağıtmayı, hastanede ne kadar hasta, hangi yemeği yedi, yeterince yedi mi, yemedi mi bunların hangisinden sorumlu tutuluyor? Şifahanelerde yer alan bu uygulamanın bir sebebi var tabii ki... Osmanlı Devleti’nde başhekimler kadı olarak atanabiliyorlar. Aslında sistem kendi içinde başhekimi bu şekilde kadılık yapmak için eğitmiş oluyor. Hem hocalık yapıyor, aynı zamanda onu bir kadı olarak yetiştiriyor. Yani Osmanlı’da bir eğitim verirken aynı zamanda yetiştiriyorsunuz.

Dârüşşifâlarda musikin de bir tedavi yöntemi olarak kullanıldığını biliyoruz. Müzik sesinin iyileştirici yönünü nasıl açıklayabiliriz? Günümüzde sese ve farklı türde birçok müziğe maruz kalıyor olmamızı bu bağlamda nasıl değerlendirebiliriz?

Meşhur bir söylemle başlamak istiyorum. “Musiki aşığın aşkını fâsığın fiskını attırır” denir. Aslında her şey öyle... Siz bir şeye nasıl niyet ediyorsanız, onunla kurduğunuz bağın biçimi, sizin kalbinize doldurduğunuz, ruhunuza değen tarafı o minvalde şekillenir. Siz ruhani tarafa doğru mu gelişeceksiniz? Yoksa nefsanî tarafa dönüp dünyevileşecek misiniz? Sürecin başındaki niyetiniz bunu belirliyor. Niyete ek olarak bir diğer mihenk taşı da itidâl... Bir şey faydalı olsa da onu aşırı derecede tüketmek de bize zarar veriyor. Veya tersi biçimde bir şeyden tamamen yoksun kalmak da yine bize zarar veriyor. Müzik tüketiminde de itidalli olmalıyız, ancak nasıl niyet ettiğimiz kritik önem taşıyor. Musikiyi kalbinizi karartabilecek eylemlerde de kullanabilirsiniz veya tarih kaynaklarında bahsettiğimiz üzere musikiyi bir ilaç olarak da kullanabilirsiniz. Niyetiniz burada mihenk taşı oluyor. Aslında bu tamamen hangi çevrede, nasıl, ne amaçla kullanıldığı meselesine dayanıyor. Musiki aşığın aşkını, fâsığın fiskını arttırır söyleminden devam edelim. Ec-dâd da bunu hem aşığın aşkını hem Allah aşkını arttıracak bir biçimde kullanıyor.

Musiki sesleri rastgele çalınmıyor. Fârâbî’nin yaptığı bir tasnif var. Rast makamının neşe verdiğini söylüyor. Ama örneğin Uşşâk makamı aşık makâmı olarak geçer. Aslında teknik olarak baktığımızda Rast makamı Rast perdesinden

-yani bugünkü ismiyle sol perdesinden- başlarken Uşşak makamı düğâh perdesinden -yani la perdesinden- başlar; onun bir üst perdesinden... Yani sol ile karar alırsanız Rast makamı bir perde yukarıdan la ile karar alırsanız Uşşak makamı oluyor. Nerede karar verdiğinizize göre nasıl seyrettiğinize bağlı değişir ancak makamlar iç içe geçmiş biçimdedir. Ki bunlar rastgele çalınmıyor, her vakte özel bir makam var. Ezanda olduğu gibi...

Sabah ezanı Sabâ makamında okunurken, öğle ezanı Rast makamında ikinci ezanı ise Hicaz makamında okunur. Gevrekzâde Hafız Hasan Efendi “er-Risaletü'l-Müsikiyye mine'd-Devai'r-Ruhaniyye” isimli risalesinde Hicaz makamının gün batımında dinlenilmesini söylüyor. Çünkü hicaz makamının onu dinleyen insana bir tevazu hâli verdiğini, acizliğini anlamasına yardımcı olduğunu söylüyor. Hicaz makamında bestelenen eserlerin karakteristiği biraz daha yavaştır. Örneğin Çağrı filminin müziğini ya da “uyusun da büyüsün ninni.” diye başlayan meşhur ninnimizi hatırlayın bu eserler Hicaz Makamındadır. Oysa Rast makamı öyle değildir, ‘Safalar getirdiniz safa geldiniz dostlar’ diye başlayan neşeli potpuriler bestelenmiştir bu makamda... Heyecanlı parçalar, neşe veriyor, huzur veriyor. Rast makamını gün içerisinde öğle vaktinde dinliyorsunuz... Ezcümle hepsinin özel bir zamanı var, ona göre dinletiliyor. Ecdâd her bir makamın etkisini araştırmış. Bugün belki bunun üzerine bilimsel çalışmalar yapılıyor, hangi makam dinlendiğinde hangi beyin alanları aktive oluyor vb. Ancak ecdâd bunları sezgisel olarak araştırmış. Şifahanelerde uygulanan müzik terapisi modeli de bu makam tasniflerine göre uygulandığı bilinmektedir.

Müzik terapi konusunda Osmanlı dönemindeki darüşşifalar hangi kaynakları baz alıyorlar dersiniz, bugün bize ulaşan kaynaklardan en bilinenlerinden birisi olarak Haşim Bey mecmuası var... Bir de Gevrekzâde Hafız Hasan Efendi, aynı zamanda Süleymaniye'nin de başhekimî. Onun da Musiki Risalesi vardır. O da hem günün hangi saatlerinde hangi makam dinlenilmeli, hangi milletler hangi makamları dinlemeli, hangi aylarda hangileri dinlenmeli, hangi burçlar hangi makamları dinlemeli gibi pek çok detaylı makam tasnifi sunmaktadır ve müzik terapi de bu sınıflandırmalara göre reçete edilmektedir.

Benim de bunları öğrendiğim merhum hocam Doktor Rahmi Oruç Güvenç (Allah rahmet eylesin) müzik terapi konusunda Türkiye’de ilk araştırma yapanlardan birisi olup Ayhan Songar’ın öğrencisidir. Hocam müzik terapi konusunda şöyle bir reçete verirdi: Mesela yoğun bakımda olan hastalara pasif müzik terapi uygulanması gerektiğinde önce rast makamı ile başlanmasını söylüyordu. Çünkü Rast makamı “Ümm’ül makamât”tır, yani makamların annesidir. Açandır, açıcıdır. Önce onunla başlarsınız derdi. Sonra o kişinin hastalığına göre, Uşşak makamı veya hangi makam

uygun ise ona göre bir reçete veriyordu, onlar dinletiliyordu.

Ayrıca kendisinin müzik terapi uygulama seanslarında da doğal maddelerden yapılmış enstrümanları kullanmaya özen gösterirdi. Çünkü insan topraktan geldi ve ondan türemiş olan enstrümanın sesi o bütünün parçası olduğu için ona iyi gelebilir derdi. O yüzden gitar kullanmazdı; kopuz, ney, rebab, dombra kullanıyordu. Ayrıca Su sesi kullanıyordu.

Oruç Hocam ses yüksekliği 90 Hz’in üzerine çıktığında kullakta kalıcı bir hasar bıraktığını sıklıkla zikreder ve yüksek sesli müzik dinlemek veya yüksek gürültüye maruz kalmak aslında bizim duyma melekemizi de azalttığı konusunda bizi uyarırdı. Bu sebeple her geçen gün daha duyarsız ve duyma yetisini kaybetmiş hâle geldiğimizi belirtirdi. Yetilerdeki duyarsızlık bir o kadar kalbin de duyarsızlaşmasına da yol açmaktaydı çünkü bizim inancımızda duyular kalbe de gidiyor, sadece beynimizle fonksiyon gören bir canlı değiliz... Dolayısıyla kalbinize neyi alırsanız onunla hemhâl oluyorsunuz. Duyularınız sağırlaşmaya başladığında ise, kalbiniz için gerekli olan gıda da azalmış oluyor. Bu kez kalbinizden de uzaklaşmaya başlıyorsunuz. O zaman ruhunuza sırt çevirip yüzünüzü nefsinize ve daha dünyevi şeylere döndürünce kendinizden de uzaklaşmış oluyorsunuz. Sonucunda bedeninden ve duyularından kopmuş bir insan ortaya çıkıyor. Böylelikle parçalara bölünmüş bütünlüğü bozulmuş bir insan ortaya çıkıyor, hâl böyle olunca da bedenini ruhundan bağımsız biçimde tedavi etmeye çalışıyor. “Çok sağlıklı besleneyim, spor yapayım o zaman harika olacağım” gibi bir yola yöneliyor. Sağlıklı beslenme ve spora yapmanın olumlu etkilerini yadsımıyorum iyi hissettiriyor elbette çünkü bedenimiz hafifliyor. Zararlı olan şeyleri atmış oluyoruz ama ben bunu sadece iyi hissetmek için yapıyorsam evet, iyi hissederim. Ama bunu başka bir niyetle yaparsam, işin içine manevi boyutunu da katarsam kalbimi de beslemiş olurum ki insanın yalnızca bedensel boyutu olan bir varlık olmadığını olduğunu hatırlatalım... Sünnete uygun beslenme reçetesine baktığımızda midemizin üçte biri hava, üçte biri yemek, üçte biri su ile dolması gerekiyor. Yalnızca üçte biri yemek, oysa biz tamamen dolduruyoruz bu kadar yemek ile dolu olan mideden kalbimize ne kadar yer kalacak? Dolayısıyla bu da beni düşündürüyor.

Masaru Emoto insan bilinci ve niyetine dair bir araştırma yapıyor ve bu çalışmada suya kötü ve iyi sözler söylüyor. Bu sözler karşısında suyun kristallerinin nasıl bir değişim geçirdiğini araştırıyor ve iki tür sözün karşısında suyun kristallerinin farklı biçimlere büründüğünü gözlemliyor. Araştırmanın metodolojisine yönelik bilim çevrelerinde bazı tartışmalar mevcut olsa da sonuçta bir çalışma yapmış ve bir şey tespit etmiş. Bizim de vücudumuzun

çoğunluğu sudan oluştuğuna göre, suyun kristallerinde bu değişim meydana geldiğine göre bizim de hangi sözleri duyduğumuz nelerden beslendiğimiz önem taşıyor. Buna sosyal medya da dahil... Instagram hesabınızın keşfet bölümünde karşınıza çıkan videolar sizi tanımlıyor çünkü kimi izliyorsanız algoritma daha çok onu size getiriyor ve izledikçe daha çok onlara benzemeye başlıyorsunuz. Ezcümle, sadece dış dünya değil, sosyal medyada tükettiklerinize de dikkat edin.

Ruh sağlığı alanında çalışan bir uzman olarak geçmişimizdeki bu mirasın şu an günümüz modern psikoloji yaklaşımlarıyla daha fazla entegre edilmesi gerektiğini düşünüyor musunuz, ya da bunun mümkün olup olmadığı noktasında ne düşünüyorsunuz?

En son Süleymaniye Dârüşşifâsı ihya edilerek yeniden psikoterapi merkezi olarak hizmete açıldı. Uzunca bir süre Süleymaniye Kadın ve Doğum Hastanesi olarak hizmet veren darüşşifa şimdi Süleymaniye Dârüşşifâsı tekrardan açıldı ve psikoterapi hizmeti veriliyor. Aslına uygun olarak kullanılan bu merkezde hem mimarisi hem de oradaki birey odaklı yaklaşım o dönemin modern tekniklerle birleştirilmesinin bir örneği olarak karşımıza çıkıyor bu umut verici...

Dünyadaki örneklerine bakacak olursak, ABD’de Stanford Üniversitesi’nde psikiyatrist Rania Awaad’ın Maristan isimli bir projesi var. O da darüşşifalar baz alınarak psikiyatrik destek verilmesi noktasında geliştirilmiş bir proje.... Ücretsiz ruh sağlığı hizmeti veriliyor. Yapılabilir mi? Evet, yapılabilir. Osmanlı devletinde şifahanelerde vakıflara tahsis edilen araziler ve onlardan elde edilen gelirlerin yanı sıra vakıf da kendi içinde belli hizmetler yaparak gelir elde ediyor. Mesela Saraybosna’da Gazi Hüsrev Bey Vakfı bugün hâlâ içinde imaret isimli fırını aktif işletiyor. Bu fırında kifla vb. hamur işleri satılıyor ve elde edilen gelir vakfa bağışlanıyor. O vakıf gelirlerinden cami, medrese bakımı yapılıyor. Böylece vakıf da kendi içerisinde kendisini döndürüyor. Uygulanabilir mi? Evet, uygulanabilir.

Bir darüşşifaya girdiğiniz zaman ortam çok huzurludur. Şifahanenin avlusuna çeşitli çiçekler ekilir ve çiçeklerin yaydığı kokuların da etkileri de göz önünde bulundurulur. Şu an bir ruh sinir hastalıkları hastanesini düşündüğümüzde aklımıza bembeyaz duvarları olan, beyaz önlük giydirilmiş bir profil geliyor ve servislerde kapılar kilitleniyor. Oysa bir darüşşifaya gittiğimizde ben sağlıklı bir insan olarak dahi burada iyi hissediyorum. Mekânsal düzenleme, her şey şifa üzerine kurulu... Hastane hasta üzerine kurulu. Şifahane şifa üzerine kurulu. Mesele en başta buradan başlıyor. Bu değiştirilebilir mi? Evet, sistem değiştirilebilir ama önce sistemin anlamını kurduğumuz temeli yenilememiz gerekiyor.

Osmanlıda eğitim sisteminden sanata pek çok alanda “erdemli olma” temelinde anlam zemini var ve bu yaklaşım

aynı zamanda koruyucu ruh sağlığı sistemini de inşa ediyor. Örneğin Musikide meşk sistemi, medreselerde eğitim sistemi de Usta-çırak ilişkisine dayanır. Geleneksel sanatlarda siz eserinizi altına imzanızı atamazsınız. Siz Hoca olup öldükten sonra sizin öğrencileriniz çalışmalarının altına sizin adınızı yazabilir. Bu sistem, ilk olarak insanı kibrinden kurtarıyor. Narsisizm gibi bir psikopatolojinin ortaya çıkması mümkün olamıyor. İkincisi, aslında meşk sistemi meşakkat, liyakat gibi erdemler üzerine temellenir. Bir hocadan meşk edebilmek için meşakkat zorluk çekersiniz. Böylece sisteme kabulünüzde belli başlı şeyler var, her hoca her öğrenciyi kabul etmez önce layık olmanız beklenir ve hocanın dizinin dibine oturmanız beklenir. Ondan sonra siz o hocanın yaptığı biçimiyle sanat eğitimi alır ve hocanızın ismiyle bir sanat kimliği kazanırsınız.

Sözlü aktarıma dayalı bu sistem sahabelerin Peygamber Efendimiz’in (sav) etrafında toplanarak bilgiyi ilk kaynağından alarak ezberleyip bu bilgiyi hayatlarında onun gibi tatbik etmelerine benzetilir. Bir diğer ifadeyle siz yalnızca bilgi ezberlemezsiniz, bilgiyi yaşayan örnek kişi gibi yaşayarak hayatınıza entegre edersiniz. Osmanlıda 18. yüzyıl öncesi musiki eserlerinin yazılı nota kaynaklarının olmaması da sözlü aktarıma dayalı meşk sistemi ile eğitim verilmesiyle ilişkilidir. Hocanın icrası neyse öğrenci de o eseri o şekilde icra etmektedir. Bu yüzden ‘Benim hocam şöyle icra ediyor. Kim senin hocan?’ gibi bir mesele vardır. Dolayısıyla hocanla anılırsın, hocanla bilinirsin.

Meşk sistemine dayalı eğitimin temelinde erdemli olma hâli vardır. Sadece sanat eğitimi almazsınız, hocanız size oturup kalkmayı, günlük yaşam becerilerini, adabı, erdemli yaşamayı da öğretir. Erdemli yaşamayı öğrenen talebe, başkasının hakkına girmemeyi, dürüst yaşamayı, tartıyı doğru tartmayı, bunların hepsini eğitiminin içinde öğreniyor. Bugün pozitif psikoloji ne diyor? Psikoloji dünyası 21. yüzyıla kadar psikopatolojiyi hedef alan ve semptom odaklı bir tedavi biçimi benimsedi ancak bu yaklaşım bizim sağlık sistemimize çok büyük yük getirdi. Onun yerine biz insanlara mutlu olmaya yönlendirelim ve psikopatoloji oranı azalsın... Aristo felsefesine dayanan “erdemli olmaya dayalı bu mutluluk hâli (ödomanik mutluluk)” pozitif psikolojinin temel savı olarak karşımıza çıkıyor. Osmanlı Devletine bakıldığında sağlık sisteminden eğitim sistemine varana kadar geniş bir yelpazede erdemli olmanın huzurlu bir yaşam sağlayacağı anlayışını görmekteyiz. Şifahanesinden medresesine, saraydan çarşısına kadar her yerde bu anlayış üzerine sistem kuruluyor. Öğrencilikten hocalığa varan yolculukta her şey bir bütün, “külli”ye üzerine temelleniyor. Çarşı da orada, cami de orada, medrese de orada, psikolojik şifa da orada. Hepsi bir bütün.

Gökyüzü İsminde Bir At

Toprağın derinliklerine,
gökyüzünün ötesine, bir
atın iç dünyasına yapılan
yolculuk...

MEDCEZİR ZİHİNLER VE KÜRSÜ

Bu sayımızda gençleri suyun durgunluğu ile çağlayışı arasında bırakarak sayfalar arasında sessiz ama derinden bir münazaraya şahit olduk. Zihinler hem "su gibi aziz" olmanın sırrını aradı hem de "bir damla mı olmak gerekir, yoksa umman mı" diye kürsüye her seferinde farklı bir hakikat bıraktı. Buyurun kürsüye...

SORULAR

1. Suyun akmayıp bir yerde toplanması onun durduğunu mu büyüdüğünü mü gösterir?
2. Su mu yemek mi?
3. Taşı delen suyun gücü müdür yoksa sabrı mıdır?
4. Kendi yolunu çizen su mu daha hürdür yatağında giden mi?
5. Su neden azizdir?
6. Damlaya damlaya göl mü olur çöl mü?
7. Su kime hayat kime ölümdür?
8. Bütünden ayrılan bir damla su; özünü mü kaybeder, kendi başına bir umman mı olur?

SERBEST KÜRSÜ

BERRA ÜNAL / Batıkent Şehit Demet Sezen Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi

- 1) Büyüdüğünü gösterir. Su bir yerde durdukça çoğalıp daha güçlü hâle gelebilir.
- 2) Su bence, çünkü su hayatımızın devamlılığı için en gerekli maddedir. İnsan yemek olmadan hayatını bir süre idare edebilir ama su olmadan yaşamını sürdüremez.
- 3) Sabırdır; çünkü düzenli aktığı için taşı delebilmıştır. Yoksa ne kadar güçlü olsa da başarılı olamaz.
- 4) Yatağında giden daha hürdür, çünkü belli ve bildiği bir yerde olmak daha rahat olmasını sağlar.
- 5) Çünkü bütün canlıların yaşam kaynağıdır. Su olmadan hiçbir canlı yaşayamaz.
- 6) Göl olur çünkü küçük su damlaları zamanla birikerek büyük bir göl oluşturur. Bir damla küçük gibi görünse de birçok damlayla birleşince güçlenir.
- 7) Su bütün canlılar için hem hayat hem ölümdür. Çünkü su olmazsa canlı yaşamı olmaz, ama fazla su olursa da boğulma tehlikesi olur.
- 8) Özünü kaybeder. Tek başınayken neler yaşayacağını bilemez ve değişime uğrayabilir.

ZEYNEP BERRA GÖKDUMAN / Nermin Mehmet Çekiç Anadolu Lisesi

- 1) Durduğunu gösterir; çünkü hareketini ve akışını kaybeden su, birikse dahi özünü yitirir ve durağanlığın esiri olur.
- 2) Su; çünkü hayatın ilk kıvılcımı ve varlığın en temel yapı taşıdır. Yemek bedeni doyurur, su ise yaşamı var eder.
- 3) Suyun gücüdür; ancak bu güç, anlık bir şiddetten değil, zamanın içine yayılan kararlı ve sürekli bir akıştan gelir.
- 4) Kendi yolunu çizen daha hürdür. Çünkü yatağında giden su, kendisi için önceden belirlenmiş sınırlar içinde akar; kendi yönünü bulan ise iradesiyle var olur.

- 5) Su azizdir; çünkü her şeye hayat vermesine rağmen kibirlenmez, her kabın şeklini alacak kadar mütevazıdır ve temizleyici gücüyle yaşamın kutsallığını taşır.
- 6) Göl olur; çünkü küçük adımların ve sabırlı birikimlerin sonunda her zaman bir hayat vahası saklıdır.
- 7) Su, ihtiyacı olana ve onu saygıyla karşılayana hayattır; sınırını bilmeyene, taşkınlığa kapılına ve içinde boğulana ise ölümdür.
- 8) Gittiği yere göre değişir. Eğer kendine yabancı ve kurak bir yere düşerse buharlaşıp özünü kaybeder; ancak ruhuna uygun, derin bir akışa yönelirse kendi başına bir ummana dönüşebilir.

RAVZA GEDİK / Nurettin Karaoğuz Vakfı Anadolu Lisesi

- 1) Durduğunu gösterir, çünkü su akışkan bir maddedir.
- 2) Su çünkü yaşam kaynağıdır.
- 3) Sabırdır çünkü süreklilik başarı sağlar.
- 4) Kendi yolunu çizen su, çünkü herkesin yaptığını yapmak yerine kendi yolunu çizmek daha hür bir seçimdir.

- 5) Su hayatımız açısından önemli bir kaynak olduğu için azizdir.
- 6) Çöl olur çünkü sürekli damlayan su israf edilir.
- 7) Kurumak üzere olan bir bitkiye hayatı, yüzme bilmeyen birinin denizde boğulmasıyla ölümü getirir.
- 8) Bir topluluğa bağlı kalmak yerine kendi yolunu çizen su, kendi başına bir umman olur.

GÜLBAY ACAR / Batıkent Şehit Demet Sezen Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi

- 1) Bence kesinlikle suyun büyüdüğünü gösterir. Çünkü su bir yerde toplanarak aslında akmak için bir hazırlık evresine giriyor diyebilirim.
- 2) Su, yemekler dahil hayatın ve canlılığın büyük bir kısmını oluşturuyor. Bu yüzden yemek olmazsa bile su bulunabilir, ancak su olmadığı takdirde yemek olmaz. Yani suyun önemi daha fazla.
- 3) Sabrı ve azmi. Doğadaki büyük kayalar ve taşları binlerce yıl içinde olsa bile suların şekillendirdiğini biliyoruz. Yani güçten ziyade süreklilik önemli.
- 4) Kendi yolunu seçerek risk alan su bana göre daha özgürdür. Çünkü yatağında giderek ona zaten hazır olarak verilmiş kaynakları kullanmış olur, ancak kendi yolunu çizdiğinde bu onu daha hür kılar.

- 5) Çünkü su, her şeye hayat verir. Bütün canlıların canlılıklarını devam ettirmelerini sağlamasına karşın hiçbir beklenti içinde değildir. Bence bu yüzden su kutsaldır.
- 6) Damlalar bir araya gelerek birbirlerini çoğaltırlar. Böyle azimle ilerlediklerinde ise ileride bir göl olur.
- 7) Su, yaşamak için ona ihtiyaç duyan her canlıya hayattır. Ancak içinde yüzmesini bilmeyenler için ölümcül olabilir.
- 8) Bence özünü kaybetmez, ancak tek başına bir umman olması için yeterli olmaz. Yine de diğerlerinden ayrılma cesareti gösterdiği için artık kendi hikâyesini yazmaya başlamış demektir.

ELİF KULLUK / Batıkent Şehit Demet Sezen Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi

- 1) Fiziksel olarak suyun bir yerde toplanması durduğunun göstergesi gibi olsa da her büyüme akışta olmak zorunda değildir. Aynı tür moleküllerin birbirini çekmesiyle oluşan kohezyonla birbirine tutunan su molekülleri yüzey gerilimini oluşturur; damla damla tutunur, büyür, durgunlaşır, içinde gökyüzünü taşır, derinleşir, büyüdükçe büyür.
- 2) Bir lokma güç verir, bir damla yaşam. Yemek yaşamı besler, su yaşamın kendisidir.
- 3) Suyun gücü azdır ama basıncı sürekli. Zamanla küçük kuvvet büyük direnci yener. Gücü olsa bir seferde kırardı.
- 4) Biri baş kaldıranın, diğeri uyumun özgürlüğüdür. Belki gerçek hürriyet hangi yoldan aktığını kendin seçebilmektir.

- 5) Ateş yakar, rüzgâr savurur, toprak taşır, su ise yaşatır. Yalnızca su, varlığıyla hayatın devamını sağlar. Belki de bu yüzden en yumuşak görünen şeye "aziz" denmiştir.
- 6) Aynı tekrar, neyin tekrarlandığına göre... Boşa damlayan göl, çöl olur.
- 7) Çölde rahmet, selde felaket; boğulmak da susuzluk da sudandır. Ölçü bilene hayat, bilmeyene ölüm olur.
- 8) Ayrılma da aynı moleküler yapıyı taşır; yine H₂O'dur, su olmaya devam eder, özü değişmez. Aynı kalır; yalnızca şekli değişir. Tek başına buhar olup göğe yükselir, yağmura karışır, yeniden ummana kavuşur.

ÇOCUKLUK KIYILARINDA

Nisanur Işık*

GİDİP SAHİNE OTURDUĞU BİR KIYISI OLMADIKÇA, İNSAN HEP BİR YERİNDEN EKSİK KALIRMIŞ. GÜNEŞ UFUKLA KUCAKLAŞIRKEN DALGALAR GİDİP GELMEDİKÇE İNSANIN AYAKLARINA, SÖYLENMEMİŞ ŞİİRLER GAİP, BAZI YAŞLAR HEP GÖZDE...

*Boğaziçi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı üçüncü sınıf öğrencisi. Kendi içinde yürümekte.

Bir hayal kursam geleceğe dair, eksik edemediğim şeylerden biri deniz olur. Çocukluğumu anlatacak olsam, iki şeyle başlarmışım da ondanmış: Orman ve deniz. İstanbul'a gelmek iki şeyi arattı çocukluğumun gözlerine: bir yanda Uludağ, diğer yanda Marmara'nın kıyıları.

Kıyıları hep daha çok sevdim, suya varan yolları hep daha çok gezdim ve anladım ki suyu görmek yetmezmiş kıyısına varmadıkça. Yüksek evlerin denize açılan manzaralı balkonlarında aldatılmış pek çokları. Gidip sahiline oturduğu bir kıyısı olmadıkça, insan hep bir yerinden eksik kalırmış. Güneş ufukla kucaklaşırken dalgalar gidip gelmedikçe insanın ayaklarına, söylenmemiş şiirler gaip, bazı yaşlar hep gözde...

Bir sahil mahallesinde geçti çocukluğum ve deniz benim için şimdilerde burnumda tüten günler, hatıralarımın gelip gidişi bazı bazı. Bu sebeple zaman zaman, memlekete döndükçe sahil kenarına inmek, kumlarda oturmak, durmak, yürümek -yavaş ve acelesiz- zaman içerisinde bir sakinlik anı oluşturmak vesilesi benim için. İnsanların en coşkulu olduğu kumsallarda, gemi geldiğinde dalgaların hırçınlaştığı kayalıklarda, rüzgarların esip uçurduğu o yerlerde oturmak, sakinlemek ve içine dönmek sudan başkasıyla mümkün olamaz sanıyorum. Su deyince biraz da bu sebeple aklıma ilk olarak deniz geliyor. Biraz daha bekleyince nicesi geliyor, gidiyor. Şimdi bir hikâyeymiş gibi gelen çocukluk hatıralarından efsanelere... Narkissos'u hatırlıyorum. Akarsudaki yansımasına kendini kaptırtıp âşık oluşuna hayret ederken kendi yüzüm canlanıyor suyun üstünde.

Yansımalara gelince akıllarda aynalar ilk sıraları alıyor. Bana sorarsanız, yansımanın sahiciliğini konuşabilmek için bir su kenarına inmek gerek. Aynadaki yansıma bir konuşma eylemini doğurur çoğu zaman, bazen kendini gören ve gördüğünün aslında kendi olmadığını fark eden insanın dışıyla konuşmasını, bazen de meşhur "Ayna ayna, söyle bana." derken olduğu gibi tamamiyle başka biriyle bir konuşmayı. Yansımalar söz konusu olunca, kırılma veya çarpıtmalar da aynı masada yer alır. Fakat sudaki yansıma-

ya gelince, hakikatin kırılmasına uğramaksızın gerçekleşiyormuş gibi hissettiriyor. Yansıma insanın dışında, aldatıcılık barındıran bir görüntü olmaktan çıkıp, insanın kendi benliğine dair, görünenin de ötesinde iç âlemine de yönelik bir takım çağrışımlarla birlikte oluşuyor gibi. Belki biraz da bu sebeple suyla söylesilir. Söyleşmek: öylesine bizden, öylesine içli... Belki biraz da bu sebeple suyla susulur. Susmak: öylesine yerinde, öylesine emin... Su kenarında bir türkü mırıldanıyorum, içimden gelen, bir tek ben dinliyorum.

Bir taşa takılıyor gözüm, uzansam hemen elim degecek. Uzaniyorum, erişemiyorum. Buna rağmen yanılmış hissetmiyorum. Ayın ışıkları düşüyor, ardından bir yaprak... Ay titriyor. Yine yanıldığımı sanmıyorum. Su başında anlatılan hikâyelerin tümü yaşanmıştır bana sorarlarsa. Su başında buluşan bütün sevgililer, tüm sokakların ona varması gibi sahil mahallelerinde, kavuşmalı bir kıyıda. Arkasından su dökülen yolcuların tümü bir gün aynı sokak başında yeniden görünmeli. Yazın giden dereler sonbaharda yeni haberler taşıyarak dönmeli, ayaklarımdan çekilen dalgalar geri gelmeli ve ben çocukluğumu hatırlamalıyım. Suyun başında kendimle söyleşmeli, zamanın akışını düşünmeli, hayret etmeli ve zamanda hayretle akmalıyım. Hareket ettikçe berraklaşmalı, içimde birbirinden güzel rengarenk taşlar saklamalıyım. Ta ki bir çocuk uzansın, ay görünsün, bir yaprak düşsün, ay titresin, türküler yankılsın kıyılarımda ve ben kucaklayayım tüm sokakları. İki sevgili buluşmuş olsun, benim kıyıları buluşturduğum gibi ve söyleşsinler havadan ve de sudan.

Sudan konuşmak için çocukluk şart, diyorum. "Gökyüzü gibi bir şey bu çocukluk." demişti Edip Cansever de. Çocukluğumuzun yağdığı sular akıyor hayatlarımızdan. Ben bir kıyıda oturuyorum, sular ayaklarıma vuruyor bazı bazı.

İÇİNDEN ÇIKIL(A) NGÜLER AZ DİR

Elif Pişkin
Göğüş*

BENİM İÇİN İLERLEMEK HEP YUKARIYA DOĞRU DÜZ ÇİZGİ ÇİZMEK DEĞİLDİR. HAYATIN DEVAMI İÇİN BAŞLADIĞIM YERE DÖNEBİLMEM GEREKİR.

Sizin de kendinizi hep aynı döngüde hissettiğiniz oluyor mu? Sanki dönüp dolaşıp yine aynı yere varıyorsunuz, geldiğiniz nokta başladığınız yerden pek de farklı değil. Hem bir sürü iş yapıyorsunuz hem de hiçbir iş yapmamış gibisiniz. Sıfır ilerleme! Sizi bu dünyada benden daha iyi anlayacak biri olduğunu sanmam. Neyse ki insanoğlundan değilim, yoksa kendimi işe yaramaz biri gibi hissedebilirdim. Bazen hiç görünür olmuyorum. Bazen kıymetimin hiç bilinmiyor ama yine de vazifemi bırakmıyorum. Geçmiş bağlarımdan da hiç kopmadım mesela, bu da bazılarınız için bir sorundur belki. Kendini gerçekleştirmek dediğiniz şeyden de epey uzağım. Çoğunlukla koskocaman bir bütünün minicik bir parçası olarak yaşıyorum. Ama ben olmasam ve dolayısıyla biz olmasak bu hayatın sekteye uğrayacağını bilecek idrakteyim.

Ben bir su damlasıyım. Var olduğundan bu yana formunu korumak gibi bir derdi olmayan, kendini daima akışa bırakmış bir su damlası. Mevsim gelir kaskatı olmak gerekir, hiç üşenmem donarım. Mevsim gelir erimektir uygun olan, hiç gocunmam eririm. Can suyu olduğum bir tohuma her gün yeniden canlılık ulaştırmak, toprağı delip yukarıya çıkmasına destek olmak, büyüüp güçlenmesine, çiçekler açıp meyveler vermesine tanıklık etmek, hatta o meyvenin bir parçası olmaktır bazen işim. Kışın turuncu tatlı bir portakalda ağzınızı sulandıran bir damla iken yaz sıcaklığında serin bir karpuz diliminde karşınıza çıkabilirim. Bir karıncanın içtiğı de benim, bir filin hortumuyla çektiğı de. Kimi zaman çok gürültülüydümdür kimi zaman sessiz, usul usul yol alırım. Yükselmeyi de çok iyi bilirim, yüksekten yere çakılmayı da. Aşağılara inmek benim işimdir, sizin sandığınız kadar da kötü değildir.

Her yerde aynı değeri göremeyeceğimi de bilirim, bunun beni değersiz yapmayacağını da. Bazı topraklarda kuyudan çıkarılmayı bekleyen bir mucizeyken bazıları için sadece plastik şişelerde gördüğü, kıymetini pek de sorgulamadığı bir varlığı. Bu dünyada da bitmez işim. İlâhi huzurda şahitlik edeceğim. Susuz kalmış kediye kuşa verilen bir avuç suyun da israf edilen bir avuç suyun da şahidiyim.

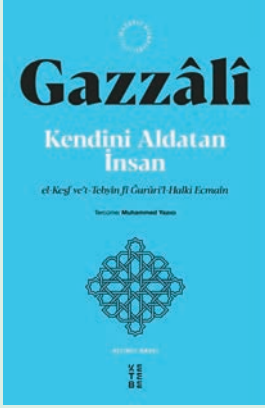
Temizim ve temizleyiciyim. Bu aynı zamanda kir ve pisin de yanında olmam demektir. Yeri gelir günahları dahi temizlerim ama kendimden bilmem. Her zaman temiz mekânlarda bulunmak nasip olmaz. Kanalizasyondur bazen uğradığım yer, yine de kendimden vazgeçmem. Gün gelir mübarek bir ele degeceğimi ümit ederim. Kimsenin haberdar olmadığı bir kayanın içinden sızan da koca gemilere çarşaf olan okyanus da yine benim. Deveran eder dururum fakat her seferinde aynı su damlası olmadığımı bilirim. Benim için ilerlemek hep yukarıya doğru düz çizgi çizmek değildir. Hayatın devamı için başladığım yere dönebilmem gerekir. Her gün yeniden güneş ışıkları ile selamlaşmak, buharlaşıp gökyüzünü kucaklamak ve bir buluta dönüştükten sonra yeniden yeryüzüne inmek... Bu devridaimin kendisi ilerlemenin kaynağıdır. Velhâsıl, sıkıştığımızı sandığımız döngülerde saklı olabilir tüm kıymetimiz. Her başa dönmeyi de yabana atmamak lazımdır.

Her zaman çok uysal, hayat verici olamayabilirim. Taşkınlıklarımın olduğu zamanlar da vâkidir. Bazen benimle ve benim içimde yaşama tutunur kainat, bazen de boğarım tüm canlılığı. Yerine göre abıhayat yerine göre felaket diye anılırım. Tüm bu zıtlığı içimde taşıyım. Tüm bunlar sana tanıdık geldi mi, ne dersin? Aslında ne kadar da çok benziyoruz, değil mi? Bu basit bir rastlantı değil, şaşırmaya lüzum yok. Asıl hayrete şayan olan ve bizi birbirimize sımsıkı bağlayan şey insanın nutfeden, yani bir sudan yaratılmasıdır.¹ Başlangıcı su olanın devamı sudan ayrı olur mu? Yaşamı boyunca suya muhtaçtır insan; vücudunun çoğu sudur. İnsan mı sudan çıkar, su mu insandan? Bu dünyadaki akıl almaz yolculuğumun en kıymetli durağıdır insan. Seninle ben içinden çıkamayacağımız zaruri bir döngüdeyiz. Düşün, bir kere başladığı yere dönmek en çok insana has değil midir şu dünyada? Peki, dünya henüz yokken, nereden başlamıştık? O'na ve verdiğin söze döndün mü?

Dipnot

1. Kur'ân Yolu Tefsiri, İnsân Sûresi 76:2, Diyanet İşleri Başkanlığı, Diyanet Kur'an Portalı.

*İnsan hikâyelerini dinlemeyi çok sevip mesleğı hâline getirmişken annelikle tanışan, adını hiç duymadığı bir ilçede dağları seyrederken kendi hikâyesini dinlemeye başlayan, şu sıralar her şeyi sadece olduğu hâliyle kabul etmeye çalışan, bugün hayata gözlerini yeniden açan insanlardan biri.

Kendini Aldatan İnsan

Gazzâlî

“Allah bize dünya nimetlerini lüt-fetti. Her lütfeden, seven; her seven lütfendenir.” Oysa durum öncüller-de yer aldığı gibi değildir. Bilakis Al-lah lütfeder ama sevmeyebilir, hatta bazen lütuf -istidrâc1 kabilinden- ki-şinin helâkine sebep olabilir. Bu da Allah’la aldanmanın ta kendisidir. Bunun için Peygamberimiz (sas) der ki: “Siz nasıl sevip kıyamadığınız hastalarınızı -perhiz gereği- ye-meden içmeden sakındırıyorsanız, Allah da kulunu dünyadan öylece sakındırır.

Ketebe, 75 sayfa, 2022.

Böyle Şeyler Filmlerde Olur

İsmail Kılıçarslan

Bazı insanlar, dünyaya göre değil-dirler. Dünya, kestirir gözüne bazı-larını. Ona armağanlar, baş döndü-rücü fırsatlar sunar. “Seç.” der, “seç ki sana kendini unutturayım. Seç ki bende kalman için mazeretler üre-teyim sana. Nedenler üreteyim.” Bazı insanlar, dünyaya göre değil-dirler. Fakat yine de dünyada kala-bilmek için kuş gibi çırpınarak ömür tüketirler. Dünyaya sürekli “Baştan çıkar, tavla, ayart beni” derler. Bu noktada dünyanın yapması gereken hiçbir şey kalmaz. Yazı verir ismini gönüllü köleliğe. Bir de Kemal abi vardır, vardı. Ne dünyaya göredir ne de kanat çırpır dünyaya doğru. Uz-lette değildir. Kenara çekilmiş de-ğildir. Hayattan ve dünyadan kopmuş değildir. Lakin oyunun da oyunca-ğın da ne olduğunu çok çabuk keş-fettiği için önemlinin ne olduğunu, önemsizin ne olduğunu, önemli ile önemsiz arasındaki farkı bilmenin ne öneminin olduğunu bilir.

Ketebe, 135 sayfa, 2018

Dervişin Fikri

Osman Toprak

Şöyle nakledilir: Sultanü'l-arifin Be-yazıt Bistami zamanında bir Mecusi vardı. Ona, “Müslüman ol.” dediler. Dedi ki: “Müslümanlık Beyazıt’ın tâbi olduğu ve yaşadığı gibi bir dinse ben bunu yapamam. Yok eğer sizin tâbi olup yaşadığınız gibi bir dinse Müs-lüman olmayı istemem.” Ömrümüz Hak Teâlâ’ya layık bir çizgide yaşan-mış mıdır, yaşanmamış mıdır; bunun cevabı aranacaktır, burada ve orada.

Muhit Kitap, 93 sayfa, 2021

Geleceğe Yön Verir

Türkiye'nin Önderleri, ülkemizin geleceğinde söz sahibi olacak genç liderleri yetiştirmeyi amaçlayan, üç yıllık eğitim ve kişisel gelişim programıdır."

50 İl

7 Yıl

7000 Öğrenci

BARADA Ç/AĞLADI- ĞINDA

Beyza Baykan*

**EMEVÎ'NİN ŞADIRVANINDAKİ O MERMERİN
BAĞRINA KAZINAN YAZI DOĞRUYDU,
AVUCUMUN İÇİNDE HÂLÂ O MERMERİN
SERİNLİĞİ VARDI. "SU; ŞAM'DAN DOĞAR,
NEREYE BAŞINI YASLASAN BİR PINAR
USULCA AKMAYA BAŞLAR."**

Bir rüya görüp de geldim. Burnumda tıttı yaseminler ve turunçlar. Ey kalbimin içinde uyuyan şehir, ey asi nehir, ey mübarek belde, ey kanlarını atların aşık kemiğine kadar akıtanlar... Selam olsun size.

Yıldızların karanlığını bir nebze olsun yıkamak için çabaladıkları gece, sabaha dönmek üzereydi. 'Ve minel leyli fe-sebbihhu ve edbaren nücüm' âyetini okuya okuya Emevî Camii'ne vardım. En son burada namaz kıldığım da gençliğimin başında bir delikanlıydım. Dedemle cumadan çıkmış evimizin yolunu tutmuştuk. O günden beri burada ilk namaz kılışımı. Mahzun ama büyük bir sürur ile eda ettim namazımı. Kanat sesleri yerlerden şahlanıp da kubbeye çarpan güvercinleri izlerken dua ettim tüm sevdiklerime, kaybettiklerime. Usul adımlarla avluya çıktım. Seher serinliği Selâhaddin-i Eyyûbî'nin türbesindeki sarı benizli taşları okuyor, turunç kokularına sarıp sarmalayıp burnuma fetih rüzgârlarını getiriyordu. Duvardaki o muhteşem mozaiğe takıldı gözlerim, Guta'ya. Şam'ı bereketli topraklar hâline getiren o sonsuz yeşil bahçelere.

İbn Batuta'nın seyahatnamesinde okuduğu şu alıntı geldi hemen aklıma: "Eğer cennet yeryüzündeyse, şüphesiz Şam onun bir parçasıdır. Eğer gökseyse onunla yarışır ve şanını paylaşır." Guta'ya daldı gözlerim. Yeşile daldı. O yeşil denizde boğuldu da birer damla yaş süzüldü gözlerimden. Şadırvana gittim, buz gibi suyla yıkadım yüzümü. Alıp götürsün diye kederimi. Başımı kaldırdığımda şadırvanda ince bir keskiyle kazınmış ama mermerin bağrında yara açmış bir yazı gördüm. Daha da yaklaşıp okumaya çalıştım. Nizar Kabbani'nin bir dizesiydi bu. Mermerin bağrını okşadım, bir su serinliği yaladı parmaklarımı. Avucumu sürdürdüm sonra yazıya. Nehirlerden, çeşmelerden su içti sanki susamış gönlüm. Avuçlarımdan öptüm kendimi.

"Su; Şam'dan doğar, nereye başını yaslasan bir pınar usulca akmaya başlar.

Zaman Şam'da başlar onun koynunda diller kalıcı olur, soy-lar korunur."

Bu dizeleri okuya okuya Bâbülfêrâdis'e vardım. Cennet kapısı. Güneş yeni yeni ısıtırken bu kadim şehri, kafamı kapının soğuk taşlarına yasladım. Kendimi bir anda o yeşil cennetin öykülerinde buldum sanki. Kapı aynı kapıydı. Ama kapıdan baktığımda göz alabildiğine bahçeler. Nar, zeytin, turunç ağaçları; binbir çeşit sebzeler, hoş kokulu çiçekler... Ortalarında tüm ihtişamıyla akan Barada Nehri. Başımı yasladım ve Kanavat kolunun yanında buldum kendimi.

"Peygamberlerin türbeleri, makamları / Mahallelerinde ağaçlarla çevrili / Altında suların aktığı / Bir sırrı fısıldayan yeşil rüzgâr" çarptı geçti yüzüme. Gözümü açtığımda kayboluyordu tüm hülya. Doğu Guta'nın o grileşmiş de yüzümü külleyen enkazları, yer altına fersah fersah kazılmış tünelleri, ülkemın yürekleri cennet yeşili insanları geçiyordu aklımın ıssız köşelerinden. Gözümü hızlıca kapattım tekrardan başımı yasladım. Barada'nın sesi ilâhi bir ritim gibi sarıyordu tüm şehri. Serçeler gagalarıyla eteklerini taşıyordu kadınların. Narlar çatlıyordu güzelliklerinden. Kızıla boyuyordu göğü. Nehir kenarlarında aile saadeti tabloları çizmişti sanki, el-Musavvir ismiyle yüce Mevla'm. Dedemi gördüm sonra nehrin içinde güreşiyordu, gençliğinde. Ef-sane sanırdım, gerçekmiş. Şam cennetten bir bahçeymiş. Bir süre dolaştım Guta'da. Meyvelerden yedim, bir ailenin sofrasına konuk oldum, eğilip suyundan içtim Kanavat'ın. İçim ferah açtım gözlerimi. Bâbülfêrâdis'teydim. Yine Kabbani'nin dizesini okumaya başladım:

"Su; Şam'dan doğar, nereye başını yaslasan,

Bir pınar usulca akmaya başlar."

7 kapısı vardı Şam'ın. Barada Nehri'nin de 7 kolu. Her kapıya yaslanmaya, içimde pas tutmuş anıları yaşamaya karar verdim. 7 koluna da gidecektim Barada'nın. İçimde bir nehir çağlayacaktı. Belki de savaş görmüş o küçük çocuk ağlayacaktı. Su götürecekti sonra tüm kederleri.

Kuzey surlarının gölgesini takip ederek Bâbüsselâm'a vardım. Esenlik, barış kapısı demektir. Savaşın fırtınalarından sonra bu kapının ismini duymak bile ruhum için bir sığınak gibiydi. Kafamı kapının taşlarına yaslayıp gözlerimi yumdum. Kendimi Barada'nın Tevra kolunda buldum. Suya zeytin yapraklarının gümüşü yansımaları vuruyor, berrak bir parlaklık gözümü alıyordu. Bir zeytin dalı bekleyen ülkemın insanları geldi aklıma. Yıllardır vatansız olup da şimdi öz yurdunda garip, öz vatanında parya olan ülkemın güzel insanları. Hepsine birer zeytin dalı uzattım. Gölgesine sığındık sonra o mübarek ağaçların. Tevra aktı, içimiz ve dışımız temizlendi. Bir zafer muştusunun serinliği yerleşti tüm bedenimize.

Gözlerimi bu esenlik rüyasından açıp Tevra kolunun serinliğini ardımda bırakarak surların kuzeydoğu köşesine doğru ilerledim; adımlarım beni Bâbütmâ'ya ulaştırdı. Eski Şam'ın taş sokaklarına kilise çanlarının sesi vuruyordu. Bu kapı Hristiyan mahallesine açılıyordu. Şairin "Tevrat çizgisi, Zebur yankısı/ İncil sesi, Kur'ân nefesi" dediği gibiydi Şam. Yıllarca farklı medeniyetlere başkentlik etmiş, kesintisiz en uzun süre kullanılan yerleşim yeri idi. Bunları düşünerek kafamı Bâbütmâ'ya yaslardım. Kendimi Barada'nın Yezid kolu yanında buldum. Suyun yorgun ama neşeli şırıltısı aklıma hemen babamla yaşadığım anıyı getirdi. Sekiz yaşlarındayken babam beni Kasiyun Dağı'na çıkarmak, İbnü'l-Arabi'nin türbesini göstermek istemişti. Tepemizde kavurucu bir yaz güneşi. Ufak kırmızı bir dolmuş binmişiz. Dağın eteklerini tırmanıyor otobüsümüz. Sıcağa dayanmadı herhâlde otobüs, birden arızalandı. Biz de yürüyerek Salihyye mahallesinin yolunu tuttuk. Öğlen güneşi tepemizde kaynıyor, başımızdan terler damlıyordu. Babam beni orada çok güzel bir çeşmenin ve Cuma pazarındaki al yanaklı kayısıların beklediğini hatırlatarak yüreklendiriyor, yorgunluğumu bir nebze olsun gidermek istiyordu. Birden bir gölge belirdi başımızda. Cuma pazarına gelmiştik. Meyve sebze tezgahlarından süzülen sular oluklarda birikiyor, Kasiyun'un eteklerine ballı şerbetler sunmaya gidiyordu. Bir tezgaha yanaştı babam, selam verdi. Kayısı aldı biraz. Çarşının içinde biraz daha yürüdük ve sol yanımızda Muhyiddin Arabi'nin camisi tüm davetkârlığı ile belirmişti. Hemen çeşmesine vardık, elimi yüzümü yıkadı babam buz gibi suyla. Sonra kayısıları yıkadı, bana uzattı bir tane. Hâlâ tadı damağımdadır o kayısının. Sonra çeşmeden su içtim kana kana. Babama dönüp "Bundan daha lezzetli bir su ve kayısı yok bu dünyada." dedim. Babam, "Sana bunlardan daha lezzetli bir şey söyleyeyim," dedi: Şehadet şerbeti... Babam o lezzete vardı. İnşallah cennette dizi dibinde dinleyeceğim o lezzeti. Namaz kıldık sonra camide. İç avlusunun havuzu dibinde oturduk soluklandık. İbnü'l-Arabi'nin kabrinin yanına indik sol taraftaki merdi-

venlerden. Öyle huzurlu, öyle güzel kokuluydu ki orası. Çıkarken babam dedi ki "Buradan su içen nereye giderse gitsin tekrar bu toprağa gelir." Bir yudum daha içtim sonra sudan. Kuş kanatlarımız varmış gibi koşarak indik yokuş aşağı Kasiyun'dan.

Kulaklarımda babamın o asude sesi, damağımda o kayısının ve şehadet şerbetinin lezzetiyle gözlerimi açtım. Kafamı yasladığım Bâbütmâ'nın soğuk taşlarından kaldırıp başımı hafifçe yukarı çevirdiğimde, az önce rüyamda tırmandığım o heybetli Kasiyun Dağı tam karşımda duruyordu. Yutkundum. İçtiğim o su beni yıllar sonra yine bu topraklara çekmişti işte; babam haklıydı. Dudaklarımda Kabbani'nin hiç dinmeyen dizesiyle adımlarımı güneye doğru, surların en görkemli şahidine, Bab Şarki'ye doğru çevirdim.

Bab Şarki'ye ulaşırken bu kapının şehrin doğusuna açılan, Roma mimarisini büyük ölçüde koruyan bir kapı olduğunu düşündüm. Kafamı kapıya yaslardım ve gözlerimi yumdum. Kendimi Barada'nın Dairani kolunun yanında buldum. Arkadaşlarım ile dersten kaçıp nehirde atlama yarışması yaptığımız günler geldi aklıma. Dairani coştukça damarlarımdaki kan coştı sanki. Atların aşık kemiğine kadar çıkan o eski, asil kanı düşündüm; Ilgaz'dan, Erciyes'ten, Süphan'dan akıp gelen ve bu kutsal sancağı son kez koruyan o yiğitlerin kanını...

"Fırat sana geldiği zaman
Nasıl karşılayacaksın onu
Dicle sana geldiği zaman
Bir diriliş başlangıcı
Bir kıyamet sonu
Nasıl karşılayacaksın onu"

dizelerini okudum Barada'ya. Biz ki binlerce nehirle çağılayan Müslümanlarız. Nehirlerimizi toplayacak havuz nerede, dedim içten içe. Barada (ç) ağladı. Ben dinledim. Gözlerimi açıp sıradaki kapıya doğru yola koyuldum.

Bâbüssağır'e vardım. Bu kapı yanında yer alan ve çok önemli olan mezarlığa da ismini vermişti. Ölümün huzurunu hissettiren dingin bir yerdi. O dinginlikle âdetâ uyur gibi gözlerimi kapadım ve kafamı kapıya yasladım. Kendimi Barada'nın Mezza kolunun yanında buldum. Dingince akıyordu su. Hemen nehrin yanı başında pespembe Şam gülleri vardı. Resulü hatırlatıyordu gül kokusu, ehli beyti hatırlatıyordu. Bâbüssağır mezarlığına ziyarete geldik ailecek ara sıra. Orada ibriklerine doldurdukları gül suyunu kabirlere usulca serpen eller olurdu. Kabir başlarına kuşlar içsin diye su koyan, ölümle yaşamı birleştirmek ister gibi kabirleri sulayan insanlar olurdu. Mezza'dan geliyordu sanki bu suların hepsi. Öyle usulca akıyordu. Kabristana girdiğini bilir gibi. Efendimiz'in (sav) hanımlarını, Bilal-i Habeş'i, Şam'ı ilimle yoğuran büyük alimleri ziyaret eder dua ederdik. Babam bir gün buradan trene binip Hicaz'a kutsal topraklara varacağız inşallah, derdi. Fatihâlar, Yasinler okurduk. Ya Rabb'i, Hz. Hüseyin efendimizin bu toprağa emanet edilen aziz sızısı hürmetine, Bilal'in ilk ezanındaki o aşk hürmetine, bu toprakta yatan alimlerin mürekkebi hürmetine... diye dua ederdik. 'Allah yolunda öldürülenlere ölüm demeyin' diye bir ses geldi kulağıma ve bu ölüm sessizliği uykumdan açtım gözlerimi. Mezarlığa girip tüm ölmüşlerimize ve geriden kalan bizlerin hayırlı ölümlerine dua ederek diğer kapıya doğru yola koyuldum.

Yürüye yürüye Bâbülcâbiye'ye vardım. Bu kapı tarih boyunca Halep, Ürdün ve Filistin yönünden gelen ticaret kervanlarının ana geçiş noktasıydı. Kapıya başımı yasladım ve gözlerimi kapadım. Kendimi Barada'nın en coşkun kollarından birinde, Banias kolunda buldum. Nehrin çırpınan suları Ca-biye çarşısının, Hamidiye çarşısının kalabalığını, o uğultulu sesini hatırlattı bana. Nehrin yanından çocukluğuma ısındım. Kurban Bayramı arefesi annem, abim ve ablamla beni bayram alışverişi için çarşıya göndermiş. Sıkı sıkı da tembihlemiş, ellerinden tut kalabalıkta kaybolma sakın. Gezerken ellerimiz ayrılmış, kendimi kalabalığın ortasında yapayalnız buluvermiştim. Banias çırpındıkça o kalabalıkta çırpınarak ablasını ve abisini arayan ben geldi gözlerimin önüne. Sonra bir şekilde bulmuştum onları. Ağlaya ağlaya alışveriş yapmıştım. O gün kaybolan bendim belki ama bugün bu sokaklarda kaybolan çocukluğumdu, abimdi. Abim öldü demedim ben hiç. Allah yolunda öldürülenler ölüm değildi çünkü. Banias köpürdükçe ıtır kokular getiriyordu sanki burnuma. O gün aldığımız zahterin, kakule, tarçın ve mahlep kokularıyla mest olduğumuz o çarşının tüm kokularını getiriyordu bana. Şehirden burnuma sinen barut, metal, kurşun ve kan kokularını silip götürmek ister gibi. Banias'ın yanında saatlerce oturdum belki de ıtr kokular eşliğinde. Gözlerimi açtım. Bâbülcâbiye kapısındaaydım.

Adımlarımı bu kadim şehrin 7. kapısına çevirdim. Bu kapıyla birlikte saat yönünde bir çember çizmiş olacaktım; savaştan önceki ve sonraki Şam'a aynı anda tanıklık etmiş olacaktım. Bu düşüncelerle Bab Kisân'a vardım. İçimdeki

büyük çalkantı yerini derin bir teslimiyete bırakmıştı. Burası; asırlar sonra fetih sancaklarının göğe yükseldiği o hürriyet eşiğiydi. Yorgun alnımı Bab Kisân'ın o kadim, kesme taşlarına yasladım ve gözlerimi son kez maziye kapattım. Kendimi Barada'nın kalbinde; yedi kolun birden tek bir gövdede, birleştiği o muazzam ana yatakta, el asli kolunun kıyısında buldum. Nehir o kadar güçlü çağlıyordu ki 6 kapıda yaşadığım her anı içinde topluyordu sanki. Suyu yaseminler düştü birden. İnanılmaz bir koku yayıldı her yana. Annemin, içi avlulu geleneksel Şam taş evlerinden biri olan evimizin avlusunu her sabah itina ile yıkayıp ortadaki süs havuzuna kondurduğu yaseminler ve etrafa döktüğü yasemin kolonyası gibiydi tıpkı. Nehir aktıkça, içime çocukluğum ve Şam doldu. Nehir aktıkça özgürlüğümüz doldu. Ben bu şehirden aslında hiç gitmemiştim ki... Savaş görmüş o küçük çocuk içimde doya doya ağlamış, Barada'nın yedi kolu da o kederi alıp uzaklara götürmüştü. Emevî'nin şadırvanındaki o mermerin bağrına kazınan yazı doğruydu, avucumun içinde hâlâ o mermerin serinliği vardı:

"Su Şam'dan doğar, nereye başını yaslasan bir pınar usulca akmaya başlar. Zaman Şam'da başlar, onun koynunda diller kalıcı olur, soylar korunur."

Başımı nereye yaslasam Şam'dı artık; kalbimden fışkıran bu diriliş pınarı bir daha asla kurumayacaktı.

Aleyna Nacak*

İNSAN

NEDEN SUYA YAKIN HİSSEDER?

**SU; RUHUMUZA DOKUNUR, ZİHNİMİZİ
SAKİNLEŞTİRİR VE DUYGULARIMIZI
HAREKETE GEÇİREN EŞSİZ BİR
UNSURDUR. BELKİ DE BU YÜZDEN DENİZ
KENARINDA SAATLERCE OTURABİLİR,
YAĞMUR SESİNİ HUZURLA DİNLEYEBİLİR
YA DA BİR NEHRİN AKIŞINI İZLERKEN
DÜŞÜNCELERİMİZİN HAFİFLEDİĞİNİ
HİSSEDERİZ.**

Hiç deniz kenarında otururken içinizin huzurla dolduğunu hissettiniz mi? Bunun sebebi insanın kendini suya yakın hissetmesidir. Bu durum psikolojik, biyolojik veya duygusal sebeplerle açıklanabilir.

Neden suya yakın hissederiz sorusunun cevabı, aslında insanın yaratılışı ve yaşamla kurduğu bağı en derin noktalarında gizlidir. İnsan bedeni büyük oranda sudan oluşur; yaşamın devamı için su vazgeçilmezdir. Fakat suyla kurduğumuz ilişki yalnızca biyolojik bir ihtiyaçtan ibaret değildir.

Su; ruhumuza dokunur, zihnimizi sakinleştirir ve duygularımızı harekete geçiren eşsiz bir unsurdur. Belki de bu yüzden deniz kenarında saatlerce oturabilir, yağmur sesini huzurla dinleyebilir ya da bir nehrin akışını izlerken düşüncelerimizin hafiflediğini hissederiz.

Modern yaşamın karmaşası içinde zihinlerimiz sürekli bir gürültüye maruz kalıyor. Kalabalık şehirler, yoğun tempo ve dijital dünyanın bitmeyen akışı ruhumuzu yoruyor. Böyle zamanlarda, farkında olmadan yeniden doğaya ve özellikle suya yöneliriz. Çünkü su, insanın iç dünyasında sakinlik ve güven duygusu uyandırır.

Bilimsel araştırmalar da su manzaralarının stres seviyesini düşürdüğünü, kaygıyı azalttığını ve zihinsel rahatlamaya sağladığını ortaya koyuyor. Deniz sesi ya da akan suyun ritmik hareketi, beynimizde huzur hissi oluşturup dalga-

ları harekete geçiriyor. Bu nedenle çoğu zaman kendimizi en yorgun hissettiğimizde soluğu bir sahil kenarında ya da doğanın içinde alıyoruz.

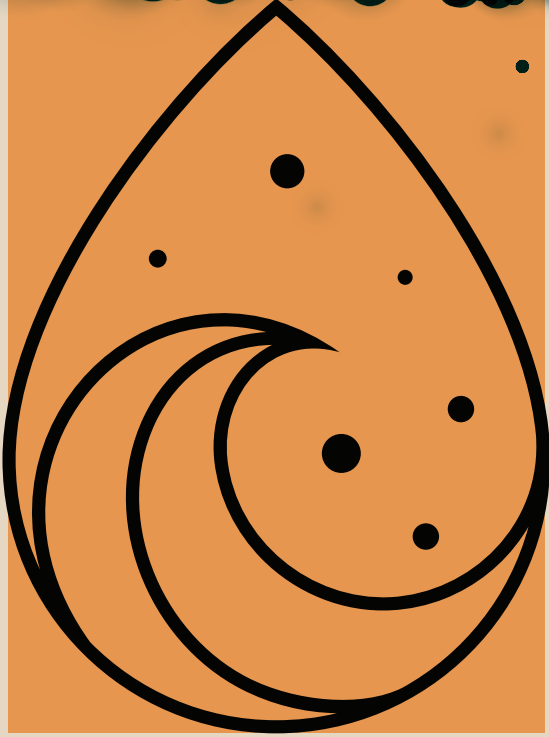
İnsanlığın tarihsel yolculuğu incelendiğinde de suyla kurulan bu bağı tesadüf olmadığı görülür. İlk insanlar yaşamlarını sürdürebilmek için nehirlerin, göllerin ve kaynak sularının çevresine yerleşmişlerdir. Su, beslenmenin, korunmanın ve üretimin temel kaynağı olmuştur. Bu durum, insanın bilinçaltında suyu güvenli yaşamla özdeşleştirmesine neden olmuştur. Belki de bugün bile deniz kenarında kendimizi huzurlu hissetmemizin sebebi, binlerce yıllık insan hafızasının suyu hâlâ bir güvenli yaşam alanı olarak görmesidir.

Ancak suyun üzerimizdeki etkisi yalnızca huzurla sınırlı değildir. Su aynı zamanda düşünmeye, derinleşmeye ve bireyin kendi içine dönmesine de aracılık eder. İnsan bazen en yoğun duygularını bir yağmur altında hisseder, bazen dalgaların sesiyle geçmişini hatırlar. Çünkü su sürekli akan ve değişen yapısıyla hayatımıza benzer. Tıpkı bizim gibi bazen durgun, bazen taşkın, bazen de sessizdir. Bu nedenle su, yalnızca fiziksel dünyada değil; edebiyatta, sanatta ve insan ruhunda da özel bir yere sahiptir.

Belki de suya yakın hissetmemizin asıl sebebi budur: Su; insanın hem başlangıcını hem de iç dünyasını yansıtan sessiz bir aynadır.

Rabia Yiğit*

âb-ı hayât

*Dizelerinde dinlenip yorulmayı en büyük lütuflardan sayan ve bir gün şair olarak anılmayı hayal eden kelim yolcusu.

Göğe asılmış darağacında sallanır ruhum
Uçsuz bucaksız denizlerde sürüklenen bedenim midir bu gördüğüm?
Yerden arza uzananların yansımasıdır umarsız ölüm
Kurtulmaya çalışsam iki ucu da kanlı kördüğüm

Uzaklarda, en uzaklarda, ta bin fersah ötede
Kulağıma çalınan huzurun, felahın gölgesinde
Bir tanıdıkla rastlaştım kimsesizler hemdeminde
Yoksa Rabb'in yansıması mıdır bu aciz bedenimde?

Bir yakamoz, bir yıldız, iki ışık, bir sonsuz
Gözlerimi kamaştıran masmavi deryanın kıymeti yok onsuz
Yüreğinden taşanlar sahipsiz mi sanır bu huysuz?
Bir damla suyla ancak dertlerden yoksuz

Suretime gömülmüş bulutlar sesleniyor şimdi ise
Dilimden dökülemeyenlere yakışan en güzel elbise
Şükrüme kazınmış kudretinden midir bu hadise?
İçim dışım cihanın sırrıyla kutsanmış meğerse.

NEVA YEMEK

neva
•YEMEK•

*Her lokmada emek
Her sofrada bereket*

Sağlıklı, helal ve kaliteli
üretim anlayışımızla;
sofraları buluşturan,
bereketi çoğaltan
lezzetler sunuyoruz.

neveyemek.com

f i x neveyemek

bilgi@neveyemek.com

0 530 914 73 97

altında bir çamur kokusunun ve eriyip ona katışmaya hazırlanan yaprak ve dalların arasına saklansam ben de. Herkes ölürken bir göğe bakmıştır, yukarı yani, ben bakmayıp yüz çevirsem. Biliyorum, üstüne alınmaz kırılganlığı yine. Çünkü kırılgan olmayan ve sonsuzca övenler var ileride ve geride. Göğün de başı dönüyor elbet bunca övgü ile.

"Belki de insanın asıl derdi, varacağı yer değil kim olarak vardır" / i. Özel

Her şey bilmezken bilinmezken oluyor. Bilince, hele bekleyince başkasının istediği oluyor, yani hiçbir şey. Olmak için bir yere giren, birine bir şeye yanaşan kaynama vakti için saate bakmaya başlayana dönüşüyor. Başındayken taşıyor.

Ne güzeldir yaşamın henüz neresinde olduğunu bilmezken, yaz mı kış mı bilmezken, yanaklardan yaşlar süzülerek o yaşlarla kendini ömür boyu sulayacak sarnıcı doldurmak, biriktirmek. Ne güzeldir o hapisanenin bahçesinde çiçek yetiştirmek ve dünyanın omuz omuza sımsıkı doluluğunu yapayalnızken hissetmek. Ne güzeldir hiç beklemeden yirmi yıl beklemek ve kendine mahcubiyetle elini uzatmak. Ne güzeldir unutulmak ve kendini unutmak. Ne güzeldir kendini sevmek için değil görüp duyduklarıyla hatırlamak. Mor salkımlar, bal çiçekleri, taş yosunları, kertenkeleler ile bir dili konuşmak. Ne güzeldir suçsuzken ağlamak, yol görmeden yürümek, uçup gitmiş ipek böceği kozalarını biriktirmek, ipeğe ve kaynamaya inanmamak, mercanköşk dalına yaslanarak ama eğmeden yaşamak. Okunan ve içeriyi kanatarak yol alan her dizeye rağmen dışarıya tebessüm etmek, şairin acısını dindirmek, etraf bütün duyulana bigâne iken içeride kazına kazına yol açan her dize ve düşünceyi ağrıya rağmen ele vermeden içinde tutmak, onlarla, çevrenin uğultusuna karşı gitgide sessizleşen bir içeri ile yaşamak. Ne güzeldir kış akşamı geceye dönerken köprü'nün oradan uzanan ızgara balık kokusunda bilmediğin bir sebeple sar-

*Kaybolmak ve özgülleşmek
ikilişi*

Umut...

insan yalnız sebepli mi?

ilgisiz

"Bilmemenin bir huzuru vardır"

sılmak ve isabet etmiş bir geçmiş acı ile topallayarak duvara tutunmak. Bilince, çünkü bilince artık acı da çekilemiyor, genç, genç irisi ne acı çekti ise vaktinde, yetişkinliği ve yaşlılığı, bunların anısı ve biriktirdikleri oluyor. Ah eski ağrılarımı bulsam eski gözyaşlarımı, eski mahzunluklarımı bulsam ah bir kere kendimi kendi gözümle görsem, görsem de bir vakit olsun yaşadığıma, yaşamış olduğuma kâni olsam. Beni kendime tanıklığa çağırdıklarında bir şeyi, bir vakti olsun biliyor olsam.

İsterdim ki, çocukluğu ve ilk gençliği ateşe veren ve insanı neden yandığı konusunda kendine karşı bile dilsiz eden bu sis, bu duman aklımı da alarak uçsun gitsin. Ve o tüte-
ne bakıp ben neyi ne için kaybettiğimi bileyim. Şimdi bilme-
sem sonra bileyim, ben bilmesem başkası bilsin, başkası bil-
mese akıl "Evet, ben başımı bırakıp gittiydim," desin. Niye
acı çektiğini bilmeden acı çekmek ve bunların hiçbir yere ve
hiçbir şeye ulaşmaması beni kendi acımın bile yanında ya-
abancı bıraktı. Sanki ne kadar yemin etsem yalancı da bırak-
tı. Kendimi anlatırken bir hikâye anlatıcısının sathiliğinde bı-
raktı. İnandırıcı olmaya çalışırken elde üstüğü kendimi cila-
larken görüp bezi elimden kaydırды. Hangi görüntü gerçek,
resmedip anlatılan, anlatırken yapılan ilaveler kimin, yaşıyor
muyum bir hikâyenin üzerinden mi geçiyorum, bu basılan
yer bu iz kimin, daha iyi daha gerçek acılar çekmiş geçmişin
mi, anlamaz hâlde bıraktı. Ayıklamaya kalktığımda aç bırak-
tı. Ayıklarken ilk ele gelen sen oldun. Senden çok ayrı bir za-
manda ben oldum. Arkana bakabilseydin ey ruh beni görür-
dün. Ama giderken ruhtan bir teselli esirgenir, seni sonra se-
vecekler denmez, gök gücenik ve mahzun bakış sever.

Yüksek ruh yüksek acıya ihtiyaç duyar, onu arar o kada-
rı yüzeyde ama yüksek acı nerde bulunur, acının bile yükse-
ği aslında ne nadir ve pahalı, o da insan seçiyor, haklı, hem
de ne haklı. Kibri, marazı, mazbut veya azgın ahmaklıkları,

↳ dert ↳ düzene
konulmuş

Ayşenur Yiğit*

Bir Noktaya Doğru

**KENDİME BU KADAR YAKINKEN, NASIL BU KADAR
UZAK KALMIŞIM? BU KADAR YANILTICI YANSIMA
İÇİNDE SÛRETİM, CEBİMDEKİ BİR KARA TAŞTA SAKLI
SİRETİMDEYİMİŞ.**

Günün en zor kısmı bitmişti. Işımaya başlayan güneş, gökyüzünü gecenin kasvetli renklerinden kurtarıyordu. Günebakanlar da uyanmış, başlarını kaldırır kaldırmaz gökyüzünün renk şölenine eşlik ediyorlardı. Aralarından süzülerek uzaklaşan bu çocuk nereye koşuyor acaba diye aralarında fısıldaşmaya başladılar.

— Sadece arayan mı koşar? Belki de birinden, bir şeyden kaçıyor.

— Çok korkmuş olmalı. Böylesine koştuğuna göre.

— İnsanı böylesine harekete geçiren duygu sadece korku mudur?

— Hayır, tabii. İnsan sevdiğine de koşar böyle, aradığına da. Bulduğundan emin olana dek koşar. Koşmayı bıraktığı an, ömrün tükendiği andır.

— Ya biz? Güneşi takip etmekten başka bir koşumuz yok ki. Hiç var olmadık mı o hâlde?

— Biz bir yanımızla zaten ömrün tükendiği o noktaya bağlıyız; köklerimiz şahit. O nokta ki eninde sonunda herkesi içine çeken; belki suda bir girdap, belki uzayda bir kara delik, belki de insanın kalbinde saklı bir nokta-i süveyda. Hepsi de bir noktaya doğru çekiliyor. Geri dönüşü olmayan, zamanı sıfırlayan, sonrası bilinmeyen bir nokta.

Günebakanlar, düşünceleriyle sessizlik içinde kendi nokta-i süveydalarını, bir bakıma güneşi seyre daldı. Günebakanların arasından sıyrılarak uzaklaşan çocuğun ise koşmaktan nefesi kesilmişti. Bir an durdu, etrafına baktı. Gökyüzünün sarı, turuncu ve kırmızı renkleri başını döndürdü. Birden yere yığılıverdi. Gözünü açtığı anda kendini bir odanın ortasında buldu. Her tarafında aynalar vardı. Onlarca, yüzlerce ayna... Etrafını sarmışlardı âdeta. Fakat bir problem vardı. Hiçbirinde net göremiyordu kendini.

Aynalardan birine yaklaşınca alt kısmında bir isim gördü. Bu, ilkokul arkadaşlarından biriydi. Aynada görünen ise kendisinin garip bir hâliydi. Bir bozukluk vardı ama anlam veremiyordu. Kendi gibi değildi ama tamamen başkası da değildi. Bir başka aynaya baktı. Bunda da bir öğretmeninin ismi yazıyordu. Buradaki görüntü ise daha farklıydı. İlerledikçe tanıdığı herkesin adını görmeye başladı. Annesi, babası, kardeşleri, arkadaşları... Hepsi, hepsi çok farklıydı ama bir yandan da nasıl hepsi kendisi olabiliyordu? Eksik olan neydi ya da fazlalık mı vardı üstünde? Kıyafetlerine dokundu, sonra yüzüne ve aynaya. Korkutucu derecede sıradandı. Sonra ceplerini kontrol etti. Eline miskete benzeyen siyah bir taş geldi. Daha önce kendisine ait olmayan bir şeydi bu ya

da o öyle sanıyordu. Taşı avucunun içine aldı. Taşa çok anlam veremese de ilerlemeye devam etti. Durursa yok olacağına inanıyordu. Durmaya vakti yoktu. Koşmak için çok yorgun, durmak için ise çok meşguldü.

İlerledikçe daha fazla isim görüyordu; daha fazla sûret, daha fazla yansıma... Yaklaştıkça büyüyen detaylar etrafında ateş çemberi oluştururken, uzaklaşınca üstüne basıp söndürdüğü bir kıvılcıma dönüşüyordu.

Aynalardan bazıları sinir bozucu derecede yanıltı. Artık tahammülü tükenmeye başlamıştı. Üstüne bir de konuşmaya başlamışlardı. Her birinden bir ses, bir yansıma... Hepsi eksikliğinden, kusurlarından, yanıltıcılarından dem vuruyorlardı. Üstüne üstüne geliyorlardı sanki. Tüm aynaları parçalamak, yerle bir etmek istedi. Cebindeki taş geldi aklına. Onu fırlatacağı sesi en gür çıkana. Elini cebine attı. Taşı atmak için iki parmağının arasına alarak yukarı kaldırdığında kendini gördü birden. Şaşkınlık içerisinde “İşte!” dedi. “Sonunda doğruyu gösteren bir yansıma.” Sanki gurbette bir dostunu bulmuş gibi oldu. Süveyda ismini taktı taşa.

Düşünceler zihninin koridorunda volta atıyordu. “Kendime bu kadar yakinken nasıl bu kadar uzak kalmışım? Bu kadar yanıltıcı yansıma içinde sûretim, cebimdeki bir kara taşta saklı siretimdeymiş. Beni gösterdiğini sanan bu aynalar aslında sadece birer yansımaymış. Herkes biraz kendini yansıtmış bana, ben ise kendim sanmışım.”

Baş döndürücü aynalar geride kaldı nihayet. Aynaların bir yandan ışıltılı, bir yandan sesli yansımalarından kurtulan çocuk, geriye baktığında boşluktan başka bir şey göremiyordu artık. Önünde ise kapkaranlık bir tünel vardı. Yanlış da gösterebilirler acaba o sesli ve ışıltılı aynaların yanına mı dönsem diye düşünürken, Süveyda’yı bulma ümidiyle titreyen elleriyle cebini yokladı. Eli değer değmez içinden bir oh çekti. Süveyda’yı tünele doğru tuttuğunda elinde bir ışık huzmesi oluverdi.

Tünelin sonuna geldiğinde ışığın şiddetinden yere düşüverdi. Artık başladığı noktadaydı. Gözünü açtığı anda güneş tepeye tırmanmıştı bile.

“Kaç saattir burada böylece yatıyorum?” diye geçirdi içinden.

Güneş hayli yakmıştı tenini. Canının acısıyla yattığı yerden doğrulmaya çalıştı. Birden cebini yokladı. Bomba boştu. Etrafa bakınmaya başladı. Belki buralara bir yere düşmüştü Süveyda. Ararken bir su birikintisine denk geldi ve birden sudaki yansımada kendini gördü. Gülümsedi. Süveyda bu âleme ait değildi.

Ebrar Paşahan*

TASI DELEN SUYUN GÜCÜ MÜDÜR?

Güç insanlık tarihi boyunca öyle bir tahta oturtulmuştur ki ona sahip olanın önünde eğilir; ondan yoksun olan ise yok sayılır, aciz görülür. Sadece bizim kurduğumuz o karmaşık, menfaat kokan insan ilişkilerinde değil üstelik...

Başımızı çevirip baktığımız her canlı ilişkisinde; ormanın derinliklerinde, okyanusların mavisinde hep aynı şeyi görürüz: “Güçlü olan kazanır.” Doğanın kanunu der geçeriz buna. Büyük balık küçük balığı yutar, aslan ceylanı kovalar... Peki gerçekten öyle midir? Doğa bize sadece gücün mutlak zaferini mi anlatır, yoksa biz mi görmek istediğimiz mesajı alırız ondan?

Oysa bir durup baksak, bir kayanın dibine otursak, bir suyun akışında kendimizi kaybetsek, doğanın içindeki dengelerin de ne kadar farklı olduğunu, her şeyin güçten ibaret olmadığını, daha aciz ama daha asil zaferlerin olduğunu, hatta bunun doğanın içinde bile sayısız örneklerinin olduğunu fark edeceğiz. İşte bir durabilsek... Sabrın en görünür hâlini bir damlanın sebatında izleseک anlayacağız. Hayır, taşı delen suyun gücü falan değil. Suyun taşın karşısında kendi başına bir gücü bile yok aslında. Taş serttir, taş katıdır; hemen değişmez, şekil almaz, taş kararlılıkla kaplar durduğu yeri. Su ise tam tersidir; su zariftir, akışkandır. Avucunu sıktığında parmaklarının arasından kayıp gidecek kadar hassastır. Ama günün sonunda o kaskatı kayaya mağlubiyeti tattıran şey sudur. Suyun öfkeli gücü falan değil, kendi hâlinde, kendi yolunda, her düştüğünde taşın üstünde eriyen damlalarının adanmışlığıdır, sebatıdır. Yani taşı delen suyun gücü değil, damlaların sürekliliğidir.

Modern dünya bize hep büyük olmayı öğütüyor. Büyük adımlar, büyük paralar, büyük başarılar, büyük unvanlar... Durmaya, dinlenmeye, etrafında olup biteni fark etmeye değil; her daim koşmaya sevk ediyor. Küçük olanı, yavaş olanı, sessiz olanı değersizleştiriyor. Sabretmek, tefekkür etmek, durmak unuttuğumuz, unutturulan şeyler hâline geldi artık. Bir şeyi hemen o an değiştiremiyorsak yenilgiyi kabul edip geri çekiliyoruz. Çünkü sabretmeyi, zamana yayılmayı, azimle aynı noktaya varmaya çabalamayı unuttuk.

Suyun felsefesi tam da bu noktada başlıyor; su taşla kavgaya etmez, ona meydan okumaz, onunla yarışmaz. Kendi üzerine düşen görevi yapar, kendi doğasını yaşar. Damlar, bir daha damlar, sonra bir daha. Bu böyle yüzyıllar boyu sürüp gider. Görünürde hiçbir şey yoktur belki ama su yine de vazgeçmez, yolundan dönmez. Akacağı varsa akar, damlayacağı varsa damlar, sessizce kendi vazifesini yapar.

İşte insanın iskaladığı nokta tam da burasıdır; güçsüzler de kazanabilir. Her değişim, dönüşüm büyük bir gürültüyle olmaz, bazen su gibi sessizce damlamakla olur her şey. Ama bir şartla; sabrettiğinde, sebat ettiğinde, inandığın yolda o küçük adımları atmayı bırakmadığında, damlamaktan vazgeçmediğinde.

Bizler, hayatta hep o gürül gürül akan sel olmak istiyoruz. Yakıp yıkmayı, ortalığı dağıtmayı, gücümüzü herkese göstermeyi. Ama sel bittikten, etkisi geçtikten sonra arkasından sadece çamur bırakıyor. O yüzden bırakalım bu güçlü olma, görünür olma, her şeyi değiştirme arzusunu. Damla gibi yolumuza bakalım, sadece üzerimize düşeni yapalım. Onlar kalıcıdır, onlar değiştirir coğrafyayı.

Hayatımızda da pek çok taş vardır. Asla aşamayacağımızı düşündüğümüz sorunlar, değişmeyeceğine inandığımız şeyler, kendi içimizdeki kaskatı, esnemeyen duvarlarımız. Hepsi birer taş ve biz onlara baltayla, çekiçle, öfkeyle saldırdığımızda, bir anda yıkmak istediğimizde hiçbir şeyi değiştiremiyoruz; sadece kendi ellerimizi kanatıyoruz, kendi kendimizi yaralıyoruz. Çünkü sertlik sertlikten besleniyor, öfkeye öfkeyle karşılık verdiğimizde her ne kadar bunu, onu yok etmek için yapmış olsak da sadece onu büyüttüğümüz oluyoruz. Bu da bize başka bir yol denememiz gerektiğini gösteriyor; taşı, baltayı elimizden atıp, öfke silahını bir kenara koyup su olmaya çalışmalıyız belki de. Su bağırmasın, kavga etmez, meydan okumaz, sadece kendini yaşar, yolunu bulamazsa etrafından dolanır, ama çabalamayı hiç bırakmaz, vazgeçmeyi hiç düşünmez.

Taşın kalbini de su yarar, suyun yumuşaklığı yarar. Bu kadar hassas bir madde, taş gibi kaya gibi sert bir maddeyi alt ediyor. Ne tuhaf, ne muazzam bir paradoks değil mi? Burada fiziksel bir kuvvet yarışından ziyade daha derin bir mana var. Su, taşa her çarptığında ona kendini tanıtır, kendi yumuşaklığını öğretir. Zamanla taş, suyun bu ritmik ısrarlarına dayanamaz hâle gelir. İçten içe yumuşar, çözülür ve en sonunda suya teslim olur.

Günümüz dünyasında sabır kelime anlamını yitirdi maalesef. Sabrı, hiçbir şey yapmadan oturup beklemek, acizce her bir şeye boyun eğmek sanıyoruz. Başımıza bir şey geldiğinde, bir haksızlığa uğradığımızda, bir hedefimize ulaşamadığımızda “Sabret.” dediklerinde içimiz daralıyor bu yüzden. Ama suyun sabrı öyle değil. Suyun sabrı eylemlidir, öylece durup beklemes. Durarak değil, damlayarak sabreder. Duran su yosun tutar, çürür, bulanır. Sabır ise her şeye rağmen damlayabilmektir. Bıkmadan, usanmadan aynı inançla eyleme devam edebilmektir.

Suyun bize öğrettiği en büyük ders zamanla kurduğu ilişki. Bizler zamanın kölesiyiz. Her şey hemen olsun isteriz. Su ise zamanla dost olmuş, kavgasını bitirmiştir. Acelesi yoktur onun, bilir ki akan sular eninde sonunda denize ulaşır, bilir ki o taş eninde sonunda delinir.

Doğanın kanunu güçlü olanın kazandığı o sahneden ibaret değil demistik ya, asıl kanun uyum sağlayanın, gücüne güvenenin değil sabrına inananın hayatta kaldığıdır. Yoksa dinazorlar devasa güçleriyle yok olup giderken, küçük karıncalar, minicik çiçekler hâlâ nasıl hayatta olabiliirdi?

Zeynep Rana
Tekin*

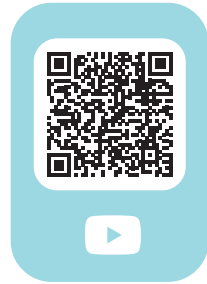
POP JAZZ ALATUARKA SAZ

Sevince

Erkin Koray

Sözü ve bestesi Erkin Koray'a ait sevmek şarkısı diyebiliriz bu şarkı için. Sevmenin hallerini güzel güzel o naif sesiyle anlatır.

Aşk öyle bir duygudur ki sevgili okur, insan bir nevi yeniden doğar. Sevdğinin rengine boyanır, içinde baharın her türlü çiçeği açar. Güzel olanın bulup sevebilmek ümidiyle diyelim hep birlikte: "Ooo sevincee..."

*Üsküdar Üniversitesi'nde son sınıf psikoloji öğrencisi. Uzun yürüyüşler yapmayı, öykü okumayı ve şiir dinlemeyi sever. Kendini ve başkalarını anlamayı ister. Baktı işler istediği gibi gitmiyor mutfağa girip olmayanı başka türlü oldurmayı dener.

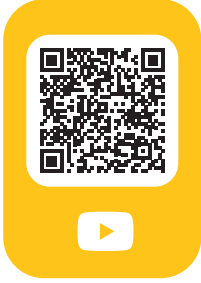

Yusuf'u Kaybettim

Bora Ebeoğlu

Ney, kemençe, tanbur, bendir... Şarkının başında alır götürür sizi Yusuf'un kayb olduğu Kenan illerine, Mecnun'un Leyla'sını döne döne aradığı sıcak çöllere. Uzaklardan bir sela sesi duyar gibi olursunuz şarkının ortalarına doğru, içli içli üflenen ney sanki Yunus'un selasıdır kulaklarınızda yankılanan. Ama unutma sevgili okur ki:

"Ölen beden imiş, aşıklar ölmez..."

Sarajevo Grade Moj

Halid Beslic

Bosnalı halk müziği sanatçısı Halid Beslic'in Bosna'ya dair en güzel şarkılarından biridir. Özellikle benim gibi kalbinin bir yarısı Bosna'da olan kimseler için içli bir şarkıya da dönüşebilir. Ne güzel de söyler Beslic:

"Saraybosna'm güzel şehrim..."

Bilmiyorlar

Sedat Anar

"O şarkıya özenip söylenecek mısralar vardır." demiş Sezai Karakoç. "Anlatma, inanmazlar,

Hep öyledirler,

Ölmekten dönerler her akşam eve ekmeği bilirler, bilmezler buğday."

Bu şarkıyı bir vesileyle gecenin bir yarısı dinlediğimde hatırıma İbrahim Tenekeci'nin Berhayat şiirinde geçen bu dizeler geldi. Sanki bu şarkıya özenip söylenmiş mısralar, dedim. Oysa nispeten yeni bir şarkı olduğunu söylemem gerekir. Kendimi anlamanın binbir türlü yolunu denediğim zamanlarımın şiiriydi Berhayat. Kaç kere okudum, kaç kere okuyup kaydettim, hatırlamıyorum bile. Arayışın, bulamayışın, bulamadığımı tekrar aramanın nişanesi gibi. Ergen ve liseli ve zor zamanlarımın şiiri.

Şimdi büyüdüm diyorum ama bu sefer de "Bilmiyorlar" ile kesişiyor yolum.

Zannediyorum ki ömür, bir arayışın, binbir türlü bulamayışın bitmek bilmeyen bir yolculuğu. Ama o kutlu arayışın her adımı da O'na yaklaşmanın en güzel vesilesi olsa gerek.

Şarkıda da geçtiği gibi diyelim sevgili okur:

"Bu dert dermansız diyorlar derman nedir bilmiyorlar..."

Su altı, insanın o meşhur "evrenin hâkimi" yanılsamasını paramparça ediyor; orası sahte yüklerden arınarak had bilmenin mekânıdır.

Dalış Eğitmeni Yunus Yazgı ile Söyleşi

Röportaj:
Beyza Baykan

Su altında vakit geçirmenin size kazandırdığı en önemli şey nedir? Suyun altını görmek Allah'a olan hayreti ve tefekkürü, dünyaya ve suya olan bakışı değiştirir mi?

Mutlak bir zihinsel sessizlik, şimdiki ana teslimiyet ve derin bir tevazu.

Sosyal hayatımızda her şey çok hızlı ve zaman zaman da çok gergin. Sürekli bir şeylere yetişme telaşı içindeyiz. Ama su altı ve su altı canlıları çok sakin. Her suya girdiğimizde dışarının stresini gerginliği yanımızda getirirsek su altı canlıları bu durumu hissediyor ve bizden kaçıyor. Ama onlar gibi sakin ve ağır hareket edersek onlar da bizlerle yüzmeye, yanımıza yaklaşmaya başlıyorlar. Bunu fark eden bir dalgıç su altından daha fazla keyif almaya başlıyor.

Hayret ve tefekkür kısmında ise; yeryüzünde olduğu gibi su altında da kusursuz bir mimari ve ahenk var. İnsan bu kusursuz mimariyi, bu sessiz düzeni ve benzersiz estetiği gördüğünde, Yaratıcı'nın sanatı karşısında büyüleniyor ve kendisini derin bir tefekkür içinde buluyor. Su altını tanımak bilmek, oradaki ekosisteme şahit olmak elbette ki suya bakışımızı değiştiriyor, karanlık bir mavi sudan ibaret olmadığını anlıyoruz. İnsan bilmediği şeyi koruyamaz ama öğrendikten sonra onu korumak için daha hassas ve vizyoner olabilir.

İnsanlık olarak hep gökyüzüne, galaksilere bakıp büyük bir hayranlık duyuyoruz ama aslında ayaklarımızın altında, suyun derinliklerinde henüz keşfedilmemiş devasa bir dünya var. Su altını keşfetmek, insana kendi acziyetini ve kâinattaki yerini hatırlatma konusunda nasıl bir ayna tutuyor?

Sanırım insanın içindeki egosundan kaynaklı bilim insanlarının da gözü hep yükseklerde. Pek çok bilim insanı derinlerde çalışmayı pek sevmiyor. Hâlbuki su altının %80-90'lık alanı keşfedilmemiş vaziyette insanlığı bekliyor. Bir dalış eğitmeni olarak, suyun altına her indiğimde insanın o meşhur 'evrenin hakimi' yanılsamasının nasıl paramparça olduğunu çok net görüyorum. Su altı, insana acziyetini iliklerine kadar hissettiriyor. Çünkü yeryüzünde nefes alırken herhangi bir aparat kullanmayız veya nasıl nefes aldığımızı düşünmeyiz, ama su altında öyle değil. Su altına girdiğimiz an, sırtımızdaki tüpe ve ağızımızdaki regülatöre bağımlı hâle geliriz. Her nefes sayılıdır ve ne kadar durmak istersek

isteyelim su altında misafir olduğumuzu, biyolojik ve fizyolojik sebeplerden kaynaklı misafirlikten öteye geçemeyeceğimizi anlarız. Su altında sayılı nefes aslında dünyada sonsuz zannettiğimiz ömrümüzün de bir gün biteceğinin, yeryüzündeki sahte yüklerden arınarak had bilmenin mekânı olarak da okunabilir.

Suyun altına indiğinizde dış dünyayla kurduğunuz bağ nasıl değişiyor? O sessiz ve bambaşka dünyada bulunmak size neler hissettiriyor? Suyun altına dalmayı, modern dünyanın o omuzlarımıza yüklediği zihinsel ağırlıklardan, koşturmacalardan ve rollerden bir kaçış, bir arınma durağı olarak görebilir miyiz?

Kesinlikle, zihinsel detoks diyebiliriz. Çünkü modern dediğimiz dünyada etrafımızı sürekli uyaranlar doldurmuş durumda. Sosyal medya, televizyon, mesaj uygulamaları ve benzeri uyaranlar bizi sessiz kalacağımız ortamlara muhtaç ediyor ama

kaçamadığımız için o sessizliğin huzuru ve dinginliğini de unutuyoruz. Su altı bunun için çok kıymetli bir mekân. Makamların ve mevkilerin banka hesaplarının önemini yitirdiği, sadece birkaç el işaretiyle kısıtlı bir iletişimin kurulduğu...

Klasik zaman algımızdan bağımsız olarak su altında yer çekimsiz bir ortamda sallanmak... Bu deneyimi sanırım yalnızca astronotlar ve dalgıçlar yaşayabiliyor :)

Deniz kirliliğinden bahsetmişken; suyun altındaki o büyüleyici ekosistemi

ve canlılığı ilk elden gören biri olarak, biz karadakilerin su altı dünyasına karşı en büyük 'körlüğü' veya haksızlığı sizce nedir? Oraya baktığınızda nasıl bir sorumluluk hissediyorsunuz?

Yapılan en büyük haksızlık inancımızla da uyuşmayan, gözden irak olan gönülden de irak misali denizlerimize bakılması. Su altını dilsiz bir çöp kutusu gibi görmek maalesef çok yaygın bir durum. İnancımız gereği her şeye emanet düsturuyla bakarsak o dilsiz ama milyonlarca canlıya ev sahipliği

yapan, o derinliği sürekli yakından gören bir dalgıç olarak denizlerin dili olmak ve bu bağlamda sosyal projeler geliştirmek, uygulamak biraz olsun sorumluluğumuzu yerine getirme duygusu hissettiriyor. Tabi bunu toplumsal olarak sahiplenmemiz için gözden irak olmaması adına insanın ömründe bir defa dahi olsa su altını görmesi gerektiğini düşünüyorum. Oradaki muazzam yaşantıya yakından şahitlik etmesi durumunda kişinin su altını daha fazla sahipleneceği düşünüyorum.

**HER NEFES SAYILIDIR VE NE KADAR DURMAK İSTERSEK
İSTEYELİM SU ALTINDA MİSAFİR OLDUĞUMUZU,
BİYOLOJİK VE FİZYOLOJİK SEBEPLERDEN KAYNAKLI
MİSAFİRLİKTEN ÖTEYE GEÇEMEYECEĞİMİZİ ANLARIZ.
SU ALTINDA SAYILI NEFES ASLINDA DÜNYADA SONSUZ
ZANNETTİĞİMİZ ÖMRÜMÜZÜN DE BİR GÜN BİTECEĞİNİN,
YERYÜZÜNDEKİ SAHTE YÜKLERDEN ARINARAK HAD
BİLMENİN MEKÂNİ OLARAK DA OKUNABİLİR.**

Nihal Akden*

SU MEDENİ- YETTİR

SU; YALNIZCA DOĞANIN SUNDUĞU BİR NİMET DEĞİL, İNSANLIK TARİHİNİ ŞEKİLLENDİREN BÜYÜK BİR MEDENİYET UNSURUDUR.

Tarih boyunca insanlar yaşamlarını su etrafında şekillendirmişlerdir. İlk yerleşim yerleri ve büyük medeniyetler, nehirlerin ve su kaynaklarının çevresinde kurulmuştur. Çünkü su yalnızca temel bir ihtiyaç değil, aynı zamanda tarımın, ticaretin, üretimin ve kültürel gelişimin de merkezinde yer almaktadır. Bu nedenle su, medeniyetlerin doğuşuna ve yükselişine yön veren en önemli unsurlardan biridir. Hatta bazı medeniyetlerin sonu dahi olmuştur.

İnsanlık tarihi incelendiğinde, suya sahip olan toplumların güçlendiği, şehirlerin su etrafında büyüdüğü ve kültürlerin suyla birlikte geliştiği görülmektedir. Bu yönüyle su, hayatın kaynağı olduğu kadar medeniyetin de temel taşıdır.

Tarihteki medeniyetlere baktığımız zaman yerleşimin kurulduğu yerlerin bu şekilde seçildiğini görmemiz mümkündür. Bu toplumlar derelerin, nehirlerin, göllerin, denizlerin ve okyanusların etrafına yerleşmiş, hayatlarını bu sulak alanlar üzerine kurmuşlardır.

Bu şekilde yaşayan uygarlıklardan en ünlüsü Mezopotamya uygarlığıdır. Mezopotamya, "iki nehir arasındaki ülke" anlamına gelir. Dicle ve Fırat nehirlerinin kıyısında bulunmaktadır. Bu nehirler bölgedeki verimsiz toprakları tarıma elverişli hâle getirmiştir. Mezopotamyalılar sulama kanalları inşa ederek nehir sularını tarlalara taşımış, böylece düzenli tarım yapabilmişlerdir. Tarım üretiminin artması nüfusun çoğalmasını, şehirlerin kurulmasını ve ticaretin gelişmesini sağlamıştır. Bu nedenle Mezopotamya insanlık tarihinin ilk büyük medeniyetlerinin doğduğu yer olmuştur.

Bir diğer önemli uygarlık ise Antik Mısır uygarlığıdır. Mısır medeniyetinin temelinde Nil Nehri vardır. Nil'in her yıl düzenli olarak taşması, çevresindeki topraklara verimli alüvyonlar bırakmaktaydı; bu sayede Mısırlılar bol miktarda ürün elde edebilmekteydi. Nil aynı zamanda bir ulaşım ve ticaret yolu olarak kullanılmış ve ülkenin farklı bölgelerini birbirine bağlamıştır. Mısırlılar için Nil yalnızca bir nehir değil, yaşamın ve refahın kaynağıydı.

Çin medeniyeti ise Sarı Irmak ve Yangtze Nehri çevresinde

gelişmiştir. Bu nehirler tarım için gerekli suyu sağlayarak özellikle pirinç üretiminin yaygınlaşmasına katkıda bulunmuştur. Tarımsal zenginlik nüfusun artmasını ve güçlü devletlerin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Zaman zaman meydana gelen taşkınlar ise Çinlileri su yönetimi konusunda ileri teknikler geliştirmeye yöneltmiştir.

Anadolu'da kurulan uygarlıklar da yerleşim yerlerini genellikle su kaynaklarına yakın bölgelerde seçmiştir. Nehirler, göller ve yer altı suları hem tarımın gelişmesini hem de ticaret yollarının oluşmasını sağlamıştır. Özellikle Hititler su kaynaklarını korumaya önem vermiş ve su yapıları inşa etmişlerdir. Anadolu'nun tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmasında zengin su kaynaklarının önemli bir payı vardır.

Bu medeniyetlerin ortak özelliği, suyu yalnızca içme ihtiyacını karşılayan bir kaynak olarak görmemeleridir. Su; tarımı geliştirmiş, ticareti canlandırmış, şehirlerin kurulmasını sağlamış ve toplumların ekonomik gücünü artırmıştır. Bu nedenle insanlık tarihindeki büyük medeniyetlerin çoğu, nehirlerin ve su kaynaklarının etrafında doğmuş ve gelişmiştir. Su, medeniyetlerin sessiz fakat vazgeçilmez kucusu olmuştur.

Suyun medeniyet olması günümüzde de hâlâ geçerliliğini sürdürmektedir. Günümüzde su, geçmişte olduğu gibi yalnızca bir yaşam kaynağı değil; aynı zamanda ekonomik, stratejik ve siyasi bir güç unsurudur. Devletlerin kalkınması, nüfuslarını besleyebilmesi, enerji üretebilmesi ve sanayisini sürdürebilmesi büyük ölçüde su kaynaklarına bağlıdır.

Sonuç olarak su, medeniyettir. Su; yalnızca doğanın sunduğu bir nimet değil, insanlık tarihini şekillendiren büyük bir medeniyet unsurudur. Geçmişte şehirleri ayağa kaldıran, toplumları geliştiren ve uygarlıkları büyüten su, bugün de insanlığın geleceğini belirleyecek en kıymetli değerlerden biri olmaya devam etmektedir. Bu nedenle suyu korumak aslında medeniyeti, kültürü ve insanlığın ortak geleceğini korumaktır.

*İstanbul Üniversitesi Gazetecilik öğrencisi. Okur, yazar ve fotoğraf çeker. Anı yakalamayı ve anı yakaladığı anlar hakkında yazmayı sever.

Zeynep Nurevşan Kır*

SU HAYAT- TIR

"NEHİR KENARINDA
BİLE OLSANIZ SUYU
İSRAF ETMEYİN."

Su; hayattır, değil mi? Hepimizin bu konuda hem-fikir olduğunu düşünüyorum. Okul sıralarında oturduğumuzdan beri bu bize hep söylendi, ama biz suyun ne kadar değerli olduğunu pek de düşünmedik. Ya da su bir gün tamamen yok olsaydı hayatımızda neler değişirdi diye hayal etmedik. Eminim çoğumuz bunun üzerine çok kafa yormadık veya zorla düşündük.

Hatta çevremizde bazıları var ki musluktan akan o berrak sızıya bakıp “Alt tarafı su işte, ne olacak sanki?” diye düşünmüş olabilirler. Ne garip bir çelişki. İnsanlığın üzerine kurulduğu, uygarlıkların kenarında yeşerdiği, yaşamımızı borçlu olduğumuz o değerli ‘mavi altın’, hoyratça bir tavırla “alt tarafı su” denilerek geçiştiriliyor. En acı kısmı da bu cümleyi kuranların o saniyelerde suyu hunharca harcamaya devam etmesi.

Peki, hiç mi akıllarına gelmez barajlardaki o çatlamış topraklar, kurumaya yüz tutmuş göller, günden güne verimini yitiren topraklar? Onlara geleceğe ne bırakacaklarını sormak isterdim. Bize sadece beton yığınları, kurumuş nehir yatakları ve tükenmiş bir doğa mı miras kalacak? Doğanın kıymetini anlamamız için neye ihtiyacımız var? Geleceğe bırakabileceğimiz, nefes alabileceğimiz bir doğa için öncelikli ihtiyacımızdır su.

Evet, o her zaman duyduğumuz, kulağımızın aşına olduğu öğütler. Oysa bizden önceki kuşaklar suyu sadece bir madde değil, bir ‘nezaket’ olarak görmüşlerdi. Eski İstanbul sokaklarını düşünelim; her köşe başında bir hayrat, bir sebil karşıları bizi. Ecdadımız sadece insanlar değil, gökyüzündeki kuşlar ve sokaktaki sahipsiz hayvanlar bile susuz kalmasın diye su vakıfları kurmuş. Onlar için su, avuçta tutulan sıradan bir sıvı değil; dindirilmesi gereken bir sızı, verilmesi gereken bir hesaptı.

Yine ecdadımız, suyun yalnızca fiziksel bir ihtiyaç olmadığını, ruhun derinliklerine dokunan manevi bir iksir olduğunun bilincindeydi. Şifahanelerde yankılanan suyun ritmik ahengi, zihnin karmaşasını, sıkıntısını ve kederini dindiren ilahi bir terapiye dönüştürür. Biz suyun akışındaki o mucizeyi izleyerek büyümüş, suyu bir nefesten öte ‘abıhayat’ olarak görmüş, senelerce “Su gibi aziz ol.” duasıyla yoğrulmuş bir milletiz. Daha dün o tek damla sesle huzura kavuşurken şimdi iki saniyelik gafletle o aziz suyu heba ediyoruz. O boşa giden damlalar aslında pek çok canlının yaşam kaynağı, bir çiçeğin can suyu, çatlamış bir

toprağın son umududur. Bir damlanın kıymetini anlamak için illa susuz kalmayı mı bekleyeceğiz?

Edebiyatımızın en büyük değerlerinden Fuzûlî’yi düşünün. O meşhur Su Kasidesi’nde suyu sadece kimyasal bir madde olarak değil; aşkın, özlemin ve yaşamının en saf kaynağı olarak işlemişti. Hatta Fuzûlî, suyun bu yüceliğini “Su yolunu bulur o gül-şen-i âlâya gider; hem o dem teşne-i hûn-i dile der-yaya gider” diyerek anlatır. Yani su, bir gül bahçesine ulaşmak isteyen bir âşık gibi yolunu bulur, o yüksek mertebelere erişmek için akar. O; suya o kadar çok anlam, o kadar çok kıymet yüklüyordu ki... Bizim bugün “alt tarafı su” diyerek hunharca harcadığımız her damla, aslında o kadim edebiyatın, o derin hürmetin bir parçası. Fuzûlî’nin suya duyduğu o büyük saygıyı bugün biz neden kendi geleceğimize karşı duyamıyoruz? Belki de suyun kıymetini anlamak için sadece barajların doluluk oranlarına bakmak yetmiyor; bu topraklarda suya yüklenen o derin, manevi ‘anlam’a da geri dönmemiz gerekiyor. Suyun sadece bir ‘ihtiyaç’ değil, bir ‘emanet’ olduğunu idrak etmeliyiz.

Yaşadığımız orman yangınlarını hatırlayalım. Farkında mısınız, hâlâ izleri geçmedi; kabuk tutmuş bir yara gibi. O yangınlar için kaç baraj kurudu, bir düşünelim. İzmir ve Ankara gibi şehirlerde su günlerce kesik kaldı. İşte o zaman yağmur yağsın diye dualar ettik. Biz insanoğlu neden bir şeyin değerini gitmeden anlayamıyoruz? Belki de her şeyi elde etmeye alıştığımız için.

Unutmayalım ki doğa, bizim sahip olduğumuz bir mülk değil; biz onun bir parçasıyız. Peki, bizler neden sahibi olmadığımız şeyi bu kadar hoyratça israf edip yok ediyoruz? Peygamberimiz (sav) “Nehir kenarında bile olsanız suyu israf etmeyin.” demişken, bizler nasıl olur da barajların kurmasına, doğanın bu sessiz çılgınlığına karşı bu kadar vurdumduymaz kalıyoruz? Bu vurdumduymazlık, sadece bugün değil, kendi geleceğimizi de kurutuyor.

Bugün bir karar verelim. Hep birlikte, yeni bir dünya için geleceğin mavi altınına sahip çıkalım. Belki musluğu daha az açmakla başlayacağız, ama bu küçük adım, yarınlara bırakabileceğimiz en güzel, en yaşanabilir miras olacaktır. Unutma; bugün koruduğun her damla, yarın kurak topraklara bıraktığın en büyük imza. Geleceği kurutmamak kendi ellerimizde. Çünkü su, sadece bir sıvı değil; medeniyetin, geleceğin ve bizden sonraki nesillerin tek gerçek mirasıdır.

Zeynep Öney*

Aynadaki Suret

“SEN DIŞARIDAKİ İNSANLARA BAKTIĞINDA ASLINDA ONLARI DEĞİL, KENDİ İÇİNDEKİ ÖFKEYİ, KEDERİ, HÜZNÜ, KENDİ RUHUNUN ONLARA YANSIYAN SÜRETİNİ GÖRÜYORSUN. BİR MÜMİN KARDEŞİYLE KARŞI KARŞIYA GELDİĞİNDE SANKİ AYNAYA BAKMIŞ GİBİ ONDA KENDİNİ GÖRÜR.”

Vaktiyle uzak diyarların birinde, ticaret kervanlarının keştiği büyük bir şehirde Mansur adında bir tüccar yaşardı. Bu tüccar dürüst ve akıllıydı, ancak bir o kadar da kendini beğenmiş, kibirli, kalbi gururdan katılaşmış bir adamdı. Mansur her sabah erkenden dükkanını açar, işlerini büyük bir titizlik ve özveriyle yürütürdü. Onun için hayat kurallardan ve disiplinden ibaretti. Her işini disiplinle yapar, çalışmaktan kaçmazdı. Ancak Mansur'un insanları kendisinden uzaklaştıran, hatta arkadaşlarını bile kaybettiren bir huyu vardı; karşılaştığı her insanda mutlaka bir kusur bulur, kimsenin hâlini beğenmez ve sürekli eleştirirdi. Ona göre sokaktaki dilenci tembel, yan dükkanlardaki esnaf hilekâr, sokakta top koşturan çocuklar ise edepsizdi. Dünya onun için güzellikten yoksundu. Her baktığı yüzde, her gördüğü şeyde kendi kalbindeki huzursuzluğu, hüznü görüyordu.

Bir gün Mansur, şehrin en eski mahallelerinden birinde yaşayan ve halk arasında tanınan yaşlı bir bilgini ziyarete gitti. Niyeti bilginin meşhur olduğu hikmeti öğrenmek değil, ne kadar haklı bir adam olduğunu tasdik ettirmekti. Bilginin huzuruna çıktığında daha selam bile vermeden dert yanmaya başladı. “Efendi hazretleri, bu devirde güvenecek tek bir adam bile kalmadı. Herkes yalancı, herkes hilekâr, kimse işini edebiyetle yapmıyor, kimsenin yüzünde samimiyete dair bir iz kalmamış, herkes birbirinin kuyusunu kazıyor. Dünya neden bu kadar karanlık ve kötü bir hâle geldi?”

Yaşlı bilgin Mansur'un bu hiddetli konuşmasını sabır ve sükûnetle dinledi. Ardından yerinden kalkıp odanın köşesinde duran üzeri bir örtüyle örtülü nesneye yöneldi. Yavaşça örtüyü kaldırdı. Örtünün altında kocaman, altın işlemeli, uzunca bir ayna vardı. Mansur'u yanına çağırdı. “Aynaya dikkatlice bak evlat, ne görüyorsun?” diye sordu. Mansur aynadaki sûretine baktı. Yüzündeki öfkeyi, alındaki derin çizgileri, çatılmış kaşlarını gördü. “Kendimi görüyorum.” dedi şaşkınlıkla. Bilgin tebessüm ederek devam etti: “Mümin müminin aynasıdır derler, bilir misin?” Sen

dışarıdaki insanlara baktığında aslında onları değil, kendi içindeki öfkeyi, kederi, hüznü, kendi ruhunun onlara yansıyan sûretini görüyorsun. Bir mümin kardeşiyle karşı karşıya geldiğinde sanki aynaya bakmış gibi onda kendini görür.” Mansur duydukları karşısında hem mahcup oldu hem de çok üzüldü.

“Bak evlat,” dedi, “Eğer bir kişi sürekli başkalarından şikâyet ediyorsa, kendi içinde kendiyle ilgili bir yarası vardır. Nefsi gururla besleniyordur. Kalbi kibirden katılaşmıştır. Bir mümin diğerinin aynasıdır; çünkü bizler birbirimize bakarken aslında kalbimizin derinliklerinde sakladıklarımızı görürüz. Sen herkesi kötü görüyorsun çünkü kalbin kibrinden tozlanmış.”

O gece Mansur sabaha kadar uyuyamadı. Ertesi gün dükkana giderken herkese farklı bir gözle bakmaya çalıştı. Tembel dediği insanın yaşlılıktan takati kalmadığını, hilekâr dediği esnafın borçlarını yetiştirmeye çalıştığını gördü. Kendi içindeki yargılayıcı sesi susturdukça, kalbinin huzur bulduğunu hissetti. O günden sonra kimse hakkında kötü konuşmadı. Zamanla şehrin en sevilen tüccarlarından oldu. Bir sürü dosta, arkadaşına sahip oldu. Herkes onunla muhabbet etmekten büyük zevk alıyordu. Ömrünün geri kalanına dostça yaşayarak mutlu, huzurlu devam etti. Bir arkadaşının vesilesiyle güzel bir kızla tanıştı. Gönlünü kalbini onunla tamamladı. Bir erkek, iki kız üç tane evladı oldu. Evlatlarına yaşadıklarını anlatır, onların kendi yaptığı hataları yapmaması için çaba gösterirdi. Bilginin anlattıklarını aklından hiç çıkarmaz, evlatlarına da bunun üzerine tavsiyelerde bulunurdu. Önce hanımı aradan üç ay sonra da kendisi Hakk'ın rahmetine kavuştu. Çocuklar anne ve babalarının mezarına gider, halkın selamını götürürlerdi. Mansur hatalarından ders çıkararak, hayata başka bakmayı öğrenerek herkesin kalbini kazanmayı başarmıştı. Herkes onu sevgi ve hasretle anıyordu...

İYOT KOKULU KUCAK

Hanife Altınay Akdağ*

Hangi zaman dilimine ait olduğumu bilemediğim bir an içindeyim. Karşımda Akdeniz'in o parlak, mükemmel maviliğini gözlerime seren derya var. Ciğerimin en derin köşesine kadar çekip arınmayı dilediğim tuzlu su kokusu... İçimin temizlenmesi gerek bu iyotlarla, çünkü yaşadıklarımız bir insan hayatında var olamayacak kadar acımasız zulümleri barındırıyor. Bu deniz tuzunun burun yakıcı keskinliği zihnimi perişan eden düşüncelerime ara vermemi sağlıyor. Düşünmek istemiyorum, isyana girebilecek kadar da toplayamadım kendimi. İnsanım çünkü; karşımda hayatlarımızı, vatanımızı, toprağımızı, evimizi, anılarımızı işgal edenler kabul etmese de bu gerçeği, ben insanım! Hele ki kucağımda minicik bedeniyle sarılı hâlde uyuyan bu sabi ile zihnimden geçen çatışmaları dizginleyebilmem de çok zor. Zor ama bu karşımda duran uçsuz maviliğin eseri denizden nehre vatanın sahibi de biziz ve hep de biz olacağız. Elbette o gücü içimde tekrar toplayıp köklerimden besleneceğim.

Kucağımda büyük abim Hasan'ın minik kızı Ümmü, babasının şehit olduğunu bilmeden ne güzel uyuyor. Gerçi kimse ona babasının şehadetini söylemeyecek, ama o bu gerçekliği hissedecek. Çünkü böyle bir kaderin içinde bunu bilmemek imkânsızdır. Kundakta da olsan bunu bilirsin. Böyle bir durum içerisindeyiz. Bana da kimse demedi babamın şehit düştüğünü, ama ben biliyorum ki babam şehitliğine kavuştu. Rabb'im ne büyüktür ki sana kimse gelip söylemese de, çocuk dahi olsan, bunu anlayabilme kabiliyetini, hissiyatını veriyor. Ki yaşanan hayat anlamaya yetiyor zaten. Ortanca abim Enes, amcam Ali, amcamın güzeller güzeli hanımı Meryem yengem, amcamın oğlu oyun arkadaşım Hamza, bir hanede yaşayan sayısız çocuk, genç, yaşlı, kadın şehit oldu. Bu topraklarda yaşayanların nasibidir; her evden şehit vardır.

Tuzlu su kokusunu tekrar çekiyorum ciğerimin en dibine. Hatıralarımı silikleştirmeden ortaya koymak istiyorum. Şehitlerimizin çokluğuna rağmen biz buradayız ve hep

burada olacağız diye bağırma gücü veriyor bu hatıralar. Nehirden denize ulaşan bu vatan da biriken hatıra tohumlarını ekmemiz lazım. Anılarımın güçlülüğü sayesinde Ümmü'ye daha sıkı sarılabilirim. Ümmü'ye anlatmam lazım Meryem yengemin ekmeklerini. Zahterin kokusunu saran avluyu hissettirme mecburiyetindeyim. Sıcak ekmekler... Annemin zeytin ağaçlarından akan altın rengi yağlar Ümmü'nün zihninde büyümeli ki karanlık askerler istediklerine kavuşamamalı. Hamza oysa ne güzel tırmanırdı limon ağacının tepesine. Limonlar, portakallar çiçek açınca kokusu mutluluk verirdi ailemize. Biz yüzleri gülen, kültüründeki renkleriyle coşkulu insanlardık. İki aile beraber bir avluda o mükemmel kokuları gökyüzüne karıştırana kadar yaşardık biz. Zulmü hayatının tek amacına koymuş askerler gelmeden evvel ne güzel kokardı vatanım. Toz duman olmadan evvel evler sarkıttırdı çiçeklerini. Sokaklar denizin kokusuyla birleşmiş nice renkli kokulara sahipti. Şimdi elimde tek kalan varlığım bu deniz. Bu mavilik, bu tuzlu iyot kokusu...

Kucağımda umudum, maviliği gözlerinde taşıyan yeğenim Ümmü. Nefes alıp verişinde hafifçe inip kalkan göğsünün hareket hâli bile yüreğimin umudunu atması için yeterli sebep. Kalbinin hızlılığı ve masumluğu yaşadığım acıların hepsini silebilecek güce sahip. Biliyorum ki onun varlığı uğruna karşımdaki denizde onun adını taşıyan başka Ümmüler de var. Ona elini uzatmak için çabılıyor ve insan olduğumuzu kanıtlama çabası içerisinde. Sumud gemilerine binip gelecekler, gelemeseler bile içime verecekleri umut büyüyecek, biliyorum. "Biz buradayız." diye fısıldıyorum tuzlu suya doğru. Sesim rüzgara karışıyor ama farkındayım ki fısıltım dalgalarla karışıp denizden nehrin kıyılarına kadar erişecek. Anılarımın renkleri ve sesimin fısıltısı ile karanlık askerler ile daha çok savaşabileceğim. Zeytinlerim, zahterlerim, limonlarım her zaman kokacaklar. Bunların kokusunu hiçbir karanlık asker dindiremeyecek. Yine biliyorum ki onlar bu gücümüzü küçültemedikleri için korkuyorlar ve her zaman korkan onlar olacak, biz değil!

 TÜRKİYE KATILIM SİGORTA

SAĞLIĞIM GÜVENCEDE TAMAMLAYICI SAĞLIK SİGORTASI

Türkiye Katılım Sigorta'nın faizsiz ve dayanışma esasına dayalı Tamamlayıcı Sağlık Sigortası ile tedavi süreçlerinizi güvence altına alın. Kendi ihtiyaçlarınıza uygun teminatlar ve ek hizmetler seçebilir, size özel esnek ve özelleştirilmiş hizmetlerden yararlanabilirsiniz.

Müşteri İletişim Merkezi

0850 260 10 23

www.turkiyekatilimsigorta.com.tr

Detaylı bilgi
için QR kodunu
okutunuz.

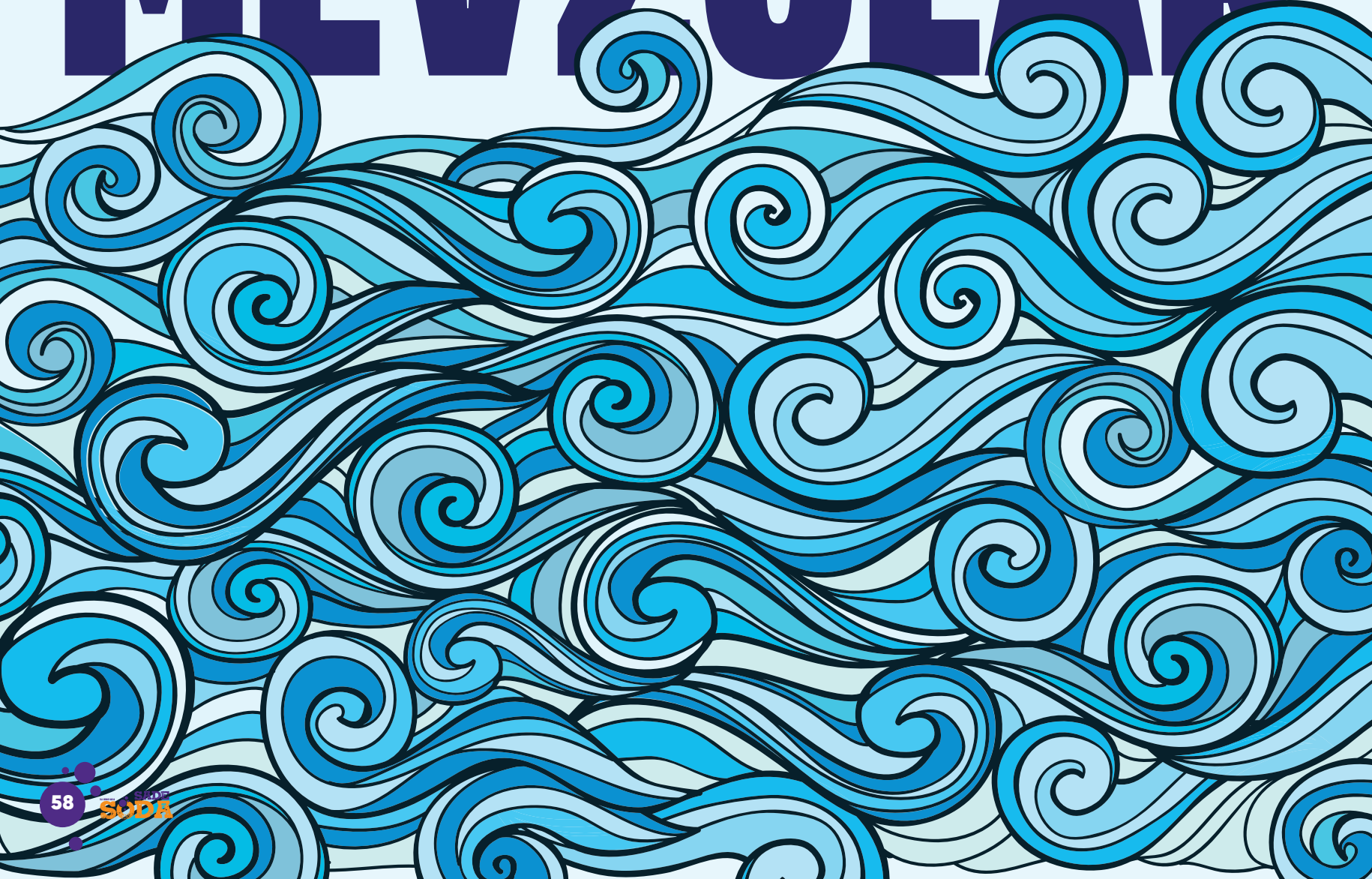

A. Firdevs Divleli*

DERİN

**SAYGIMIZDAN İKİ HASBİHAL EDİP KENDİSİNDEN SIRLARINI DİNLEMeye
GELDİK. HER CANLI İLE BAĞLANTILI O MÜŞFİK...**

MEVZULAR

Kimilerine ürkünç, kimilerine ise merak ve heyecan uyan-
dırıcı gelen okyanuslar yeryüzünün neredeyse %71'ini kap-
lamasına rağmen, okyanus ve derinlikleri ile ilgili bilgimiz
uzay ile ilgili elde edilen bilgiden az. Şimdilik tanımlaya-
bileceğimiz 240 bin canlıya ev olan devasa bir su kitlesi.
Denizler ve okyanuslar ile ilgili ufacık bir bilgi birikimi olan
biri olarak araştırmaya gelince, ilk araladığım merak kapısı
din ile bağdaştırılabilir kısımları oldu. Din ile bilimin kavu-
şan ama birbirine karışmayan sınırları. Karışmayan deniz-
leri gibi...

“Birinin suyu tatlı ve susuzluğu giderici, diğerinki tuzlu
ve acı iki denizi salıveren ve aralarına bir engel, aşılmaz bir
sınır koyan O’dur.” (Furkân, 53)

Tek bir cümlede özetlenen konu, bilimsel olarak nasıl özet-
lenmiş adlı araştırmalarım başladı böylece...

Denizlerin birbirine bağlı olmasına rağmen tamamen karış-
mıyor gibi görünmesi, bilimsel olarak “haloklin” adı verilen
bir olguyla açıklanır. Haloklin, suyun tuzluluk oranına bağ-
lı olarak oluşan yoğunluk farklarının sınırlarını ifade eder.
Tuzluluk arttıkça suyun yoğunluğu da artar; bu da farklı
tuzluluk seviyelerine sahip su kütlelerinin birbiriyle kolayca
karışmasını engeller. Bu olgu yalnızca tuzlulukla sınırlı de-
ğil. Aynı zamanda sıcaklık farkları (termoklin) ve yoğunluk
farkları (piknoklin) da su tabakalarının ayrışmasına katkıda
bulunur. Bu fiziksel bariyerler, deniz canlılarının dağılımını,
besin zincirlerini ve hatta okyanus akıntılarını doğrudan
etkiler. Ve böylece denizler ve okyanusların aslında gördü-
ğümüzden daha derin ve karmaşık olduğuna bir kez daha
şahit oluruz.

Bir kapının diğerini aralamasından ibaret olan merakım bu
sefer tek bir bütün gibi duran ama aslında başlı başına kar-
maşık bir sistem oluşturan suların hassas dengesini merak
etti. Tuzluluk farklarıyla oluşan görünmez sınırlar, mikros-
kobik canlıların küresel oksijen üretimine katkısı ve mercan
resiflerinin barındırdığı yaşam çeşitliliği ve hassas denge-
ler üzerine kurulu. Bu dengelerin korunması, sadece deniz
canlıları için değil, tüm insanlık için hayati önem taşır. Çün-
kü okyanuslar, nefes aldığımız havadan iklim sistemine ka-
dar yaşamın her alanını doğrudan etkileyen bir role sahip.

Bilinenin aksine, Dünya’daki oksijenin yaklaşık %50-70’i
okyanuslardan gelir. Bu üretimin temel kaynağı, fitoplank-
ton adı verilen mikroskobik canlılardır. Fitoplanktonlar, fo-
tosentez yapabilen tek hücreli organizmalardır ve güneş
ışığını kullanarak karbondioksit ile sudan organik madde
üretirken oksijen açığa çıkarırlar. Bu süreç, karasal bitkilerin
yaptığı fotosentezle birebir aynıdır, fakat çok daha geniş
bir alanda gerçekleşir. Okyanusların yüzey katmanı, güneş
ışığının ulaşabildiği “fotik zon” olarak adlandırılır ve fitop-

lanktonların büyük çoğunluğu bu bölgede yaşar. Fitop-
lanktonların yoğunluğu, suyun sıcaklığına, besin madde-
lerine ve ışık miktarına bağlı olarak değişir. Özellikle besin
açısından zengin soğuk sularda yoğun fitoplankton üretimi
görülür. Bu sadece oksijen üretiminde değil, karbon dön-
güsünde de önemli olduğunu gösterir. Okyanuslar sadece
oksijen üretmekle kalmayıp atmosferdeki karbondioksitin
büyük bir kısmını emerek iklim değişikliğini yavaşlatan bir
etki yaratır. Bu süreç “karbon yutağı” olarak adlandırılır. Fi-
toplanktonlar, fotosentez sırasında karbondioksiti kullana-
rak karbonu biyolojik sisteme dahil eder. Öldüklerinde ise
bu karbon, deniz tabanına çöker ve uzun süreli depolama
sağlanır. Bununla beraber küresel ısınma, okyanus asitlen-
mesi ve kirlilik gibi faktörler, fitoplankton popülasyonlarını
tehdit eder. Bu durum, yalnızca deniz ekosistemlerini de-
ğil, aynı zamanda atmosferdeki oksijen ve karbondioksit
dengesini de doğrudan etkilemesine yol açabilir. Üstelik
bunlar sadece oksijen ve karbon döngüsüne olan katkısı.
Okyanusun sadece %1’ini kaplayan ama inanılmaz sayıda
biyolojik çeşitliliğe ev sahipliği yapan mercan resiflerini de
konuşmalıyız.

Mercanlar aslında tek başlarına bir yapı değildir; “polip” adı
verilen küçük canlıların oluşturduğu kolonilerdir. Bu polip-
ler, kalsiyum karbonat salgılayarak sert iskeletler oluşturur
ve zamanla bu iskeletler birikerek resifleri meydana getirir.
Mercanların en ilginç özelliklerinden biri, zooxanthellae adı
verilen alglerle kurdukları simbiyotik ilişkidir. Bu algler, fo-
tosentez yaparak mercanlara besin sağlar; mercanlar ise
alglere korunaklı bir yaşam alanı sunar. Bu karşılıklı fayda
ilişkisi, mercanların büyümesini ve resiflerin oluşumunu
mümkün kılar.

Mercan resifleri yalnızca biyolojik çeşitlilik açısından değil,
ekonomik ve ekolojik açıdan da büyük önem taşır. Kıyı böl-
gelerini dalga ve fırtınalara karşı korur, balıkçılık için kritik
habitatlar sağlar ve turizm açısından büyük gelir kayna-
ğıdır. Maalesef mercan resifleri günümüzde ciddi tehdit
altında. Deniz suyu sıcaklıklarının artması, mercanların
“ağarma” (bleaching) adı verilen bir stres tepkisi vermesi-
ne neden olur. Bu durumda mercanlar, simbiyotik alglerini
kaybeder ve beyazlaşır. Uzun süreli ağarma, mercanların
ölümüne yol açabilir. Ayrıca okyanus asitlenmesi, mercan-
ların kalsiyum karbonat üretimini zorlaştırır. Bu da resifle-
rin büyümesini yavaşlatır ve yapısal dayanıklılığını azaltır.
Kirlilik, aşırı avlanma ve kıyı gelişimi de mercan ekosistem-
leri üzerinde olumsuz etkiler yaratmaktadır.

Özetle, nefes almak kadar temel bir ihtiyacımıza dahi kat-
kısı olan suların bize derin gelen sığ birkaç gerçeğiyle yüz-
leşme fırsatı oldu. Her derinliği bir başka kapıya anahtar
olan bu bilgilerin bir gün hepsine ulaşma dileğiyle...

Ebru Kulluk*

MANEVÎ CEVHER

CANLILARIN HAYATI, GIDA İTİBARIYLA “GÖKTEN GELEN SU” İLEDİR. BUNUN GİBİ KALPLERİN HAYATI “RAHMET SUYU” İLE, SIRLARIN HAYATI İSE “TAZİM SUYU” İLEDİR. BİR KISIM VARDIR Kİ ONLARIN HAYATI “HAYA SUYU” İLEDİR. FAKAT ONLAR SAYICA ÇOK AZDIR.

“Biz her canlıyı sudan yarattık.” (Enbiyâ, 30)

Uzaydaki cisimler vaktiyle bir gaz kütlesi hâlinde idi. Zamanla bu gaz kütlesinden küreler hâlinde parçalar kopmuş ve uzay boşluğuna fırlamıştır. Aynı şekilde Dünyamız da bir gaz kütlesi olan Güneş’ten kopmuş ve zaman içinde soğuyarak kabuk bağlamıştır. Bu arada, Dünyamızdan yükselen gazlar ve buharlar yoğunlaşarak yağmur şeklinde tekrar Dünya’ya inmiş, böylece denizler ve okyanuslar meydana gelmiştir. Suda yosunlaşma ile başlayan canlılar ilahi kanunlara göre gelişmiştir. Allah, en mükemmel canlı olarak da yine içinde su bulunan özel bir çamurdan insanı yaratmıştır.

Canlıların hayatı, gıda itibarıyla “gökten gelen su” ile. Bunun gibi kalplerin hayatı “rahmet suyu” ile sırların hayatı ise “tazim suyu” ile. Bir kısım vardır ki onların hayatı “haya suyu” ile. Fakat onlar sayıca çok azdır.

İnsanoğlunun hiç şüphesiz temel yaşam kaynaklarından biri de sudur. Yaşamımızı devam ettirebilmemiz için su-suz bir hayat düşünülemez. Dünya’nın 3/4’ü, beynin %80’i sudur. Kanın %90’ı, insan bedeninin %70’i sudur. Evet, su tüm canlı ve cansız varlıklar için çok önemli, temel bir ihtiyaçtır. Fakat bu kadar su sadece biz içelim diye mi var? Başka bir anlamı, katkısı olamaz mı?

Japon bilim insanı Dr. Masaru Emoto, kelimelerin gücü ile ilgili bir deney yapıyor. Bir grup öğrencisinden suya “Senden nefret ediyorum, sen başarısızsin!” şeklinde kelimeler söylemesini istiyor. Diğer bir gruptan ise suya “Seni seviyorum, teşekkür ederim.” gibi sözler söylemesini istiyor. Bilimsel olarak tartışmalı olsa da sonuçlar çok şaşırtıcı. Olumsuz sözler söyledikleri suyun moleküllerinin dağıldığı, güzel sözlerle maruz kalan su moleküllerinin ise bir düzen aldığı görülüyor.

Peki, su bu kadar hassassa kelimelerimiz çok güçlü olmaz mı? Her gün söylediğimiz o kötü sözcükler evrende birçok olumsuzluğa neden olmakta. Kendi ağızımızla kendimize ve çevremize zarar veriyoruz. İnsanların %70’i su iken biz çirkin, kaba sözcükler nasıl kullanabiliyoruz? Bu kelimeleri

duyan insanların olumsuz etkilenmemesi ne kadar mümkün? Ya da bizim etkilenmememiz ne kadar mümkün olabilir? Belki de farkında olmadan iç dünyamızda dalgalar oluşturuyor, ruhumuzda izler bırakıyoruz. Her söz, görünmeyen bir etkiyle hem söyleyene hem de duyana dokunuyor; kimi zaman bir kalbi incitiyor, kimi zaman da onarıyor.

Her gün kullandığımız ve duyduğumuz sözler ruhumuzu etkilemektedir. O zaman biz neden suyun gücünü kullanarak birbirimizi en iyisi yapmıyoruz? Karşılıklı olarak sözcüklerimizle birbirimizi hem bedenen hem ruhen güzelleştirebiliriz. Belki de bu yüzden su bu kadar hayatımızda. Aldığımız duş, içtiğimiz su ve aldığımız abdest suyunun bile bize etkisi var. Abdest suyunun tenimize temas etmesi ruhsal bir arınma anlamı taşımakta. İnsan abdest alırken gün içinde yaşadığı yorgunluğu, stresi ve olumsuz duyguları da suyla birlikte üzerinden atar. Bu durum insanın hem zihnen hem de kalben rahatlamasını sağlar. Abdest içsel bir arınma anıdır.

Tabii ki su sadece günümüzde araştırılan bir konu değil. Geçmişten beri su üzerine düşünen birçok kişi ve toplum olmuştur. Türk düşünce sisteminde suyun en önemli özelliklerinden biri de hayatın, verimliliğin ve bereketin kaynağı olmasıdır. Hatta gökten inen su, yağmur, Türk toplumları tarafından rahmet olarak anılmaktadır. Çünkü toprak ve insan su ile hayat bulmakta, tabiat onunla canlanmaktadır. Hatta çok ilginçtir ki denizdeki istridyelere incilerinin oluşumunu, topraktaki yılanlara da zehirlerini aynı Nisan yağmuru vermektedir. Ne demiş atalarımız: “Su gibi aziz ol.” Yani su gibi kıymetli, temiz, hayat veren ol.

Su hangi bedeni rahatlatmadı, hangi ruhu ferahlatmadı? Hangi kurak toprak suya kavuştu da yeşermedi, hangi su-suzluk suyla dinip huzura ermedi? Hangi gönle Rahman’ın hidayet suyu ulaştı da onda çeşit çeşit çiçekler açmadı?

İşte böyledir su. Arınmadır, abdesttir, rahatlaktır. Dengedir, teslimiyettir, akıştır. Belki de sudan faydalandığımız kadar suyu örnek de almalıyız. İnsan bazen su gibi olmalı; kirle-nince durmalı, taşınca akmalı ve en önemlisi her şeye rağmen berrak kalmayı hatırlamalı.

Fatmanur Şen*

KARMAN VE "BİR AŞK HİKÂYESİ" ÇORMAN

Ilık bir yaza giriş...
Boyanmış denizin üstü kızıla kaçan turunca.
Aşk ve hayranlık...
Serinlik kokusu dolanırken boynumdan,
Saçlarımın savrulması da hak.

İşte o hareketli parlak yollar var ya,
Bir an bile durmadan S çizen arabalar...
Gözlerim kısılıyor.
Bu kadar mı yakışır bir kıvrım denize,
Her kıvrımına aşık oldum ben bu akşam.

Nereden geldiği bilinmeyen ıhlamur kokusu,
Ara ara dokunur hafifçe burnuma.
Denizin kokusu çarparken kalbimi,
Perdelerimiz gülüşüyor kulağımda.
Hiç utanmadan...

Sımsıcak, serin ve yumuşacık...
Bazen şiddetli, bazense ağır...
Evet hâlâ buradasın benimle.
Bırakmaya korktuğum tutuyorum içimdekileri.
Hâlbuki biliyorum, içime de kabulsün dışım gibi.

Ben ki bu satırları yazarken dahi, sen lacivert oluverdin.
Denizin kapkara, yolların ise hâlâ akıyor işte.
Bir yanıp bir söner gibi dans eden,
Âdeta gözlerimle oynaşan şehrin ışıkları...
Söyleyin bana, aşkın kokusu mu bu?

Bu koku ilk değil, yabancı hiç değil.
Deniz ise yeni yaratılacak değil.
Gözümün gördüğü sandığı renkler gökyüzünde.
Aşkınla bütünleşmiş göğsüm, oysa...
Ruhum neden hâlâ tastamam değil?

Şiir bile tatmin etmez ki ruhumu,
Ne arar bilmem hiç bu huyumu,
O ise ara sıra uğrar bana,
Göğsüme dolar dolar taşar,
Al der, ne yaparsan yap bu duyguyla.

İki ayrı uç ama büsbütün, ben sana aşığım galiba.
Sen de bana aşık olmasan bu kadar parlak bakar mıydın göz-
lerime?
Işıl ışıl nurlar akıtır mıydın?
Beni izlercesine, sesimi duyarcasına, yüzümü okşarcasına,
gülümsercesine...
Böylesine dokunur muydu ki aşk olmayan?

*Hayatın koşusunda her an maratonda, dinlenmeyi arzulayan... Zihni kaçınıcı orkestrasını çalarken sükûta imrenen... Kuşların ve tekirlerin sohbetine doyamayan, renklere hayran, ansızın gezilerden ise müthiş keyif duyan biri. Aynı zamanda pratisyen hekim, nefesine ve insanlara. İşte bu ben, taklidi ben, kendisinden pek gafil ben. Sabırsızlığının molasında ânda kalabildiği anlar şairi...

senin YURDUN

SENİ BEKLIYOR

yurt.onder.org.tr

GAZZE: AKDENİZ'İN İNCİSİ – ÇERÇEVELERİ KIRAN ŞEHİR

Elif Atabaş*

Orta Doğu dersleri aldığım dönemlerde, Filistin tarihi anlatımına Arap liderlerin dahi 1967 yılından başladığını öğrendiğimde, bu durumun vahametini başlarda pek idrak edememiştim. Sonraki yıllarda sömürgecilik ve Batı tarihi okumalarım yolumu epey aydınlattı. Bargu-si'nin yukarıdaki sözü bu süreci çok güzel özetlemiş. Ne kadar ilginçtir ki Gazze'nin abluka süreci de 1967'lerde başlar. 1967 yılında gerçekleşen Altı Gün Savaşı sonunda Gazze Şeridi Mısır'dan alınarak İsrail tarafından işgal edilir. Ama o gün bugündür hikâyenin tam da ortasında duran Gazze, bu zulmün çok öncelerde başladığını dünyaya haykırmaya devam ediyor. Sözde İsrail Devleti'nin senelerdir Filistin hakkında oluşturduğu bilgi kirliliği 7 Ekim 2023 Aksâ Tufanı'ndan bugüne kadar yerle yeksan oldu. Gördüğünüz fotoğraf 2026 yılı haziran ayı itibarıyla İtalya'nın Toskana bölgesinde rastgele yürüyüş yaparken çekildi. Sözde İsrail ne yaparsa yapsın dünya artık hiçbir zaman eskisi gibi onun manipüle edebileceği bir yer olmayacak. Artık çok daha fazla insan bu konuda hikâyenin başını öğrendi ve öğrendiklerini anlatmaya devam edecek. Sözde İsrail'in "halksız bir toprağa, topraksız bir halk" miti ise 7 Ekim'den çok önce İsrailli yeni tarihçiler tarafından çürütüldü.

Müslüman halklar olarak bizim Gazze'den bu süreçte öğrenip hayatımıza uygulamamız gereken şey ise öncelikle sömürgeci devletlerin sömürge dilini artık kullanmamak olmalıdır. Bu konuda bildiğiniz üzere Türkiye'de de önemli bir adım atıldı ve bazı kavramlar Bakanlık tarafından değiştirildi. Artık coğrafi keşifler değil, sömürgeciliğin başlangıcı; haçlı seferleri değil, haçlı saldırıları; Orta Asya değil, Türkistan; Ege Denizi değil, Adalar Denizi kullanılacaktır. Filistin tarihi konusunda da ilk önce bize düşen Ortadoğu ifadesini reddetmektir. Bu ifade Batı tarafından Avrupa ve İngiltere merkeze alınarak üretilmiştir. Bu ise bölgenin özelliklerinden azade sömürgeci bir yaklaşımdır. Bu nedenle anlatılan konuda öne çıkacak özelliğe göre Batı Asya ve Kuzey Afrika, Darü'l İslâm ya da kadim coğrafyamız denmelidir. Böylelikle dilimizi sömürgeci izlerinden temizleyerek, yeni nesillere kendi kültürlerini tanıma ve sevmenin kapılarını açabiliriz. Aksi takdirde emperyal Batı'nın hikâyesini ortadan başlayarak öğrenen nesillerimizin Batı hayranlığı devam edecektir. Kızilderililerin tepkisinden önce onların topraklarını zorla ele geçiren Batı'yı anlatmamız gerekir. Zira Batı kendinde hak gördüğü bu gasp etme hâlini çocuk kitapları üzerinden kendi nesline aşılamaktadır. Mesela Goldilocks ve Üç Ayı (Goldilocks and the Three Bears) kitabı. Bu eser Avrupa'da kült sayılacak çocuk kitapları arasında olup her çocuk tekrar tekrar bu hikâyeyi dinleyerek büyümektedir. Hâlbuki kitap masum bir çocuk kitabı olmanın dışında, Batılı çocuklara her türlü gasp ve sınır ihlalini

normalleştirmek üzere kurgulanmıştır. Gelin bu kitabı ve hikâyesini inceleyelim.

Masal, ormanda oynarken güzel kokuları takip edip bir eve giren Goldilocks adındaki sevimli ve sarı saçlı bir kız çocuğunun maceraları olarak sunulur. Bu altın saçlı ve mavi gözlü küçük kız ormanda tek başına aç ve yorgun olarak tasvir edilir. Tam bu esnada önüne üç ayının yaşadığı ev çıkar. Sevimli kız eve girer ve bu üç ayının yemeklerinden başlayarak tüm eşyalarını tek tek kullanır, sonunda da yavru ayının yatağında uyuya kalır. Bize sunulan medyanın çerçeveleme taktiğinden sıyrılarak hikâyeyi okuduğumuzda ise Goldilocks; mülke izinsiz giren (haneye tecavüz), başkasının yemeğini izinsiz yiyen, eşyalarına zarar veren (yavru ayının sandalyesini kırar) ve yataklarını işgal eden bir "istilacıdır".

"Hikâyeyi ortasından veya yanlış kişinin gözünden başlatırsanız bambaşka bir anlatı elde edersiniz." (Chimamanda Ngozi Adichie)

Eğer bu masal, evleri istila edilen, emek verdikleri çorbalı çalınan ve en sonunda yatak odalarında yabancı birini bulan Ayı ailesinin gözünden anlatılsaydı; Goldilocks sevimli bir kız çocuğu değil, korkunç ve saygısız bir suçlu olarak çerçevelenecekti.

Edebiyat ve masallar, farkında olmadan bizlere "kiminle empati kurmamız gerektiğini" ve "kimin mağduriyetini görmezden gelebileceğimizi" çocuk yaşta öğretmeye başlar. Goldilocks, ana akım medyanın gözbebeği olan o "dokunulmaz ve imtiyazlı" karakterlerin ilk prototipidir.

İşte tam bu noktada Gazze dünyadaki bütün manipülasyon ve çerçeveleme yöntemlerini yerle yeksan etmektedir ve etmeye de devam edecektir. Yazımızı Gazzeli müzik öğretmeni ve sanatçı Ahmed Muin Abu Amsa'nın eseriyle taçlandıralım.

Gazze'yi Yeniden İnşa Edeceğiz (We Will Rebuild Gaza)

Evimi yıktılar, toprağımı altüst ettiler
Ama burayı terk etmeyeceğim... Asla terk etmeyeceğim!
Halkımı aç bıraktılar, umutlarımı katlettiler
Ama direncim ve inancım dimdik ayakta!

Çekilen tüm acılara rağmen, bunca yıkıma rağmen,
Sürgüne ve ablukaya rağmen;
Sana mutlaka geri döneceğiz ey evimiz, ey yurdumuz!
Benim halkım dirençlidir, asla yıkılmaz.

Orayı yeniden inşa edeceğiz... Özgürlerin Gazze'sini!
Bizler... Gazze'yi yeniden inşa edeceğiz!
Filistin'e özgürlük... Filistin'e özgürlük... Filistin'e özgürlük!

Esra Zeynep Akgün*

Medeniyetin Aktığı Yollar: Nil ve Fırat

İNSAN SUYUN
PEŞİNDEN YÜRÜDÜ;
MEDENİYET ONUN
KIYISINDA FİLİZLENDİ.

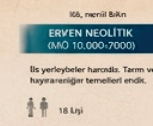

FIRAT: MEDENİYETİN AKAN DAMARI

Fırat Nehri, Bereketli Hilal'in doğusunda yar alır ve insanlık toninin en önemli medeniyetlerine ev sahipliği yapar. Avcı-tooolayıcı yaymandan yerleşik düzene, köylerden şehirlere ve yayının izadına giden yolun en güşid kaynaklarından Biri Fırat'ın kıyılar olmuştur.

MÖ 6000'lerden itibaren bu topraklarda insanlar toprağı ekip biçmez, hayvanları evcilleştirmeyt, tısareti ve zanaatı geliştirmeyi öğrendi. Zamanla şehirler kuruldu, yazı icat edildi ve bilgi kuşaktan kuşağı aktarıldı.

HARİTA VE GRAFİKLEKİN ANAHTARI	
● Erken Neolitik Yerleşim (MÖ 10.000-7000)	■ Taram Alanı
■ Neolitik Yerleşim (MÖ 7000-1000)	■ Şehir / Yerleşim
■ Berketli Yerleşim (MÖ 6000-4000)	■ Tapasak / Anıtsal Yapı
■ Erken Tıracı Yerleşim (MÖ 4000-2000)	■ Yasa ve Bürokrasi Markası
--- Ticaret Yolları	

NİL: YAŞAMIN VE DÜZENİN NEHRİ

Nil Nehri, Afrika'nın kuzeydoğusunda uzanır ve Mısır medeniyetinin doğuşuna hayat verir. Her yıl düzenli olarak taşan Nil, bereketli toprakları ıralardı. Bu düzenli döngü, insanlara zamanı, ölçmeyi ve plan yapmayı öğretti.

MÖ 5000'lerden itibaren Nil kıyılarında köyler oluştu. Zamanla bu köyler büyüdü, şehirler ve devletler ortaya çıktı. İnsanlar tarımı, mimariyi, takvimi, tıbbi ve yazıyı geliştirdi.

İnsanlığın en eski hikâyeleri çoğı zaman büyük saraylarla, görkemli şehirlerle ve tarihe yön veren isimlerle hatırlanır. Oysa bütün bu hikâyelerden önce daha sessiz ama daha temel bir arayış vardı: Hayatı mümkün kılacak suyu bulmak.

İnsan suyun izini takip etti. Durduğu yerde toprağı işledi, bekle-diğı yerde şehirler kurdu. Zamanla küçük yerleşimler büyüdü; üretim, bilim, sanat ve kültür aynı kaynak etrafında şekillendi.

Nil ve Fırat da bu büyük değişimin iki kadim refiki oldu. Biri çölün ortasında bir medeniyetin yükselmesine imkân sağladı, diğeri Mezopotamya'da insanlığın ilk şehirlerine, ilk kayıtlarına ve ortak hafızasına eşlik etti.

Nil: Çölün Ortasında Kurulan Düzen

Nil'in hikâyesi, suyun bir coğrafyanın kaderini nasıl değiştirebileceğinin en eski örneklerinden biridir. Afrika'nın geniş topraklarında ilerleyen bu nehir, Mısır'ın kurak coğrafyasında yalnızca yaşamı değil, bir medeniyetin doğuşunu da mümkün kıldı.

Nil'in belirli dönemlerde taşması, toprağı bereketlendirirken insanlara doğanın döngülerini takip etmeyi öğretti. Nehrin hareketlerini gözlemleyen insanlar zamanı ölçmeye, mevsimleri anlamaya ve hayatlarını bu düzen üzerine kurmaya başladı.

Böylece Nil kıyılarında suyun etrafında başlayan yaşam; tarımla, bilimle, mimariyle ve sanatla büyüyerek tarihin en etkileyici medeniyetlerinden birine dönüştü.

Fırat: Bereketli Hilal'in Hafızası

Fırat'ın hikâyesi, yüksek dağlardan bereketli ovalara uzanan uzun bir yolculuktur. Dicle ile birlikte hayat verdiği ve tarihte "Bereketli Hilal" olarak anılan bu coğrafya, insanlığın medeniyet yolculuğundaki en önemli duraklarından biri oldu.

Bu topraklarda insan yalnızca suya ulaşmadı; toprağı işle-meyi, üretmeyi ve birlikte bir düzen kurmayı öğrendi. Küçük yerleşimler zamanla büyük şehirlere dönüşürken insanın bilgi birikimi de nesilden nesile aktarılan bir mirasa dönüştü.

Bereketli Hilal'in topraklarını besleyen Fırat, zamanla yalnızca medeniyetlerin değil; şiirlerin, hikâyelerin ve insan hafızasının da aktığı bir yol oldu. Sezai Karakoç'un medeniyet düşüncesinde de karşılık bulan bu kadim nehir; geçmişin izlerini bugüne taşıyan bir hafıza çizgisi olarak yaşamaya devam etti.

Mezopotamya'da ortaya çıkan yazı ise bu hikâyenin en önemli dönüm noktalarından biriydi. İnsan artık yalnızca yaşadıklarını anlatmakla kalmıyor; bilgisini, emeğini ve tecrübelerini kendinden sonraki nesillere ulaştırabiliyordu.

Böylece Fırat'ın kıyısında şekillenen medeniyetler, insanın yalnızca hayatta kalmak için değil; anlamak, üretmek ve geride bir iz bırakmak için de yaşadığını gösterdi.

Geçmişten Geleceğe Akan Miras

Bugün geriye dönüp Nil ve Fırat'ın binlerce yıllık yolculuğuna baktığımızda yalnızca eski medeniyetlerin izlerini görmeyiz. Aynı zamanda insanın suyla kurduğu ilişkinin, nasıl büyük bir hikâyeye dönüştüğüne de şahit oluruz.

Her büyük medeniyetin ardında onu besleyen bir toprak, ona yön veren bir coğrafya ve hayat veren bir su vardır. Bu yüzden Nil ve Fırat'ın taşıdığı miras; yalnızca geçmişte kurulmuş şehirlerde, yazılmış eserlerde ya da anlatılan hikâyelerde saklı değildir.

Bugün hâlâ ihtiyaç duyduğumuz aynı kaynak, insanlığın dününü olduğu kadar yarınını da şekillendirmeye devam ediyor.

KARDESLİK VE DOSTLUK

Beyza Nuran
Sarıçam*

YERYÜZÜNDEKİ ŞEYLERİ TÜMÜYLE HARCASAYDIN, SEN ONLARIN KALPLERİNİ UZLAŞTIRAMAZDIN. FAKAT ALLAH ONLARIN ARASINI UZLAŞTIRDI. ŞÜPHESİZ O, MUTLAK GÜÇ SAHİBİDİR, HÜKÜM VE HİKMET SAHİBİDİR. (ENFÂL, 63)

Üzerine derince düşünmeye bayılıp aynı zamanda mütemadiyen kendime dersler çıkarttığım, sahip olduklarımın şükrünü eksik etmemeye çalıştığım konulardan birisi ‘arkadaşlık’ ve de biricik dostlarım. Ama kendi heybemdekileri sizlerle paylaşmadan önce dostluklardan en güzelinin muhatabı oluşumuzu, hepimizin bildiği o hadisle hatırlatmak istiyorum:

Her gün aynı sofrayı ve aynı yurdu paylaştığı, arkasında saf tutup beraber cenk ettiği ve daima sohbetinde bulunan ashabıyla yine bir mecliste beraber oturur bulunduğu hâlde Efendimiz (sav) ... Ve onunla hiç aynı güne uyanma lütfuna bile erişememiş kimseler olan bizler için söylediği “dostlarım” iltifatına mazhar olmak... Ve de sonrasında acabet ve özlem duyguları içinde kavuşacağımız günü sormaları: aynı bizim kendisine kavuşacağımız ve de tanışma şerefine nihayetinde nail olacağımız güne duyduğumuz merak ve hasret gibi... Bin dört yüz yıl öteden gelen derin bir sevginin muhatabı olmak...

En değerli ve en biricik olan, eğer ki bizi bu yakıştırmaya layık ve uygun görmüş ise sanıyorum ki elbette bizim de kendi dostlarımızı seçişimizde ve onlara olan yaklaşımımızda aynı derinliği ve hassasiyeti taşımamız gerekir. Böyledir ki, nasılsa bir ırmakta yüzüp giden iki kütük tesadüfen birleşip de bir köprü meydana getiremeyecekse içlerine nice cevherler yerleştirilmiş iki insan da aralarındaki bağı, yalnızca rastlaşarak ve de yalnızca akışta tanış olduklarını iddia ederek yüzeysel bir ilişkiden öteye götüremeyeceklerdir. Ta ki, bu denk gelmişlik aynı bir buzuldan kopup da akıntıda sürüklenen ve üstünde gözükene, denizin altında sakladığının tezatlığıyla dikkat çeken küçük bir buzdağını andırmasın. Buzdağının altında kalıp da arkadaşlığın derinliğini yansıttığını düşündüğümüz bu kısmı, her ne kadar bu dinamiği besleyen ana damarlar olan yoğun özveri, sabır ve de koşullardan berî sevgi ve ilgi iskeletini oluşturup ayakta tutuyor ise de binanın temeli günlük hayatta göz ardı ettiğimiz ulvî bir kaynağa sahip. Takip eden âyetler, inanıyorum ki buna en güzel deliller olacaktır:

Yeryüzündeki şeyleri tümüyle harcasaydın, sen onların kalplerini uzlaştıramazdın. Fakat Allah onların arasını uzlaştırdı. Şüphesiz O, mutlak güç sahibidir, hüküm ve

hikmet sahibidir. (Enfâl, 63)

“O’nun nimeti sayesinde kardeş oldunuz.” (Âl-i İmrân, 3)

Bununla beraber, Kuşeyri’de arkadaşlık bahsinde konu bir adım daha derinleşiyor ve dostluk, üç grupta ele alınıyor: üstünle, astınla ve akranıyla olan arkadaşlık. Üstünle arandaki muhabbetin sohbetten değil ancak hizmetten sayılabileceği, itirazın terk edilip inanç ve tasdikin esas olduğu bir iletişim sürdürülmesinin elzem olduğu savunuluyor. Astınla olan ilişkisinde de şefkat ve merhametine karşın hürmet ve itaate maruz kaldığın, ama aynı zamanda kusurunu fark edip de uyarıda bulunmadığın hâlde muhatabına hıyanet içinde olduğun bir arkadaşlık prototipi iddia ediliyor. En nihayetinde kişinin emsaliyle sahip olduğu dostluğun da temellerinin isâr ve fütüvvet (diğerkâmlık) esaslarıyla atıldığı ve dostunun ayıplarını görmemezlikten gelmenin (teâmi), onda zuhur eden şeyleri her daim güzel şekilde tevil etmenin, edemediğin vakit de kendinin itham etmenin ve kınamanın elzem olduğu türdür ki, kalplere sürûr, sanki şu hadisin bir nevi şerhi gibidir: “Allah için birbirini seven iki kişinin Allah katında en sevimlisi, arkadaşını daha çok sevendir.” Ki maalesef öyle değil midir ki, kalp kırmanın dobralık kisvesi altında bu kadar yaygın bir şekilde rahatça yapıldığı, kusur bulmanın ve ayıplara dikkat çekmenin neredeyse bir marifet olarak görüldüğü çağımızda böylesine derinden, dünyaya ait kazanımlardan uzak ve tamamen uhrevî sebeplere sevebilmek ve sevelebilmek, bulması ve gerçekleştirmesi zor ama aynı zamanda gönüllerimizin de susadığı o yegâne şeydir.

Büyüklerden olan İbrahim Belhi’nin, onda gördüğü kusurlarını söyleyip uyarması için kendisine gelen arkadaşına söylediği şiir maiyetindeki sözleriyle, sizi düşüncelerinizle baş başa bırakıyorum: Sende ne bir ayıp ne de bir kusur gördüm. Çünkü sana sevgi gözü ile baktım. Onun için sende gördüğüm her şey hoşuma gitti. Ayıplarını git de başkasından öğren.

Allah, hidayet yolunda birbirimizi sabit kılacağımız biricik dostlarımızı yanı başımızdan, pek değerli sevgilerini de üstümüzden eksik etmesin. Âmin.

Zehra
Güler*

Levent'in
Kaptanı:
**Barbaros
Hayreddin
Paşa
Camii**

İstanbul'un orta yerinde, koşuşturmacanın ve korna seslerinin hiç dinmediği Levent'te, katları gökyüzüne uzanan plazaların arasında yürürken ve yerin bilmem kaç kat altındaki metro istasyonuna ulaşmaya çalışırken yolun sonu hep Barbaros Hayreddin Paşa Camii'ne çıkar. Levent'i sevmeye değer kılan detaylarından biri de semtin eksik parçasını tamamlayan bu asil silüettir. Caminin semtin mimarisine ve güncel yaşantısına uymadığını söyleyen, Levent yaşam tarzında camiye yer olmadığı yönünde yapılan yorumların sebebi ise semtin tarihini bilmemeleri ve değerini plazalardan, alışveriş merkezlerinden ibaret sanmalarıdır. Caminin planlanmasından vücuda getirilmesine kadar geçen tüm süreç, yapının bizzat kendisiyle birlikte bu yorumların ne kadar haksız olduğunu ortaya koyar.

Leventler, Osmanlı'da deniz askerleriydi. Ancak aynı zamanda valilerin taşrada yanlarında bulundurdıkları adamlar da aynı isimle adlandırılırdı. Semtın adlandırılması tam da bu kaynaktan geliyor. I. Abdülhamid döneminde bölgenin yönetimi Kaptan-ı Derya Cezayirli Gazi Hasan Paşa'ya verilince buraya bahçeler, köşkler ve yapılar inşa edilmiş. Bölgenin güvenliğini sağlamak için de paşa bir grup astını buraya yerleştirmiş, bu nedenle bölge Levent Çiftliği olarak anılmaya başlanmış. Yani Levent en başta Osmanlı Devleti'nde deniz askerlerinin kaldığı bir lojman gibi kullanılmış. I. Abdülhamit'ten sonra tahta geçen III. Selim ise Nizam-ı Cedid ordusunun ilk kışlasını Levent Çiftliği'nde kurmuştur. Bu tarihten sonra bu bölge Levent Çiftliği ya da Levent Kışlası olarak bilindi. Kaptan-ı Derya'nın leventleri zamanında bu bölgede talim yapardı. Barbaros Hayreddin Paşa, diğer adıyla Levent Camii, adını aldığı tarihe ev sahipliği yapan topraklarda yükselmektedir.

Caminin isim babası Barbaros Hayreddin Paşa, asıl adı Hızır olduğu hâlde Barbaros ve Hayreddin lakaplarıyla tanınır. Hızır ve ağabeyi Oruç Reis İspanyol işgalinden kurtulmak isteyen Cezayir şehrinin yardımına koşmuşlar. Böylece Afrika'da olup bitenleri öğrenen Yavuz Sultan Selim, "Hızır Reis nasrüddindir, hayrüddindir" diye memnuniyetini ifade ederek onun Cezayir hâkimi olarak tanındığını belirten bir hatt-ı şerif göndermiştir. Cezayir Osmanlı topraklarına katılmış olduğu gibi Hızır Reis de artık Hayreddin Paşa adıyla anılmaya başlamıştır.

Baskı ve zulme uğrayan birçok müslüman topluluğa hızır gibi yetişmiş, onları himaye etmiş olan Hayreddin Paşa 1534 yılında Kanuni Sultan Süleyman tarafından İstanbul'a çağrılarak Kaptan-ı Derya ilan edilmiştir. Yeni

göreviyle Osmanlı bahriyesinde köklü bir kurumsallaşma dönemini başlatmış, kendi tayfasını İstanbul'a getirmiş, kısa sürede çokça gemi inşa edebileceği ciddi bir üretim kapasitesi oluşturmuştur. En büyük katkılarından biri korsanlıktan yetişme profesyonel denizcileri devlet hizmetine sokmasıdır. Akdeniz'i karış karış bilen bu kadroya sahip olmak donanma için muazzam bir üstünlüktür. Barbaros Hayreddin Paşa 1538'de Akdeniz'i bir "Türk Gölü" hâline getiren Preveze Deniz Zaferi'ni kazanmıştır. Osmanlı denizciliğini mimarisiyle, idari yapısıyla, insan kaynağıyla ve coğrafi bilgi birikimiyle kendi kendine yeten ve çağının ötesinde bir kurum hâline getirmiş, onun kurduğu bu sağlam temel, İnebahtı gibi büyük felaketlerden sonra bile Osmanlı'nın birkaç ay içinde sıfırdan devasa bir donanma inşa edebilecek güce sahip olmasını sağlamıştır. Hayreddin Paşa 6 Cemâziyelevvel 953'te vefat etmiş ve sağlığında Beşiktaş'ta yaptırdığı medresenin yanındaki türbesine defnedilmiştir. Ölümüne "Mâte reisü'l-bahr: 953" "Denizin reisi öldü." sözü tarih düşülmüştür.

Camiye yaklaştığımızda bu yapıyı bir yerlerden anımsıyor gibi oluyoruz. Mimar Mehmet Güner, Koca Sinan'a selam durarak Süleymaniye'den ilham alan klasik mimariye modern bir yorum getirmiş. Mimari ve süslemeleri bakımından nevi şahsına münhasır bir cami tasarlamıştır. Avluya bakan duvarında Zehra Akdeniz'in "Hızır'ın Yolu" adlı minyatür çalışması ile birlikte çeşitli âyet referanslarının ve dini figürlerin süslediği on adet özel tasarım minyatür yer almaktadır. Bunların yanında caminin halısından kubbesine kadar denizcilikle ilgili detaylar dikkat çekiyor. Cami içinde mavinin tonları hâkim, halıları ve camlarındaki vitraylar dalga desenli, avizesi yine dalga şeklinde olup Esmâ-i Hüsnâ'ya atıfla doksan dokuz fanus yerleştirilmiş. Küçük cam fanuslar turkuaz süslemelere sahip, sanki her biri bir ismi zikreden denizanasi gibi camide süzülmemekte. Ana kubbe yazısı gemi dümeni formunda düzenlenmiş, merkezine on altı köşeli pusula yıldızı yerleştirilmiş. Caminin ahşap kısımları Osmanlı motifleriyle işlenmiş, bazı kapıları hatem sanatı ile sedefle süslenmiş. Her bir köşesi amacı yaratılanı taklit ederek Yaraticı'nın kusursuz ve sınırsız gücünü hatırlamak olan İslâm sanatının farklı bir dalı ile müzeyyen ve ardında umman kadar bilgi saklayan güzel mi güzel bir cami. Mimari ihtişamının yanında, içerisinde kütüphane, kitap kafe, çok amaçlı salonlar, atölyeler, kafeterya, anaokulu ve dijital görsel sanatlar salonuyla aynı zamanda modern bir külliye. Hasılıkelam, bu cami bu semtin kayıp parçasıydı ve 2023 yılında olması gereken yere konuldu.

Esmâ Uslu*

YOLDAKİ İŞARET:

Seyyid
Kutub

Mısır'da yaşayan mütefekkirin hayatının dönüm noktası, bulunduğu Milli Eğitim Bakanlığı görevi gereğince Amerika'ya gidip "Modern Cahiliye" ortamını görmesi ve bunun için bir şeyler yapılması gerektiğini anlamasıyla başlar. Zira her müslümanın genel kıvılcık elması kalemle, silahla, sözle ve daha nicesiyle İslâm'ı anlatmak, yaymak ve Allah'ın yasaları ile yaşamak için çabalamasıdır. "Modern Cahiliye"nin yayılması günümüzde de hızını korumaktayken Allah'ın yasaları ile yasalanmayı öncelikle kendimizde başlatmalı, hanelerimizde Seyyid Kutub'un zindanları birer kale olarak benimsediği gibi benimsemeli ve yaşamalıyız. Onun bu hayatta yazdığı kitaplardan biri Yoldaki İşaretler'dir. Biz de onu, gerek kendi zamanı gerekse gelecek zamanlar için bir yoldaki işaret olarak bilmekteyiz.

Kendi
Dilinden

"Bizim kelimelerimiz, uğrunda ölünceye kadar ruhsuz birer mummyadan ibarettir. Ne zaman ki onlar uğrunda ölürüz, işte o zaman canlanır ve dirilerin arasında yaşamaya başlarlar."

İdam sehpasına giderken kendisine son bir fırsat verilerek özür mektubu yazması isteniyor ve çağların ötesine seslenecek bu sözleri söylüyor:

"Bir mümin için namazda Allah'ın birliğine şehadet eden parmağım, asla bir tağutun (zalim diktatörün) hükmünü onaylayan bir mektup yazamaz. Eğer Allah'ın hükmüyle mahkum edilmişsem, bu hükme razıyım. Eğer batılın hük-

müyle mahkûm edilmişsem, batıldan merhamet dilenecek kadar küçülmem." Amerika'ya gittikten sonra yaşadığı dönüm noktasını ve İslâm'ın insan fıtratı üzerindeki etkisini ise şu şekilde aktarıyor:

"Amerika'ya gitmeden önce de Müslümandım. Ancak oradaki o ruhsuz materyalizmi, insanın sadece bir üretim aracına dönüştürüldüğünü ve ahlâkî çöküntüyü kendi gözlerimle gördüğümde, İslâm'ın insanlık için ne kadar hayati bir kurtuluş reçetesi olduğunu hücrelerime kadar hissettim. Batı dünyası maddi olarak zirvede olabilir ama manevi olarak tam bir iflasın eşiğindedir."

Ne Dediler?

**Aliya
İzzetbegović**

.....
.....

Seyyid Kutub, sadece fikir üreten bir fildişi kule aydını değildi. Yazdığı kelimelerin bedelini hayatıyla ödeyen, sözü ile eylemi arasında hiçbir boşluk bırakmayan bir şahsiyetti. Onun asıl gücü, İslâm dünyasındaki uyuşukluğu sarsan o inkılapçı ve uyandırıcı karakterinde saklıdır.

**Muhammed
Kutub**

.....
.....

Ağabeyim Seyyid, tefsirini yazarken odasında sadece tefsir kaynaklarıyla baş başa değildi; o, Kur'ân'ın âyetlerini hücrelerinde hissederek, âdeta o âyetlerin nüzul ortamını yaşayarak yazıyordu. Bana bir keresinde şöyle demişti: “Kelimeler, biz onları uğrunda ölerек canlandırmadığımız sürece birer mumyadan ibarettir. Ne zaman ki onlar uğrunda ölürüz, işte o zaman canlanır ve dirilerin arasında yaşamaya başlarlar.” O, dediği gibi yaptı ve kelimelerine kendi kanıyla can verdi.

**Sezai
Karakoç**

.....
.....

Seyyid Kutub, çağımızın yetiştirdiği en büyük Müslüman mütefekkirlerden biridir. O, İslâm medeniyetinin modern dünyada yeniden dirilişi için kalemiyle ve canıyla savaşmıştır. Onun şehadeti, modern İslâm dünyasının alnına sürülmüş kara bir leke, İslâm düşüncesi içinse telafisi imkânsız devasa bir kayıptır.

**Malik
Bennabi**

.....
.....

Seyyid Kutub'un eserleri, özellikle de 'Yoldaki İşaretler', sömürgecilığe karşı Müslüman zihninde çok büyük bir uyanış ve savunma refleksi oluşturmuştur. Fakat Müslümanların temel sorunu sadece dışarıdaki düşmanlar veya sömürgeciler değil; kendi içlerindeki 'sömürülmeye elverişlilik' psikolojisidir.

SAYFALARIN ÖTESİNDE SADE SODA EKİBİ

Zaman parmaklarımızın arasından su gibi akıp gidiyor. Bizim elimizde kalanlar ise edindiğimiz dostluklar, okuduklarımız, öğrendiklerimiz, gördüklerimiz, yazdığımız yazılarımız ve tarihin hangi tarafında yer aldığımız. Elinde avucunda bunlardan çokça biriktirmeye gayret eden bu ekip ilk günkü gazla yeni anılara yelken açmaya devam ediyor. Bu sefer dostlarla güzel, onlarla anlamlı. Anılarımızın yer aldığı bu sayfa zamana karşı şahitlik ediyor. Dileğimizdir: Sade Soda su gibi aziz olsun.

Bibliyoterapi

Hoş bir Ramazan akşamı iftardan sonra ekip üyemiz Zeynep Rana'nın moderatörlüğünde Kemal Sayar'ın "Ruknettin'in Kalbi İçin Kehanetler" şiirini okuduk. Ardından bir müddet iç dünyamızda uyandırdığı anlamları kağıda döktük ve arkadaşlarımızla yazılarımızı paylaştık. Bu yazılar üzerine hasbihal ettik. Her birimizin paylaşımında psikolojik ve edebî dünyadan farklı fikirlere değindik.

Sade'ce Edirne

Sade Soda'nın kültür-sanat-edebiyat gezilerinden bir diğeriyle yine sahalardaydık. Günübürlük bir Edirne ziyareti gerçekleştirdik. Önce Koca Sinan'ın ustalık eseri, koca kubbesi tek başına ayakta duran Selimiye Camii'ni, onu karşıdan selamlayan kılıç kuşanma törenlerinin yapıldığı Ulu Camii'yi, ardından burmalı minaresi ile Üç Şerefeli Camii'yi ziyaret ettik.

Edirne'nin lezzetlerini de tattıktan sonra Sultan II. Bayezid Külliyesi'nin şu an Sağlık Müzesi olarak kullanılan şifahanesine uğradık. Burada çeşitli tedavi yöntemlerini gördükten sonra Şifahane'nin ortasındaki şadırvanın su sesini musiki ile birleştirerek zihni sakinleştiren ve ruh hâlini dengeleyen kadim tedavi yöntemini öğrendik. Külliye'de Selimiye Camii emekli müezzinlerinden Yusuf Karabıyık Hoca'nın kıymetli nasihatlerinden faydalandık. Gezimizi son durağımız olan Meriç Köprüsü ile sonlandırdık.

SANA
İYİ
GELECEK[®]

halic.edu.tr
0(212) 924 24 44

“Sadece susayanlar suyu aramaz.
Su da susuzları arar durur.”

Hız. Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî

İLK GÖRÜŞ GAZİTİ
**SADE
SÖDA**